



Casa	
Gab.	12
Est.	
Tab.	38
N.º	4

R  
38  
4

*Estante IX classe 3.ª N.º 13.*

Lombardica historia  
que a plerisque Aurea  
legenda sanctorum ap-  
pellatur.

*Hystoria Lombardica*



*Quae si legas hystoria,  
prope ludo, te admiras,  
Se a munda de sua mentiras  
Sim ludo, contra nem gloria?  
Nam canes sua memoria,  
De segundo nova, Cuido,  
De sua Antioz ser estudo  
de mentis maij de didi,  
Ceto maij de spumae su,  
De quasi de mentira fudo.*

UNIVERSITY OF CHICAGO  
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES  
100 UNIVERSITY DRIVE  
CHICAGO, ILL. 60637

10524

**I**ncipit tabula super legendas sctōz scdm ordinē alphabeti collecta. et primo premittitur plogus qui ostendit modū reperiēdi materias contentas in diuersis locis huius voluminis.

**P**rologus.

**Q**uoniam sicut dicit ysidorus libro de summo bono ad puerlatōem et correctōez mortaliū. multuz profunt exempla sctōz. Idcirco cogitavi ordinare ad vtilitatē pctōz. et cōsolatōem p̄dicatoz. vna tabulā p ordinē alphabeti sup legēdas sctōz cōpitatas p frēm iacobū de voragine ianuensem. ordinis fratru p̄dicatoz. ad h q̄ p̄dicatores in suis p̄dicationib⁹ exempla magis cōuenientia citi⁹ et leuius inueniant. Nam multe pulcre legende sunt in eis legendis. q̄ nūq̄z vel raro legunt. et tñ sunt valde bone et inductiue ad penitentiā. **O**rdinaui aut eam sic. Quoniam in ea ponuntur omnia notabilia que de legendis collegi s̄m ordinē alphabeti. Et post quodlibet notabile ponit numerus q̄ demonstrat legendā de qua sumptū ē illud notabile. et post numerū ponitur lrā que demonstrat capitulū legende illi⁹ de qua sumptū est notabile qd querit. Deinde ponit. si opus sit in qua particula illi⁹ capituli ponit illud notabile. puta vel in p̄ncipio. medio. v̄l in fine. vel circa. et plerūq̄z noiat pagraph⁹ Verbi grā. Accipe p̄mū notabile quod dicit Abscondita diuinit⁹ manifestant. qd signat Lxxij. B. Deinde quere que legenda h numero designat. et inuenies q̄ est legēda sctōz iohannis et pauli. Postea quere i corpore dicte legende lrām. B. q̄ significat secūdū capitulū. quod incipit sic. Post h filius terentiani. Et sic reperies legendā et partes seu capitū legende de q̄ sumptū sit notabile

vibelicet. Abscondita diuinit⁹ manifestant Exemplū aliud. Absolutio ab excomunicacione defunctis facta valet. qd signat. xlvj. Ik Quere legendā h numero designatā. et inuenies q̄ est sancti gregori. Postea in corpore dicte legende quere banc lrām. Ik. vt in h registro designat. q̄ signat capitulū ex q̄ sumptū sit illud notabile. Deinde quere pagrapbum. Legitur quoq̄. et reperies qd queris Et sic cōsequenter faciendū est cum alijs.

**N**ota q̄ aliquā post notabile sequūt plures numeri. et h est. q̄ illud notabile in pluribus legendis reperit. q̄ in tot legendis. q̄ sunt numeri. Item aliquā plures lettere diuerse sequunt numerū. et h est. q̄ illud notabile plures in vna et eadem legenda inuenit. sed in capitulis diuersis.

**A**bscondita diuinitus manifestant. legenda octuagesima scda. capitulo. B. In principio.

Absolutio ab excomunicacione defunctis facta valet. xlvj. Ik §. Legitur quoq̄ Abstinentia sanctorum dura fuit. lv. E cxvij. B cxij. C. B. cxij. B Abstinentia licet maxima libidinē non erit gunt penitus. cxij. B Abstinentia penitentium debet esse magna cxv. B cxij. B. C. B Abstinentia impetrat optata. cxij. E Accedentes ad altare sex debent habere. cxvij. E Accusatores peccatoz tres. j. Ik Ad discenda sunt tria. v. E Circa finē. lvj. B Aduentus christi est quadruplex. j. A Aduentus christi oportunus fuit tripliciter. j. B Aduent⁹ christi vtilitas multiplex. j. E Aduersitatē iniustā patienter portare magni meriti est. cxlvj. In medio Affliccio corporis p̄tinēda est. cxij. B Agyos q̄re dicit. ij. B Post medium Alle quattuor habende. lix. A



*J. Fran. da Ponte*

Alma redemptoris quis instituit. clxxvi.  
In medio.  
Altare consecratur ad tria. clxxvij. A  
Altare spoliante incurrit penam tempo-  
ralem. lxj. J. §. Vir quidam.  
Amabile faciunt tria. xli. In interpretatione  
Amatores mundi sunt fatui. clxxv. B. E  
Ambrosius tria docuit augustinum. cxix.  
E In principio  
Amicitia bui mundi cito dissoluit. cx. B  
Amici luctantur ut vnus pro altero moria-  
tur. lx. B  
Amici hominis tres sunt. clxxv. E  
Amor proximi est complementum manda-  
torum dei. lx. B  
Amor signatur per ignem triplici ratione.  
lxvij. J In medio  
Amor habet triplicem vim. lxvij. J  
Post medium  
Amor duplex. cxix. G. §. Eotempore.  
Angelus ad custodiam hominis deputat.  
cxl. E. §. Quarto bec  
Angelus dei adiuuat seruos dei in tribula-  
tionibus et consolatur dei seruos. lxxiij. A  
lxxv. B xliij. B  
Angeli ab infidelibus intuentur visibiliter.  
cxxxj. B  
Angeli dicuntur celum. lxxvij. E  
Angeli apparent in ecclesia. lxxxj. A  
Circa finem.  
Angeli apparēt in passionibus sanctorum. lxxxiiij  
J Circa medium  
Angeli sunt famuli et promotores hominum  
cuij. A  
Angeli sanctorum anas deferunt. cxi. E. §.  
Quarto bec. J. §. Quarto honorandi  
Angeli cum demonibus pro animabus pu-  
gnant. cxi. E  
Angeli quot et quomodo animam defen-  
dunt. cxl. E  
Angelorum nouem ordinum nomina et officia. cxi.  
E. §. Quarta apparitio.  
Anima plus est diligenda quam corpus. xvij. B  
Anima in tribus locis corporis principaliter se-  
dem videtur habere. lxj. B  
Anime euntes a corpore quod vadunt. xxi. J

§. Cum quabam.  
Anime pro diuersis causis apparent. clviij.  
B Per totum  
Anime salus est fuga hominum. clxxv. A  
Animalia mortua a seruo dei vocata resur-  
gunt. cxi. C. B  
Animalia siluestria beneficia recognoscunt.  
cxli. E In principio.  
Antiphona. psalmi. quoniam et a quo inceperunt can-  
tari. clxxvi. A In fine.  
Antichristus omnes decipere conabitur quat-  
tuor modis. j. E In principio  
Apostate pessime finiunt. cxliij. A  
Per totum.  
Aplius thomas diuersa sustinuit. v. J  
Apostoli potius elegerunt suum martirium  
quam ydolatrarum interitum. cluij. B  
In principio.  
Apostoli omnes sanctos in quattuor exce-  
dunt. clviij. B  
Apostolorum persecutio facta est a romanis  
imperatoribus causa multiplici. lxxv. A  
Circa finem.  
Aqua benedicta expellit demonem. clxxvij. B  
Aqua manuum seruorum dei cecos illumina-  
uit. xli. B  
Aqua sanctos sustinet. cxvij. B In medio  
Aqua liberos sancti balneare non potuit. cvij.  
B. §. Cum in partibus  
Aquila quattuor habet proprietates. clj. B  
In medio.  
Arrii officium fides et obitus. cuij. A  
Arrianorum et fidelium dura percertatio. cuij. A  
In principio. B In fine.  
Arbor pside que virgini marie inclinavit. x  
B In fine.  
Arma seruorum dei qualia sunt. lv. G  
In fine.  
Ars malefica super bonos nihil potest  
cxxxv. A  
Ascensionis christi nouem utilitates. lxxvij.  
E In medio  
Ascendit christus quadrupliciter. lxxvij. E  
Ascendere distulit christus quadragesima die  
triplici ratione. lxxvij. B  
Ascendere poles indiget scala habete quas

tuor gradus. clxxij. **A**  
 Aspectus mundanus est piculosus. ix. **B**  
 Auaricia abominabilis et abiicienda. iiii. **E**  
**B** lv. **E**  
 Auaricia et luxuria excecant homines. vii. **A**  
 Aues bonos non timent viros. sed eis obediunt. cxliii. **E** In fine  
 Audiuit Christus opprobria et blasphemias que dupliciter. li. **A** §. Quinto ex.  
 Audire cantum quoniam inducit ad peccatum. cxix **E** Post medium

**Aculus sancti ui**

**B**ria demone defendit. cxv. **lb**  
 §. Apud.  
 Baptismus ad sanitatem corporis inducit cxiiij. **B**  
 Benedictio sponsis danda. v. **B**  
 Circa finem.  
 Beneficia recognoscunt ab animalibus siluestribus. cxli. **E**  
 Bernardus cum fratribus cisterciensis ingrediuntur cxv. **E. B.**  
 Bernardus videns natiuitatem Christi sapiens est effectus. cxv. **B**  
 Bibens sine licentia et signo crucis demoni acus efficit. cxviiij. **B** §. Existete beato.  
 Bona pro malis reddenda sunt. lv. **E**  
 Bonum potest dici quod tripliciter. cxxxiiij **A**  
 Boni viri quandoque futura predicunt. cxviiij. **E**  
 §. Cum in.  
 Boni viri quicquid a deo petunt impetrant. cxviiij **B**  
 §. Existente.  
 Bonis recedentibus fit vindicta a deo in malos. lv. **E**  
 Bonitatis signum est velle libenter vituperari quod laudari. cxliiiij. **F** In fine.  
 Bonitatis signum est velle libenter subesse quod preesse. cxliiiij. **F** In fine

**Flux fractus ora**

**C**ione reintegratur. cx. **B**  
 §. Cum autem. cxij. **B** §. In ecclesia.

Campane quare pulsantur tempestate insurgente. lxxij. **E**  
 Candelarum oblatio a sanctis accepta. lxxij. **F**  
 §. Quedam comitisse.  
 Caritas mirabilis. viiij. **B** §. Cum autem  
 Caritas pauperes nutrit. cxlviiij. **A**  
 §. Post hoc.  
 Caritatis scedula a pluuia balneari non potuit. cxv. **lb**  
 Caritate odit diabolus. cxlviiij. **A. B**  
 Carnis temptatio pro pena corporis fugatur cxviiij. **A. B**  
 Carnis motus accidit triplici de causa. **E**  
 cxij.  
 Carnis cruciatio est anime saluatio. lxxxviiij. **B** Post medium.  
 Carnis stimulus oratione sancti viri remouetur. cxliiiij. **A** In fine.  
 Carnis temptatio a demone in seruis dei excitatur. cxlviiij. **B** cxliiiij. **B**  
 Caroli magni forme descriptio. clxxviij. **lb**  
 Post medium.  
 Castitas a sententia mortis liberat. ij. **B**  
 §. Quidam iuuenis  
 Castitas est amplectenda. iiiiij. **E**  
 Castitas a spiritu sancto custoditur. viiij. **A**  
 Castitas in quoniamque picturari solet. clxxviij. **F**  
 §. Quarto in.  
 Causas amicorum audire est piculum. sed extraneorum est securum. cxix. **B**  
 In principio  
 Cella omnia docet. clxxiiij. **A**  
 Celebrare pro defunctis diabolo displicet. clxxviij **B** In medio. **B**  
 Celum multiplex. lxxviij. **E**  
 Celum tripliciter habet proprietatem. clxxiiij. **A**  
 Ciborum corporaliu non multum est curandum. cxix. **E**  
 Cicatrices corporis Christi seruate quoniamque de causis lxxviij. **B** In medio.  
 Cicatrices reseruabit Christus et insignia passionis in iudicio triplici de causa. i. **lb**  
 Clauis petri dyabolum ab anima expellit. cx. **B** In fine.  
 Clauorum dominici corporis inuentio. lxxiiij. **E**  
 §. Verum cum.

Clausis ianuis domū qñqz bon⁹ homo in  
 trat. cvij. B .s. Cum ad quoddam  
 Clemens dicit quattuor modis. clxx. A  
 Cogitationes impediunt ad salutē. xxi. F  
 .s. Antonius dum.  
 Cogitatio hominem insensibilem facit.  
 cxix. AB  
 Cognoscere cupiens xpm se contēnit et hu  
 militat. cxliij. A .s. Quendam igitur.  
 Columba plures habet proprietates. lxv  
 vij. B  
 Commendata sanctis feliciter gubernatur  
 iij. F  
 Complexiones hominū sūt quattuor. xxxv A  
 .s. Quinta ratio.  
 Concordia inter fratres semper est habenda.  
 clxxiij. A  
 Concupiscentia qualiter est refrenanda. cxv  
 B In fine  
 Concupiscentia carnis a signo crucis superat  
 cxrvij. B Ante medium  
 Confessio cordis nō sufficit sine p̄fessione oris  
 quadruplici rōne. clviij. E  
 Confiteri ē bonū qz occulta diuinit⁹ omnib⁹  
 reuelant. xlix. A  
 Confitentem xpm in p̄sentia diaboli respicit  
 imago xpi. lxiiij. F  
 Confidere de seipso null⁹ debet. clxxij. A  
 Confidere in operibus suis nullus debet.  
 clxxiij. A  
 Consideranda sunt p̄us pctā ppria qz aliena  
 clxxij. A  
 Consiliū nō est p̄tra dñm. clxxvj. AB  
 Post medium .z. xxxix. E  
 Consiliatores mali puniunt grauius. xlvj. AB  
 In fine. lix. A Post medium  
 Consolator q̄lis haberi dicitur in guerris pctōz.  
 cxij. E  
 Consortiū pctōz est vitandū. ix. G  
 .s. Legitur.  
 Constātia marie i trib⁹ apparet. lv. B  
 Constātia magna in fide z seruiicio dei ē ba  
 benda. lv. B  
 Consuetudo quedā circa mortuos ē obserua  
 ta. xliij. B  
 Contraria cōtrarijs curant. lxiiij. F

Post medium.  
 Couersatio fratrum debet esse sicut p̄ma die.  
 clxxiij. A  
 Couersio ad deum debet fieri totaliter.  
 xlvj. B  
 Couersio pctōz demonē p̄tristat. cxlv. A  
 Circa finem.  
 Couertentes ad xpm ab infirmitate z mor  
 te draconis vel morsu liberant. lxij. A  
 Couerti volentē xps multipliciter p̄solatur  
 liij. A Post medium  
 Couertitur aliquando malum in bonum  
 clxxv. E  
 Couertunt aliquando multi exemplo vni  
 us. cxiiij. B  
 Conuiuia vitare est tutū. cxix. E  
 Corona clericorū quō inuenta et qd signifi  
 cat. xliij. E  
 Corp⁹ ppriū reunitū est aie. ij. G  
 Corp⁹ nostrū affligendū est. xlvj. B  
 In medio.  
 Corpus dominicū reiciētib⁹ dari nō debet  
 clxxvj. D  
 Corpus xpi verū est quod in missa p̄secrat.  
 xlvj. B  
 Corp⁹ xpi reduxit ad pacē quendam nolentes  
 cxv. F  
 Corpis flagellatio a seruo xpi est appetēda.  
 cxliij. B  
 Corpis afflictio existimari dicitur. clxxij. B  
 Corpa sanctorū bene in patria reuerentur.  
 lvij. E  
 Correctio a malis oditur. cxxxij. A  
 Crux chasti debet venerari. xxx. E  
 xlix. A  
 Crux chasti est odorifera. lxiiij. B  
 cxix. C  
 Crux chasti multos curauit. cxix. B  
 Crux xpi mortuos suscitauit. lxiiij. B  
 Crux chasti qualiter ab imperatore laudat  
 cxix. E  
 Crux chasti percussa multū sāguinē effudit  
 cxix. B  
 Crucis signū demones odiunt z fugiūt. xlvj  
 B cx. E  
 Crucis signū effudit venenū. xlvij. B



Crucis signū carnis concupiscentiaz fugat. cxxxvij. **B**  
 Crucis signo muniri debet ois cib⁹. cxxx. **E**  
 §. Refert.  
 Crucis signo dracones humilianf. lvi. **A**  
 Post medium.  
 Crucis signaculo obediūt elementa et infirmitates. lxi. **E**  
 Crucis deuotio inimicos superat. cxxx. **B**  
 Crucis inuentor ep̄s ordinat. lxiiij. **E**  
 Ante medium.  
 Crucis lignū ante christū sex habuit defect⁹ cxxx. **A**  
 Crucis lignū post xp̄um sex habuit bonas p̄ditiones. cxxx. **A**  
 Crucis inuento: marturio p̄secrat. lxiiij. **E**  
 Post medium.  
 Cruce inuenta dyabol⁹ lamentat. lxiiij. **E**  
 In principio.

**Deius quomodo**

**D** imperiū obtinuit. cxij. **B**  
 Defunctis profūt quattuor genera suffragior. clviij. **E**  
 Defunctis orōnes uiuor grate sūt. clviij. **E**  
 §. Quam grate.  
 Defunctis indulgentie valent. clviij. **B**  
 In fine.  
 Defunctis qualiter septimum tricesimum et anniuersariū dantur. clviij. **E**  
 Post medium  
 Defunctis suffragia a bonis facta profunt. clviij. **F**  
 Defunctis nō profūt suffragia a malis facta clviij. **F**  
 Defuncti q̄luter sciūt suffragia facta p̄ eis. clviij. **E** §. De quarto.  
 Defunctoz genus triplex. clviij **E**  
 Defunctos oratio amicoꝝ et fidelium a penis liberat. clviij. **E**  
 In p̄ncipio.  
 Defunctis penitētia p̄ eis facta valet. clviij. **B** Ante finem.  
 Deridentes bonos viros grauiter puniuntur. cxxxi. **E**

Demon sub specie bñana decipere conat. ij. **B** **ij.** **E** §. Cum aut.  
 Demon nitit impedire deuotōem ad sc̄tōs **ij.** **F** §. Vir quidam.  
 Demon fornicatōis se victū visibiliter p̄fite **ij.** **B**  
 tur. xxi. **B**  
 Demon se excusans culpā fratrib⁹ imposit. **xxi.** **B**  
 Demon fugatur p̄ tria. xliij. **A**  
 clxxvij. **B**  
 Demon in figura angeli aliquando tēptat. **xliij.** **A**  
 Demon a muliere vituperat. xliij. **A**  
 Circa finem.  
 Demon cui⁹ forme apparet. cviiij. **G**  
 Demonis mala malicia. ij. **B** §. Cuz  
 autē apostolus esset. cxxxvij. **B**  
 §. Vir quidam.  
 Demones sanctis viris nocere nō possunt. **xlvi.** **ik** §. Quidam. **lv.** **E**  
 xliij. **A**  
 Demones sanctos viros timent. **lv.** **B**  
 Demones sc̄tis aplis obediebāt. v. **F**  
 cxviiij. **E**  
 Demones sc̄tōs viros infestāt. xviiij. **B**  
 xxi. **B. E. B**  
 Demones ad luxuriā incitant. xxvi. **B**  
 Demones plus infestāt dieb⁹ dñicis ⁊ festi **uis. lxi.** **F** §. Mulier quedam.  
 Demones inuocantes. ab eis affliguntur. **xciiij.** **A** **lxj.** **ik** §. Vir quidam  
 Demones penitentiā agentes multū mole **stant. lxxxvij.** **B**  
 Demones in morte penitere nō permittūt. **xciiij.** **E**  
 Demones in morte etiā sc̄tōs visitāt. **cxv** **F**  
**clxi.** **E**  
 Demones animā exutā a corpore sequuntur. **cxxxix.** **A**  
 Demones p̄tristantur de p̄uersiōe pctōis. **cxlv.** **A**  
 Demones fide uesserūt q̄ ad boiez n̄ redirēt **cviiij.** **F** §. Ultimo.  
 Desperatio ē bois tēptatio. lxxxv. **B**  
 Detractores punit deus. **lv.** **C**  
 In p̄ncipio.

Detractores iusti patienter sustinent. cxli  
**B** Circa finem.  
 Detractores ut infideles nō sunt audiendi.  
 cxix. **B** Antefinem. clxxij **A**  
 Deus de maximis peccatorib⁹ factos ma-  
 gnos facit. liiij. **A**  
 Deus in tribulationib⁹ ⁊ morte semper est re-  
 quirendus. lxj. **F**  
 Deuoti sanctis ab eisdem iuuantur in mor-  
 te. liij. **E**  
 Deuoti sanctis ab eisdem in morte visitan-  
 tur. cxix. **I** §. Apud.  
 Diabolus a bonis personis vincitur. lxxxv-  
 viij. **E**  
 Diabol⁹ plures psonas necat. cv. **E**  
 Diabolus decipit et ad precipitium indu-  
 cit. cv. **E**  
 Diabol⁹ ad nihilū est redact⁹. xxi. **B**  
 Diabol⁹ de quib⁹ frēs tēptat. cviiij. **I**  
 Diabol⁹ penitentiā agentes multū iestat.  
 xxi. **B. C. B**  
 Diabolus transfiguratur se in formā chasti.  
 cxj. **B** §. Quadam.  
 Diabolus visitat morientes. cxij. **E**  
 cxj. **E**  
 Diabol⁹ penitenti aduersat. cxj. **B**  
 Diabol⁹ multa q̄ videntur mira operatur  
 lxxxiiij. **C. B. E**  
 Diabolū expellūt tria. xliij. **A**  
 Dies perdit in q̄ nullū bonū agit. lxiiij. **I**  
 Circa finem.  
 Dies peccatorum nō sunt in vita hominis  
 computandi. clxxv. **F**  
 Antefinem.  
 Diligentibus deū omnia coopant in bonū.  
 xciiij. **E**  
 Dionisi⁹ suū deuotum liberat de iudicio.  
 clxxvj. **I** §. Circa.  
 Discordia ciuiū facit demones exultare. cxl  
 iij. **E** §. Cum.  
 Dispensatores voluntatem defunctorum  
 non complentes puniuntur. clviij. **F**  
 §. Ad. les.  
 Diuitias spernere magni meriti ē. clvi. **G**  
 In principio.  
 Diuitias seruus dei recusat. cl. **B**

Circa pncipium.  
 Diuites ⁊ nobiles de quattuor sūt spāliter  
 instruendi. lvi. **B** Circa pncipiū.  
 Dominarum regula virtutum fuit paula.  
 xxx. **A**  
 Dñica die laborātes qñqz puniūt. xxx. **B**  
 §. Cum quidam. cxxxvi. **E**  
 Draco terribilis a sancta muliere occidit.  
 c. **A**  
 Draco serui de sputo interficitur. cv. **E**  
 §. Narrat.

**E**cclesia consecra-  
 tur q̄ntuplici rōne. clxxviij **B**  
 Ecclesia p̄banatur propter tres  
 clxxviij. **E**  
 Ecclesia qualiter p̄secrat. clxxviij. **B**  
 Ecclesia quedā ab arrianis miraculo est ca-  
 tholica restituta. xxvi. **A** In fine.  
 Ecclesia solēnizat sc̄tōs aliq̄s veteris testa-  
 menti q̄ duplici rōne. ciiij. **A**  
 Ecclesia romana qñqz ordinata fuit caput  
 ecclesiarū. clxxvi. **B**  
 Ecclesia spūalis qñ et qualiter consecratur  
 clxxvi. **F**  
 Ecclesie reparatio multum deo placet. cxij.  
**B** §. Gregorius quoqz.  
 Ecclesie per orationem serui dei aperte sūt.  
 ciiij. **A**  
 Ecclesiaz p̄secratam imundi intrātes qñqz  
 puniunt. xxiiij. **F**  
 Ecclesiā dum missa cantat exire nō ē bonuz  
 xxviij. **F**  
 Ecclesiaz raptōres ⁊ eas offendētes puniūt  
 tur a sanctis earundē. xxx. **B**  
 Ecclesias destruētes sancti grauiter puniūt  
 cxviij. **F**  
 Ecclesijs adiutorū impēdendū est ne aliq̄s  
 mali p̄ngat. xxx. **E**  
 Elementa habēt q̄ttuor loca ī būano corpe  
 xxxiiij. **A** §. Tertiam assignat.  
 Elementa sanctos non ledunt quandoqz.  
 cxj. **E** Antemediuz. **E** Circa me-  
 dium.  
 Elemosina pauperib⁹ non diuitib⁹ est dan-

# Tabula

Da. vii. **A** Antefinem.  
 Elemosina prelatoꝝ paupib⁹ sc̄ptis datur. **B**  
 xij.  
 Elemosina etiā furoꝝ facta faciliter ab san-  
 ctitatem pducit. xxvij **A**  
 §. Tolens homines.  
 Elemosina libera cū manu larga esse debet.  
 xxvij. **C**  
 Elemosina diuitē vindemiauit. xxvij. **E**  
 Circa medium.  
 Elemosina q̄ p̄ x̄po dat̄ ab angelo recipit̄.  
 xlvj. **B** §. Quadam.  
 Elemosina i morte demones fugat. cxij. **E**  
 Elemosina temporalia augmētat. xlvij. **F**  
 In fine.  
 Elemosina pauperi data a x̄po recipit̄. xlvj.  
**F** clxj. **A**  
 Elemosina largientē glouificat. clxij. **B**  
 Elemosine defunctis prosunt. clxij. **C**  
 Elemosine exempla. xlvj. **F**  
 Elemosinas a diuitibus acceptas dare pau-  
 peribus licet. xxvij. **E**  
 Elemosinas facere p̄tēnentes aliqñ grauiē  
 puniunt. clxij **F**  
 Elemosinas fraudātes fraudāt. xlvij. **E**  
 Elemosinariū dñs p̄ angelū suū qñqz conso-  
 latur. xlvj. **F**  
 Ep̄alis dignitas est veneranda. cxvij. **F**  
 Ep̄istola christi fuit magne virtutis. clxij.  
**A. B.**  
 Euāgeliste quattuor per q̄ttuor facies desi-  
 gnant. clj. **B**  
 Excōicatio etiā pena est defūctis. xlvj. **IK**  
 Excōicatio muscas occidit. cxv. **IK**  
 §. Cum quoddam.

**H**eria sexta appa-  
 rent visiones quandoqz veraces  
 cpj. **A**  
 Festa non celebrantes puniunt. cxij. **B**  
 §. Bubulcus.  
 Festis est deferendū in iusticia. clxxvj. **A**  
 In fine.  
 Festiuitates sc̄oꝝ sunt ordinate multiplici  
 ratione. clxij. **B**

# Legendarum.

Fides eē vera igne pbatur. cj. **A** cxxxix.  
**A** Circa finem.  
 Fides socijs nō seruata merituz itineris dis-  
 soluit. xciiij. **B** §. Triginta viri.  
 Fidem in sanctis habētes ab eisde adiuuan-  
 tur. ij. **B** iij. **F**  
 Fiducia est genitrix omnium passionum.  
 clxxiiij. **A**  
 Filius d̄z quattuor modis. lxxvj. **A**  
 Filij patrib⁹ i oib⁹ obedire debent. x. **C**  
 Flatus quadruplicē habet virtutē. lxxvij. **B**  
 §. Tertio monstrat⁹.  
 Fratri offendenti et penitenti cōpatiendum  
 est. clxx **A** §. Cum quidam  
 Fratres sancte viuētes raro loqui debent.  
 xxi. **E. F**  
 Fratres patientes esse debēt. xxi. **G**  
 Fratres aliq̄d pprium retinere nō debēt. xxi.  
**F** §. Frater qdā. xlvj. **IK** §. Legitur.  
 Fratres saluari volētes. quattuor facere de-  
 bent. xxi. **E**  
 Fraudē primo facientes puniūt. iij. **E**  
 §. Vir quidam.  
 Frumentū famelicis distributū multiplica-  
 tur. iij. **E** §. Quodam tempore.  
 Fur quidā mirabiliter cōprehēsus fuit. xlix.  
**A** §. Quidam vir.  
 Furātes de altari penā incurrūt tpalem. lxxj.  
**F** §. Vir quidam.

**G**audiū mundi in  
 s̄luctū puerit̄. clxxvj. **IK**  
 Gaudiuꝝ nō est de ruina maloz. xl  
 viij. **E** Post mediū. lv. **E**  
 Gaudere de ruina inimici est peccatum. xl  
 viij. **E**  
 Gētes diuerse quales deos adorabāt. clxxv  
**IK** Ante medium.  
 Gloria mūdi cito finit̄. cv. **A**  
 Gloria laus et honor tibi quō institutū fuit.  
 clxxvj. **IK** §. Karolus. In fine.  
 Gl̄a p̄i et filio et sp̄i sc̄to qdā simoniacus  
 dicere nō potuit. clxxvij. **IK** In fine.  
 Gula et luxuria inducunt pestem pessimā.  
 lxxj. **A**

## **H**ereditas quomo

**H**ereditas quomo  
do est dispensanda. clxxij. **B**  
Herodes quo punitus fuit de nece i  
nocentiu. x. **B**  
Herodes antipas impunitus non abiit. sed exi  
lio damnatus fuit. cxx. **B**  
Herodis agrippe finis malus fuit. cv. **A**  
Hierusalem destructio quomodo facta fuit.  
lxvij. **E. F. G. H.**  
Hierusalem fames pessima. lxvij. **G**  
Hierusalem que tpe a christianis recuperata fuit.  
clxxvj. **A. S.** Sub hoc tempore.  
Homo tres habet proprietates. clj. **B**  
Post medium  
Homo qualiter debet esse ordinatus ad deus  
proximum et seipsum. clj. **E. B**  
Homines cogitant sed deus aliud facit et ordi  
nat. xxx. **E**  
Hominem velle se fieri angelum fatuum est.  
clxxj. **A**  
Honores huius mundi sunt fugiendi.  
xlvi. **B**  
Honores impiorum cito finiuntur. cxxxv. **B**  
Hore diei qualiter dicuntur. clxxvij. **B**  
S. Quarto secretatur.  
Hospitio peregrinos recipientes exaltantur. cij.  
**E. S.** Dum in britania.  
Humilitas est a deo multum accepta. cxxx. **E**  
Humilitas bonorum in morte fulget. lxxx  
iij. **F**  
Humilitas bonos reuocat. lv. **B. Ivi.** **E**  
Humilitas aduersus demones preualet. xvij.  
**B. S.** Dum aliquando  
Humilitas diaboli laqueos euadit. xxj. **E**  
S. Quadam vice.  
Humilitas conuicia patienter sustinet.  
xxvij. **B. F**  
Humilitas non vult laudari. xlvi. **E**  
In principio.  
Humilitas verbis et factis manifestatur.  
xlvi. **F**  
Humilitas peccatores sanctificat. lxxxvij. **A**  
Humilitas obedientie multa miracula ope  
ratur. cxxiij. **B**  
Humilitas exaltari meruit et non credens a sub

mine perijt. cxxxvj. **E** In fine.  
Humilitas in celo exaltatur. cxliij. **F**  
S. Frater quidam.  
Humilitas in seruis dei maxime lucere dicitur.  
clj. **B**  
Humilitas et innocentia semper augmetur.  
lxxxij. **E**  
Humilitas christi septem fecit de sanguine suo effusa  
ones vel virtutes. clxxvij. **E**

## **I**acobi minoris

**I**acobi minoris  
sanctitas et excellentia. lxvij. **E**  
Ieiunabant iudei quater in anno  
xxxv. **A**  
Ieiunium triplici ratione obseruatur. cxxiij. **A**  
Ieiunium ante pascha obseruatur quod duplici ratione.  
cxxxij. **B**  
Ieiunium quattuor temporum obseruatur multi  
plici ratione. xxxv. **A**  
Ieiunia quattuor temporum que illis tribus feriis ob  
seruantur. xxxv. **A** In fine.  
Ignis excellit omnia elementa in tribus. lx  
vij. **F**  
Ignis quattuor habet proprietates. lxxvij. **F**  
Ignis sanguinem scorum comburere non potuit.  
cxxxij. In fine.  
Ignes quattuor qui mundum succendunt. cxxxix.  
In fine.  
Ignes quatuor qui superari debent. cxij. **F**  
Imperator primus christianus. cxij. **B**  
S. Eodem tempore.  
Indulgentie valent defunctis. clvij. **B**  
In fine.  
Infamare aliquem est magnum peccatum.  
lxxxvij. **B**  
Infamata fraudulenter per beatam virginem ab in  
cendio liberatur. cxxxvj. **F**  
Infamantes aliquem penam incurrunt temporales  
lxxxix. **A** In fine. cxxxix. **B**  
Infamia purgat peccatum infantis. clviij. **E**  
S. Post hoc.  
Infamia diuinitus purgat. lxxxvij. **B**  
Post medium.  
Infamie pena patienter a sanctis mulieribus  
sustinetur. lxxxix. **A**

Infernus octo pedes habet. ix. E  
 Post medium  
 Infideles videtes scōz miracula pvertunt. lxj. S. Quidā iuuenis .s. Apud.  
 Infirmitas corporis sanitas ē aie. lxxij. A  
 Infirmitas corporis vitā in meli⁹ mutare videt. lxxij. A  
 Infirmos ad mortē demones penitere impediūt. xciiij. F .s. Dum tres  
 Infirmis memoriale faciendū. cxix. C  
 Ingratitudo ab animalib⁹ videt naturalit abominari. cxlj. C  
 Inimici boīs domestici ei⁹. clxxvj. C  
 Iniurias patiēt sustinēs meret. cxlvj. A  
 Iniurias serui dei patienter sustinent. clxx. iij. A  
 Innocens p os infantis ab infamia liberaf. cluij. C .s. Post hoc. clxij. A  
 .s. Anno autem  
 Inobedientia generat peccatū. clxxij. A  
 Inuidia homicidiū pcurat. xlvij. C  
 .s. Presbiter.  
 Inuidia malicias excogitatas fac. xlvij. C  
 Inuidia primū occidit. lj. G  
 Inuidia inuidētem interficit. xlvij. C  
 .s. Presbiter.  
 Inuidia demones toquet. lv. C  
 .s. Erant et.  
 Inuidia insidiatur prosperitatem habenti. clxxvj. C  
 Iohannes bapusta q̄ relic vocat. lxxx. A  
 Iohannes bapusta quare plus q̄z p̄beta dicitur. lxxx. C  
 Iohānes baptista nouem p̄uilegijs claruit lxxx. C In principio.  
 Iohānes baptista defensor est lōgobarbor lxxx. G In fine.  
 Iohannis baptiste laus ex quinqz comprehenditur. lxxx. C  
 .s. Scdm ambrosium.  
 Iohannis baptiste sanctitas triplex habuit testimoniū. lxxx. B  
 Iohānis euangeliste vestimentum punctū sanguinem emisit. xlvj. H  
 .s. Quibusdam.  
 Iohannis euāgeliste mater quō migravit.

lxv. A Circa finem.  
 Ioseph ducis euasio a morte. lxxij. F  
 Iracūdia displicet deo ⁊ boib⁹. clxxiiij. A  
 .s. Dixit iterum.  
 Iratus alteri dormire nō debet. clxxiiij. A  
 In fine.  
 Irasci est bonū et malū. clxx. B  
 Iudicare de occultis alieni cordis non ē bonum. cxliij. C  
 Iudicare aliquem de suspitione maluz est. xxvij. B  
 Iudicandoz q̄ttuoz erūt ordies. j. G  
 Iudiciū antecedētia sunt tria. j. B  
 Iudiciū p̄comitātia sūt plura. j. F  
 Iudiciū habebit insignia passionis xpi et cicatrices in corpe triplici de causa. j. H  
 Iuliani apostate origo vita et finis. cx. C. B. E.  
 Iuliani apostate natiuitas et sublimatio. lx. xxij. A .s. Verum.  
 Iuliani apostate subleuatio et mors. xxx. C  
 Iuramentū dare iuranti falsum est peccatū cx. B  
 Iuramēto facto petr⁹ p̄ testimonio veritatis voluntari⁹ expirauit. xlvj. A  
 Circa finem.  
 Iurantes fraudulenter puniūtur grauitur. iij. C .s. Vir quidam.  
 Iurare falsum volēs grauitur punitur. lxxj. A .s. Ad eius.  
 Iusticia contra quemcunqz seruanda est. lv. B. G. H.  
 Iusticia etiam p̄po filio nō parit. xlvj. F  
 .s. Fertur.  
 Iusticia quō seruari debet. cx. C  
 .s. Cum quidam.  
 Iuuenes q̄ a p̄ncipio penitētie bñ incipiūt bene finiūt. lxxxix. A

**L**acrime deficere non debet. lv. E  
 Lacrima triplex. lj. A lv. G  
 Post medium.  
 Lacrimat⁹ fuit christ⁹ tribus vicib⁹. lj. A  
 .s. Quinto ex eo.

Laudari velle nullus debet. xlvj. **E**  
 In principio. **A**  
 Laurus habet quattuor virtutes. cxij. **A**  
 Legentes et audientes secularia puniuntur  
 cxij. **B**  
 Leo quattuor habet proprietates. clj. **B**  
 Leo triplicem habet proprietatem. clj. **B**  
 In fine.  
 Leo virginem quandam in virginitate defendit  
 clj. **A** Post medium  
 Letania duplex. lxxvj. **A**  
 Letanie prime nome triplex. lxxvj. **A**  
 Letanie secunde nome triplex. lxxvj. **A**  
 Letanie in processione qualem ordines ser-  
 uant. lxxvj. **A. C**  
 Letanie qualiter sunt institute. lxxvj. **A. B**  
 Liber in quo magis est studendum. cvij. **B**  
 Liber dyaboli continet peccata hominum. cxix.  
 In fine.  
 Libido et auaricia excecant homines. vij. **A**  
 Post medium.  
 Libidinem expellit consideratio aliene vite.  
 clxxij. **A**  
 Liliu triplicem habet proprietatem. clxxij. **A**  
 Lingua tertia inter sanctos seditio facit.  
 cxxxj. **B**  
 Lingua retrahens a bono conuicit malum.  
 lxxij. **C**  
 Lingua non refrenatae puniunt. xlvij. **F**  
 Locus sanctorum visitandi mentaliter modus  
 optimus. lxxj. **K**  
 Locus sanctorum non reuerentes puniuntur. cxj.  
**A** In fine.  
 Longobardorum aduentus in lombardiam.  
 clxxvj. **A**  
 Longobardorum regis finis. clxxvj. **I**  
 Loquela mala etiam vera et manifesta non  
 est bona. xxvij. **F**  
 Loqui malum de sanctis periculum est corporis.  
 lxxj. **F. G. H.**  
 Lucis proprietates. lxxij. **A** clj. **A**  
 Lumen oculorum plorando amittit. cxij. **C**  
 Eratauit  
 Lumen oculorum per baptismum recuperatur.  
 cxij. **C**  
 Lusor quidam quomodo religionem exiit

et rediit. cxv. **G**  
 .s. Monachus quidam. **K**  
 Lusores a demonibus agitantur. lxxj. **B**  
 .s. Vir quidam. **B**  
 Luxuria ordine et penitentia sanat. ij. **B**  
 Luxuria penitentia duorum in vno purga-  
 tur. ij. **B**  
 Luxuria grauiter punitur. ij. **B** .s. Qui-  
 dam iuuenis. vij. **A** xxij. **F**  
 Luxuria expellitur per visionem paradisi et in-  
 ferni. clxxv. **I**  
 Post medium.  
 Luxuria et comestiones incurrunt pestes  
 pessimam. lxxvj. **A**  
 Luxuriosus pessime moritur. cxxxv. **B**

## **M** Agumetus .

**M** agister non dicitur nimis durus. xix. **B**  
**M** agister dicitur tribus modis. xiiij. **B**  
**M** agister non dicitur nimis durus. xix. **A**  
**M** ala agentes a dracone subuo occidunt.  
 lxxij. **A**  
**M** ala de bonis dicta credi non debent. **B**  
 xxvij. **F**  
**M** ale dictio pentum timenda est. viij. **F**  
**M** aleficia seruis dei nocere non possunt.  
 lv. **C**  
**M** anus sacerdotis in missa osculata peccato-  
 rem sanat. cvij. **E**  
**M** argarite proprietates et virtus. lxxxvij. **A**  
**M** aritus non natalibus sed moribus est eligendus  
 cxxx. **A**  
**M** artirium est triplex sine sanguine. clvij. **B**  
 .s. Secunda differentia.  
**M** artirium affectant sancti. lxxxvj. **A**  
**M** arures imitandi sunt in tribus. cxij. **G**  
 Post medium.  
**M** artirioannis euangeliste quomodo migravit  
 lxx. **A** In fine.  
**M** ateres debent inducere filios ad seruien-  
 dum deo. xcviij. **B**  
**M** ateres in seruiio dei filios confortare de-  
 bent. xcviij. **B**  
**M** ateres semper filios prouocare debent ad  
 bonum. lxxxvj. **A**

# Tabula

**M**atres qualiter filios ab infantia educare debent. **cxv.** **B**  
**M**atrimonia facere non est laudabile. **cxix.** **E**  
**M**edicina ab angelo datur contra vomitū **cxl.** **B**  
**M**edicina verborū indiget habitans ī curiis magnatorū. **clxxv.** **B**  
**M**emoria mortis habenda est. **xxvij.** **B**  
**M**emorare preterita peccata cum fletu. **cxlvij.** **M**  
**M**ens perfecta tria debet habere. **clxx.** **A**  
**M**ereri sanctis piculosum est. **xxx.** **E**  
**M**ereri nemo debet blandicijs inductus **lxvij.** **B**  
**M**ichael multa mira opa facit. **cxl.** **A**  
**M**issa in tribus linguis cantatur. **clxxvij.** **A**  
**M**issa **§. Secundo**  
**M**issa pro defunctis celebrata eos liberant. **clvij.** **B. E.**  
**M**issa viuis et mortuis profunt. et a periculis liberant. **clvij.** **B**  
**M**issa inceptio tres varietates habuit. **clxxvj.** **IK**  
**M**issa libenter audiens magnifice honoratur. **cxvvi.** **F**  
**M**issa pro defunctis dicendas diabolus impedit. **clvij.** **B**  
**M**iscdia v̄ginitatem p̄seruat. **liij.** **B**  
**M**iscdia tp̄alia multiplicat. **liij.** **E**  
**M**iscdia quō apparuit bono iobanni elemosinario. **xxvij.** **A**  
**M**iscdia dei immutat hominem. **xxvij.** **A**  
**§. Eius enim.**  
**M**iscdia in morte demonē fugat. **xxvij.** **F**  
**§. Dum tres**  
**M**isericordie operibus insudare debem⁹. **clxij.** **B**  
**M**iracula que apparuerūt diuersis tp̄ibus **clxxvi.** **IK. L. D. P.**  
**M**od⁹ deceptōis saracenoꝝ. **clxxvi.** **B**  
**M**onacho volenti monasteriū exire male cessit. **cvij.** **B**  
**M**ons oliueti dicitur monstrium luminū **lxvij.** **A**

# Legendarum.

**M**ors p̄pa a sc̄tis viris p̄uidet. **clxvij.** **B**  
**M**ors sc̄toꝝ ploranda est triplici de causa. **lv.** **E** **§. Tante pietatis**  
**M**ors sanctorū p̄sonis quandoq; reuelat. **clxvij.** **G** **lv** **F** **lxij.** **L** **§. In florentia.** **cvij.** **F** **§. Frater quidam**  
**M**ors sc̄toꝝ quare d̄z natalis. **cx.** **M**  
**M**ors sanctorū est p̄ciosa. **lxvij.** **E**  
**M**ors sc̄toꝝ ē multū fructuosa. **lxij.** **E**  
**M**ors a sc̄tis desiderat. **lv.** **E. F** **lxvij.** **M**  
**M**ortis tpe recordat̄ x̄ps amicoꝝ. **ix.** **F**  
**M**ortis homo cit⁹ q; credat. **clxvij.** **G**  
**§. Inuitatus**  
**M**ori potius eligitur q; inimicis dari. **lxvij.** **F**  
**M**oriendi desiderium debet esse in viris bonis. **cxix.** **F** **§. Laudabat.**  
**M**orientes a demonibus visitant. **cxv.** **F**  
**§. Infirmatus.** **clxij.** **E**  
**M**oriunt̄ serui dei dulciter. **clxvij.** **IK**  
**M**orientib⁹ cōpassionē nō detractōem impendere bonum est. **clxvj.** **M**  
**M**ortu⁹ seru⁹ dei resurgē nō curat. **cij.** **E**  
**M**ortu⁹ surgere vocat̄ reddita rōne q̄euit. **cx.** **E** **§. Cum quidam**  
**M**ortua vocata respōdit. **cx.** **B** **§. Vir quidam.**  
**M**ortui vocati ī x̄po respōdent. **cij.** **E**  
**§. Quadam vice.**  
**M**ortui meritis sanctorū ad eoz ecclesias portati suscitant. **cvij.** **E**  
**M**ortui aliquando apparent viuis. **clxvj.** **L** **§. Unde.**  
**M**ortui immediate ad iudicium rapiuntur **clxvj.** **M**  
**M**ortui qualiter sciunt suffragia p̄ eis sc̄ta **clxvij.** **E** **In fine**  
**M**ortuoz triplex gen⁹. **clxvij.** **E**  
**M**ortuoz trib⁹ generib⁹ aperit̄ regnū celorum. **clxvij.** **E**  
**M**ortuoz status qñq; viuis reuelatur. **xxij.** **E**  
**M**ortuos oratio amicoꝝ a penis liberat. **clxvij.** **E**  
**M**ortuis profunt quattuor genera suffragiorum. **clxvij.** **E**

**A**hortus orōes viuoꝝ grate sūt. clviij. **C**  
**A**hortus quare dies septim⁹ ⁊ tricesimus  
 et anniuersarius dant. clviij. **E**  
**A**hortus suffragia facta a bonis tantum  
 profunt. clviij. **F**  
**A**mulier sapiens multa et glorioſa opatur  
 cxxix. **A**  
**A**mulier pl⁹ mali potest q̄z diabol⁹. lxxvij.  
**A** clxxv. **F**  
**A**mulieres cum psonis sanctis sanctificant  
 loquendo. cxxv. **F**  
**A**mulieres in habitu virili durā penitentiā  
 fecerunt. lxxix. **A** lxxvij. **A**  
**A**mulieres aliquā penā infamie portauerūt.  
 cxxix. **B** clxx **AB** clvj. **B**  
**A**mulieres plus alijs creaturis iuuenes se  
 ducunt. clxxv. **F**  
**A**mulieres offendere nō ē bonū. clxxvj. **C**  
**A**mulieres leuiter decipiunt. lxxvij. **A**  
**A**mulierū ſortia sūt vitāda a bonis. clxxij.  
**A** clxx. **F** Post medium.  
**A**mulieribus ſerui dei loqui nolunt. clxxij.  
**A** clxx. **F**  
**A**mundus habet q̄nqz mala. xxi. **A**

**N**atus habet du  
 plicem virtutem. cxx. **A**  
**N**atiuitas quandoqz reuelat. vi.  
**C** cvij. **A**  
**N**atiuitatē xp̄i vidēs sapiēs est effect⁹. cxx.  
**B** §. In ſacratissima.  
**N**atiuitates tres corpales ſignificant tres  
 ſpirituales. cxxvj. **E** §. Et nota.  
**N**atus obedit ſuo di. ciiij. **B**. In principio  
**N**obilis puer ſus durā penitentiā facit. cij.  
**A** Per totum.  
**N**obiles de quattuor ſunt ſpecialiter inſtru  
 endi. lvi **B**  
**N**omen dñi noſtri ieſu chriſti inuocantes  
 adiuuat de omibus anguſtijs. xlix. **B**  
**N**omen dñi noſtri ieſu xp̄i dulce eſt ad no  
 minandū. lxxv. **B** In fine.  
**N**omen dñi noſtri ieſu xp̄i inuocatum libe  
 rat ab omni infirmitate. xix. **B**  
**N**omen dñi nr̄i ieſu xp̄i ab infideli prolātū

cecā illuminat. xcv. **B** In medio.  
**N**ouicius de ordine recedere volens orōne  
 reuocat. cvij. **B**  
**N**ouicij in principio quid facere debent. cxx.  
**E** In fine.  
**N**ouicij debent reſiſtere parentibus eos tē  
 ptantib⁹. clxxv. **G**  
**N**ubes tres habet p̄petates. lxxvij. **B**  
 §. Sc̄do monſtrat⁹

**O**bedientia debet  
 fieri ſolo v̄bo plati. cxxxiij. **A**  
**O**bedientie p̄fectio magna. clxij.  
**C** §. Accedit. **B. B.**  
**O**bedientie obediūt elementa. xlviij. **C**  
 §. Placidus.  
**O**bedientiā nō ſeruātes a demonib⁹ graui  
 ter puniūt. xlviij. **B** §. Cleric⁹ quidam  
**O**bediūt elementa ſanctis viris. lxi **C**  
**In** medio. ix. **B** In fine.  
**O**bediūt p̄dicatori aues. cxliij. **G** In fine  
**O**bediūt ſanctis viris ſerpentes. cxxxv **A**  
**Circa** medium.  
**O**bediunt deo ſerpentes et non homines.  
 clxi. **E** In fine.  
**O**bedire nolētes ſctis i viſione apparētibus  
 puniūt. xlvi. **F** §. Post mortem.  
**O**bedire p̄ deū null⁹ debet. clxxv. **G**  
**O**ſioſitas fugiēda ē ⁊ orō assumēda ⁊ labor  
 xxi. **F** §. Antonius dum  
**O**ctavianus auguſt⁹ antonius expugnat.  
 cv. **C** In principio  
**O**dio vel amore vtrū dignus ſit nescit hō.  
 clxxij. In fine.  
**O**ffensionis v̄ba referre piculū ē. cxx. **E**  
**O**fficiū eccleſie a q̄ et quō ordinatū fuit. cxlj.  
**B** In principio  
**O**fficiū ābroſianū dimiſſū et gregorianū ſo  
 lenniter diuulgatū. clxxvj. **K** ⁊. xlvj **A**  
**In** principio.  
**O**fficij gregoriani l' ābroſiani diſceptatio ⁊  
 ſnia lata cū miraclo. xlvi. **A** In principio  
**O**leū q̄ reges fr̄acie inungūt miracloſe mit  
 titur. xvj. **B** §. Cum autem.  
**O**pera hoīm q̄ ſunt. clxxij. **A** In fine.





Parentes mali quandoq3 bonū filium ge-  
nerant. lxj. A  
Parentes boni plus debent aīas filioꝝ dili-  
gere q3 corpa. xvij. B .§. Cū filia. lxxvij.  
A cxvij. clxx. A  
Parentes filiū suū volētes retrahere a serui-  
cio dei. ij. B .§. Quidam iuuenis.  
Parentes sunt aliquando causa filioꝝ dā-  
nationis. xxij. B  
Parentibus p̄tra deū obedire nō debem⁹.  
clxx. G In fine  
Paruul⁹ qualis futurus sit. qñq3 p̄visionē  
reuelat. cvij. A cxv. B  
Passionem christi fuisse voluntariaz qñq3  
rationibus pbatur. ij. E  
Passio christi ignominiosa trib⁹ ratōib⁹  
fuit. lj. A  
Passio christi dolorosa fuit propter quin-  
q3. lj. A  
Passio christi fuit fructuosa. lj. C  
Passio christi iniusta fuit. lj. A  
Passio christi fuit i omnibus membris cor-  
poris. lj. A  
Passio sanctorū miraculose infideles multi-  
plicat. lxxvij. E  
Passionis christi modus fuit acceptissim⁹  
ad placandum. lj. C  
Passionis christi modus efficacissimus ad  
trahendum. lj. E  
Passionis christi modus fuit congruentis-  
simus ad curandum. lj. B  
Passionis christi modus fuit prudentissi-  
mus ad expugnandum. lj. F  
Patri desiderandū ē p̄p̄t̄ x̄pm. xxxvj. F  
Paulus apostolus bona omnium in se ha-  
buit. lxxv. B In fine  
Pauli apostoli magister. cvij. A  
Pauptas cogit ad peccandū. ij. B  
Pauptas est religiosus habenda et osten-  
denda. cxliij. B. C.  
Pauptib⁹ ē miserādū. xxvij. A xlvj. B  
Pax est optanda. lxxvij. B  
Pax est ubi peccatū nō est. lxxvij. B  
Peccā minima bonū ē p̄siteri. cxix. E  
Peccata propria prius consideranda sunt  
q3 aliena. clxxij. A

Peccata propria videre non sinit secularis  
conuersatio. clxxij. A  
Peccatoꝝ tria genera. cxlxx. B  
Peccatoꝝ male moritur. et merito. lxxvij.  
E. S. In fine  
Peccatoꝝ manifestus qd et qualiter orare  
debet. cxlvij. A In medio  
Peccatoꝝ vindicta non est appetenda. sed  
penitentia. lj. B In fine.  
Peccatoꝝ vesania. lxxvij. G  
Peccatoꝝ sanctoꝝ p̄sonarū monitōe cō-  
uertit. cv. B lxij. A clxx. B  
Peccatoꝝ nō sunt digni videri a bonis. cx.  
B .§. Dum constantinopolim.  
Peccatoꝝ in malū suū p̄sperant. lv. E  
Peccatoꝝ iuxta altare stare non debēt. lv  
B In fine.  
Peccatoꝝ sunt vitandi. ix. G .§. Le-  
gitur quoq3.  
Peccatoꝝ sunt blande tractandi. xvj. C  
Peccatoꝝ abnegant x̄pm leuiter et dyab-  
olo subduntur. xxvj. B  
Peccatoꝝ aliquādo dominus visibiliter  
reducit. xlvj. B In medio  
Peccatoꝝ a deo qñq3 mirabiliter p̄uertunt.  
xxvij. A liij. A Ante medium.  
Peccatoꝝ nō sunt digni intrare eccias di.  
liij. A lv. B .§. Tertio in.  
Pedum christi vestigia remanserūt in ter-  
ra. lxxvij. A In fine  
Pena duplex data duob⁹ iuuenib⁹. xv. A  
Pena corporis temptatōnes carnis fugat.  
xv. A  
Pena corporis est sanitas anime. cxliij. C  
Post medium  
Pena vni⁹ est cōuersio alterius. cxliij. B  
Pena in h̄ mūdo a sanctis poti⁹ eligit q3 fu-  
tura. xlvj. J .§. Fert q3 q̄ et angelus.  
Penam bonis inferre volētes puniunt. v.  
B lv. C  
Penitentia cum oratione gratanter est reci-  
pienda. lv. B  
Penitētia d̄z eē p̄stans et firma. xvj. C  
Penitentie opa ad h̄ q̄ sint p̄fecta tria sunt  
necessaria. xxvij. A .§. Tria autem.  
Penitentia debet esse dura. xvij. C

Penitētia dicitur eē cū humilitate. lviij. **A**  
 Penitētia dura virginitatem conseruat. **B**  
 cxli.  
 Penitētia in celo lectum vel locum parat. **A**  
 cxlvij.  
 Penitētia finalis nō videt̄ securā. clviij. **A**  
 §. Scđi qui. Circa finem.  
 Penitētia parua sufficiens est ad delendum **B**  
 peccatū. clxx.  
 Penitētia tripliciter iniūcta. quō utilis ē. **A**  
 clviij. **A** Ante medium.  
 Penitētiā maloz pctōz acceptat deus. **B**  
 xxx. **B** In fine.  
 Penitētiā agere student quāqz pueri. iij. **B**  
 cxlvij. **A** lxxvij.  
 Penitētiā faciētes demones infestāt. clviij. **B**  
 cl. **B. C** lxxvij.  
 Penitētiā agētib⁹ deus de cibo prouidet. **F**  
 xv. **B** clviij. **A** cvij.  
 Penitētiā erubescere nō debz q̄ peccare n̄ **A**  
 erubuit. lviij.  
 Penitētiā maxime desiderat de⁹ in hoīe. **B**  
 lxij. **B** §. Refert iosephus.  
 Penitētiā durāz p solo pctō facit theodo- **A**  
 ra. lxxvij.  
 Penitētiā inducit d̄s in v̄bis et signis. lxij. **B**  
 §. Refert iosephus.  
 Penitētiā agentes ab angelis consolā- **F**  
 tur. xc.  
 Penitētiā vn⁹ potest facere p alio. et ad B **A**  
 requirūt̄ quattuor. clviij.  
 Penitere volentes de⁹ benigniter recipit. **B**  
 xxvj.  
 Penitere nolentes deus punit terribiliter **E. F. G**  
 lxij.  
 Penitens debet facere tria. cxxxv. **B**  
 In medio.  
 Penitens pfectus omniū penitētiā liben- **A**  
 ter suscipit. clviij.  
 Penitenti peccatori deus multa beneficia **A**  
 confert. xc.  
 Penitenti aduersitates occurrunt. clxj. **A**  
 cl. **B.**  
 Penitēti dyabol⁹ aduersat̄. xxj. **B**  
 Penitētes demones ledere nō possūt. xciiij. **E**  
 §. Refert bugo.

Penitens grauiter punitur. lxxj. Circa **E**  
 finem.  
 Penitētes offendentes punitur. xciiij **E. F.**  
 Penitētes dyabolus temptat. xciiij **E**  
 §. Refert. §. Quidam.  
 Penitētes salutē aīe sue nō petētes punitur. **G**  
 xciiij. **G** §. Refert.  
 Penitētes orōes exaudiūt. xciiij. **G**  
 In pncipio.  
 Penitētia sancta est. clxviij. **B**  
 Penitētia in oratōibus est habenda. **B**  
 clxij.  
 Petrus ap̄tus epl̄am leonis pape correxit **B**  
 lxxvij. **A** §. Cum beatus leo.  
 Petrus ap̄tus suo deuoto veniā impetra- **I**  
 uit. lxxvij. **I** §. In eodem quoqz.  
 Petrus sine mora ē exhibēda. clxvi. **I**  
 Petrus non audiuit solutiōnem veritatis **A**  
 tribus de causis. l. **A**  
 §. Tertio quo ad veritatem.  
 Petrus historia. l. **G** Pertotum  
 Petrus et herodis amicicie et inimicicie cā. **E**  
 l. **G** §. Herodes autem.  
 Petrus dō volēs d̄z tria seruare. xxj. **E**  
 Petrus dicit̄ a grecis adorari. clxxv **I**  
 Petrus fratrib⁹ petentib⁹ negās pun- **F**  
 tur. clxij. **F** §. Cum fratres.  
 Petrus signū triplex. lxxvij. **E**  
 §. Triplex est.  
 Petrus oratione facta cessauit. cvij. **F**  
 §. Cūqz.  
 Petrus orōne facta descendit. clxviij. **G**  
 Petrus meus quare in parasceue dicit̄. l. **G**  
 §. Scđo ex.  
 Petrus debet christus quattuor modis. **A**  
 xc. **A**  
 Petrus silētiū ip̄onēt̄ aues obediunt. **A**  
 clxij. **G** §. Cū apud. cvij. **A**  
 Petrus p̄stillas figurāt. cvij. **A**  
 Petrus q̄liter vane gl̄e resistere debēt **E**  
 xv. **G** §. Quadam.  
 Petrus ordo quomodo et quo tempo- **B**  
 re confirmatus fuit. cvij. **B**  
 §. Post hoc autem.  
 Petrus fieri debet triplicis. cvij. **E**

**S.** Sacerdos quidam.  
**P**redicare iohis triplici fuit comēdabile.  
 lxxx. **F** **S.** Et notandum.  
**P**redicatio multū placet deo. cxvii. **E**  
**S.** Sacerdos quidam.  
**P**redicatōem audiendo peccator puerit.  
 cxlv. **A** Circa medium.  
**P**redicatōnis cā oratio facta corpale expel  
 lit infirmitatē. lxj. **I** **S.** Frater.  
**P**redicūt futura qñqz viri boni. cxviii **G**  
**S.** Cum in. cxv. **B**  
**P**redones ecclesiastica temporalia rapientes  
 puniunt. xxx. **B**  
**P**relat⁹ nō debet timere mortē ppter vtili  
 tatem. xxxvj. **B**  
**P**remiū magisterij puerorū quale quando  
 qz est. xix. **A**  
**P**romissio serui dei qñqz cōplet in vita vel  
 post mortem. cij. **E**  
**P**ruella vgo maria qdragelimo die p̄senta  
 tur in templo triplici rōne. xxxvii. **A**  
**S.** Quare autem.  
**P**uelle iuentutem suam deo dare debent  
 cxlii. **A**  
**P**uelle coreas et vanitates vitare debent.  
 cxlii. **B**  
**P**uer existēs in vtero reuelat qñqz q̄lis fu  
 tur⁹ sit. cxviii. **A** In p̄ncipio. cxv **B**  
**P**uer appetit nasci p̄p̄ q̄ttuor. cx. **A**  
**P**uer libēter studere d̄z. cxviii. **A**  
**P**uer nō sustinēs incantatōes citi⁹ liberat  
 cxv. **B** Circa medium.  
**P**ueri in seruitio dei constantes eē debent  
 cxviij. **A**  
**P**ueri qñqz p̄nosticant quid facturi sint.  
 cxxvi. **A**  
**P**uerorū bonorū meritis qñqz d̄s miscdiāz  
 opat. lxxvii. **B**  
**P**ulcritudo quandoqz impedit fuisse deo.  
 cxv. **B**  
**P**ulcritudo q̄ntuplex. cxli **A**  
**P**urgatio ab ifamia sit qñqz modis. xxxvii  
**B** **S.** Quarta ratio.  
**P**urgandorū tria sūt genera. cxviii. **A**  
**S.** Illoz autem.  
**P**urgandorū animab⁹ diuersa loca depu

tantē multiplici de causa. cxvii **B**  
**P**urgatorū patricij. cxix. **B**

## Questiones tres fa

**Q**cte sūt xp̄o ascendēt. lxxvii. **B**  
**S.** Byonius.  
**Q**uestionibus tribus responsio a demone  
 cum quodam magistro. cxviii. **F**  
**S.** Legitur in.  
**Q**uies in hoc mundo haberi non potest.  
 cxliiij. **A**  
**Q**uinquagesima instituta est ppter tres ra  
 tiones. xxxiiij. **A**

## Adptores rerū ec

**R**elasticalarū a deo puniunt. xxi. **G**  
 xxx **B** cxii. **E**  
**R**eddere debem⁹ bona p̄malis. viij. **B**  
**R**ost mediū. lxiiij. **B** ij. **I**  
**R**egina celi quō p̄mo angeli cātauerūt. cxvi  
**B** In fine.  
**R**egnū celoz qñqz denarijs acq̄rit. xxiij. **A**  
**R**eligiosus qualē vitā ducere d̄z. cxvii **B**  
 cxv. **B.** **S.** **G**  
**R**eligiosus vitam cōmunem seruare debz  
 cxliiij. **B**  
**R**eligiosus p̄ntes obliuisci d̄z. cxix. **A**  
**R**eligiosus ver⁹ d̄z habere q̄ttuor. cxix. **B**  
**I**n medio.  
**R**eligiosi nō debēt habere p̄p̄riū. xxi. **F**  
**S.** Frater. cxvi. **I** **S.** Legitur.  
**R**eligiosi tria habere debent. cxix. **A**  
**I**n medio.  
**R**eligiosi q̄liter studere debēt. cxv. **B**  
**R**eligiosi curias magnatorū fugere debent.  
 cxliiij. **B** **S.** Cum apud  
**R**eligionis v̄tute q̄dam a vinculis liberāt.  
 cxv. **E** In fine.  
**R**eligionē volēs intrare parentib⁹ nō debz  
 credere. cxv. **E**  
**R**eligionē intrantib⁹ verbum notabile dici  
 tur. cxv. **E**  
**R**eligionē intrantes nō bona intentōe vitā  
 male finiūt. cxliiij. **A**

Relinquentib<sup>9</sup> parētes et ppriā volūtatē  
 eterna premia promittuntur. lxxvj. B  
 Reliquie sanctorū cum reuerentia sūt habē  
 de. xc. G .§. Temporb<sup>9</sup>  
 Reliquie sanctorū ab angelis pspere dēdu  
 cuntur. xciiij. C  
 Reliquie sanctorū ab angelis honozant. cvij  
 B .§. Translatio.  
 Reliquie sanctorū honozate demones cruci  
 ant. cvij. B .§. Translatio  
 Reliquie sctōz a mortuis honozant. cvij. B  
 Reliquias sctōz irreuerēter tractātes puni  
 untur. cxlvij. B In fine  
 Reliquijs sanctorū demones cogūtur reue  
 rentiam exhibere. cvij. B  
 Reliquijs sanctorū aspides reuerentiaz exhi  
 bent. xciiij. B  
 Res sanctas irreuerenter tractans punitur  
 cxx. B .§. Apud antiochiam.  
 Respōsio dñici et frāscī cardinali hostiēsi  
 de plātōib<sup>9</sup>. cxliij. E .§. In vberōana.  
 Resurrectionis humane vera testificatio.  
 xcviij. A  
 Rōanoz maxia occisio scā fuit. clxxvj. B

**Sacerdos in maxi**

**S** ma reuerentia haberi debet. cxliij.  
 B In fine  
 Sacerdos sup reges ē honozand<sup>9</sup>. clxxj. B  
 Post pncipium  
 Sacerdos de vrgine maria tantū celebrans  
 pnat. s; vgo maria ipm restituit. xj. C  
 .§. Sacerdos. cxxvj. G .§. Sacerdos  
 Sacerdotis man<sup>9</sup> in missa osculata pecca  
 torem sanctificat. cvij. E  
 Sacerdoti celebrāti angelus respōdit. clxxj.  
 B .§. Cum apud.  
 Sacerdotes n̄ reuereri piculū ē. lv. C  
 Saluari volens qd̄ facere debet. cxxj. E  
 Salve regina antiphona quomodo inuē  
 ta fuit. clxxvj. B  
 Sctē d̄s sctē fortis ql̄ inuētū fuit 7 quō vir  
 tuosū. lxxvj. B .§. In bmoī autem.  
 Sanctū boīem faciūt tria. cxxix. A  
 Scti iuuāt suos deuotos. iij. G xciiij. G

Sancti deuotos suos liberāt a demonis il  
 lusione. lxxvj. B .§. Narrat.  
 Sancti suos deuotos in infirmitate visitāt  
 et solantur. lvij. E  
 Sancti suos deuotos sanant arte cyrurgi  
 ca. cxxvij. A. B  
 Sancti suos deuotos sine penitētia decede  
 renō pmittunt. xc. G .§. Miles.  
 Sancti suis deuotis aliqñ apparēt. ix. J  
 .§. Sanctus.  
 Sancti spalia eccīaz suaz defendūt. ij. J  
 Sancti tempalia stemnūt. cxxvj. A  
 Scti pascūt cibo diuinit<sup>9</sup> misso. xv. B  
 Sancti viri antecedentia qz p̄sentia vident  
 in spū. clxxij. C. B. E  
 Scti viri vidēt qñq; cogitatōes aliorum.  
 clxxij. E .§. Quadam vice.  
 Sancti viri demones expellūt. lv. B  
 cxx. B .§. Cū a sūmo. et. §. Apud.  
 Sancti viri suas reliquias volūt honozari.  
 lxxvj. In medio. lxxj. B .§. Abbas qd̄a  
 Sancti plus possunt defuncti qz viuentes  
 lxxj. E. A .§. Cum in. P  
 Sancti inuocant̄ triplici de causa. lxxvj. B  
 Scti visitātib<sup>9</sup> reliquias suas auxilium in  
 die iudicij pmittūt. lxxvj. B  
 Scti multa tormēta passi sūt. xcij. A. B  
 Sancti sctis peregrinis in via subueniunt.  
 xciiij. B. E. F.  
 Sancti voluntarie patiebant. cxx. C  
 In medio. B  
 Sancti a leonib<sup>9</sup> 7 vris n̄ ledūt. lxxvj. B  
 In fine.  
 Sancti in tēpestare maris subueniūt inuo  
 cantib<sup>9</sup>. iij. E  
 Sancti viri mori desiderāt. clxxij. A  
 cxx. F .§. Quadam vice.  
 Scti in celo exntes cōpatiūt afflictiis et cō  
 solant̄ eos. cvij. B  
 Sancti defendunt eis recōmēdata. cxxvij. B  
 B .§. Vir quidam.  
 Sctōz vrus mag<sup>9</sup> demones. cxxj. B  
 Sanctoz corpa et sepulcra in reuerētia ha  
 bent a chusto. cxxix. F  
 Sctōz corpa aialia reuerent. lxxj. A  
 Sctoz corpa longo tempe integra qñq;

pfeuerat. xxx. B lxxi. A In fine.  
 Sctoꝝ corpa dicūt p̄ciosa q̄nqz ratōnibus.  
 clviij. E  
 Sctoꝝ gl̄a fidelib⁹ reuelat. lxxix. B  
 Sctoꝝ dignitas ē q̄duplex. clxviij. E  
 Sctoꝝ reb⁹ tacti a maleficijs liberant. xciiij.  
 A .s. Quod cum.  
 Sctōs molestātes grauit̄ puniūt. xli B  
 xlviij. C lxxij. B In fine.  
 Sctōs affligētes mala morte decedūt. xliij.  
 B In fine.  
 Sctōs inuocātes a pct̄is maximis liberāt.  
 xciiij. B  
 Sct̄is d̄s in necessitate succurrit. xix. A  
 xxi. B Circa finē xxv B xxvi A  
 Sct̄is mortuis defūcti reuerentiā exhibēt.  
 xxviij. G  
 Sct̄is uiris serpētes obediūt. cxxiiij. A  
 In fine.  
 Sanctis reuerentiam exhibent insensibilia.  
 xlviij. F. G  
 Sct̄is uiris aialia ⁊ uolatilia obediūt. xlviij  
 C .s. Desbiter.  
 Sct̄is uiris oēs creature obediunt excepto  
 pctōre. cxxiiij. C  
 Sct̄is detrahētes puniūt. cxiij. Ik  
 Sct̄itas bonoꝝ in morte mirabilē reuelat  
 lxxix. B  
 Sanḡnis xp̄i effusiones septē. clxxviij. E  
 Sapiētia a morte liberat ⁊ grāz regis impe  
 trat. lxiiij. F  
 Saraceni quō decepti sūt. clxxvi. B  
 Saracenoꝝ fides. clxxvi B. E. F. G  
 Scala p̄ quā celū ascendit. q̄ttuoꝝ grad⁹ bz.  
 clxviij. A  
 Salsma fuit in ecc̄ia. clxxvi. Ik. Id  
 Sct̄ura fct̄a manu sui d̄i tēptatōes fugat.  
 cxliij. B .s. Cum frater.  
 Seculares plus studēt placere mūdo q̄z ser  
 ui dei deo. cxlv. A  
 Septuagesima instituta ē p̄pter tres ratio  
 nes. xxxi. A  
 Sepulcra sctoꝝ q̄nqz p̄phanā. cxx. C  
 Sepulcra sctoꝝ fugāt demones de corpon  
 bus hoim. lxj. J In fine.  
 Sepulture sctoꝝ mirabilē facte. xciiij. C

Serenitas orōne serui dei impetrat. xli B  
 In fine.  
 Seruus dei paia xp̄i mortis piculo expoit  
 se. lx. B  
 Seruus dei nec terroꝝ nec p̄missionibus  
 cōcutitur. xxxix. B  
 Seruū dei cogitatōes impediūt ad salutes.  
 clxx. B In fine.  
 Serui dei ab inimicis defendūt. lv. E  
 Serui dei ab inimicis et elemētis ledi n̄ pos  
 sūt. cij. B. C  
 Serui di excellentē habēt vtutes. lv B  
 Serui dei p̄ uolucres a deo pascūt. xv B  
 xxxviij. A  
 Serui dei in bono confortati uirilē agunt.  
 lix. B  
 Serui di clausis carcerib⁹ trāsserūt. cv. B  
 Serui di eligūt puniri i hac uita pot⁹ q̄z i  
 alia. xlvj. J Circa finē. clvi A In fine  
 Serui di mulieres uidere nolūt. clxx. A  
 In p̄ncipio. clxxiiij. A .s. Matrona.  
 Serui di modicū dormire d̄nt. clxxiiij. B  
 Serui di multū flere debēt. clxxiiij. B  
 Serui di silentiū tenere debēt. clxxiiij. A  
 In p̄ncipio et in medio.  
 Serui dei bona tempalia despiciere debent  
 clxxiiij. B .s. Cū qz pater.  
 Serui dei bona pro malis reddere debent.  
 xlvij. A  
 Serui dei licet sint in uili habitutū honoꝝ  
 di sūt. clxxv. C .s. Beinde.  
 Serui dei p̄ x̄po pati desiderāt. xxx. B  
 xxxvi. B xxxix. B  
 Serui di dulciē moriūt. clxxv. Ik In fine  
 Serui q̄nqz d̄nis nocere possūt. clxxvi. C  
 I .s. Beni qz.  
 Seruoꝝ dei aqua manuū reseruata cecū il  
 luminat. xli. B  
 Seruoꝝ dei aliquē vtutes. clxxiiij. A  
 Seruos dei offendētes puniūt. ij. G  
 v. B cv. A  
 Seruos dei d̄s mirabilē defēdit. xli. B  
 Seruos dei in suis tribulatōib⁹ angel⁹ ad  
 iuuat ⁊ solat. cv. A In medio.  
 Seruis dei fere siluestres. aues. familiares  
 sūt. xxxviij. A cxliij. G

Seruis dei et verbis eorum irrisiones facientes puniunt. xli. **A** In fine.  
 Seruire deo volentes aliquam multas tribulationes patiunt. clvi. **A** Circa finem.  
 Seruire deo volentes impediunt pariter pro posse. clxxv. **A**  
 Seruientes deo inueniunt eum. xcvi. **E**  
 Sexagesima instituta est propter tres rationes xxxi. **A**  
 Simonia miraculose in episcopo inuenitur. clxxvi. **A**  
**A** §. Hildebrandus.  
 Sinagoga ne destrueretur miraculose ostendit. cxx. **E**  
 Societas mala est fugienda. lxi. **B**  
 Solis eclipsatio in passione christi. clxviij. **A. B**  
 Sponsus suavis fit tribus modis. clxxiij. **A**  
 Sorores quodam dura duxerunt vitam. c. **A**  
 Spiritus sanctus duobus modis mittitur. lxxviij. **B**  
 Spiritus sanctus in quatuor speciei mittitur. lxxviij. **B**  
**B** §. Et notandum.  
 Spiritus sanctus tribus vicibus apostolis datus fuit. lxxviij. **B**  
 Spiritus sanctus qualiter in apostolos missus fuit. lxxviij. **E**  
 Spiritus sanctus quandoque sanctitatem hominis reuelat. xxvi. **A**  
 Spiritus sanctus apparuit in igne multiplici ratione. lxxviij. **F**  
 Spiritus sanctus apparuit in linguis igneis triplici ratione. lxxviij. **E** In fine  
 Spiritus sanctus veniens sex utilitates facit. lxxviij. **H**  
 Spiritus sanctus magnificat eum in quo habitat. xxvi. **A**  
 Spiritus sanctum recipientes quales esse debent. lxxviij. **G**  
 Sponsus a quoque debet habere. xxviij. **B**  
 Sponsus a quoque beneficia confert sponsis suis. xxviij. **E**  
 Statua christi verbis virtutem sanatiua infundebat. c. **B** §. Refert eusebius.  
 Strenuam quere de deo te adiuuet. lxxvi. **A**  
 Studendum in libro caritatis. cviiij. **H**  
 Studentes lectionibus et orationibus assidue vacare debent. cviiij. **A**  
 Sudarium domini quomodo fuit romam portatum. li. **A**

**G** Circa medium. §. Cuius  
 Supbia deo est odibilis. cxxx. **C**  
 Supbia et iactantia modicum durare possunt xxviij. **B**  
 Supbis miraculose extinguitur. clxxvi. **E**  
 In fine  
 Superborum honores paruo tempore durant. cxxxv. **B**  
 Suspendium triplex. clxxviij. **A**

Taciturnitas est uti

**T**aciturnitas est uti  
 Taciturnitas seruo dei. clxxiij. **A**  
 §. Quidam enim.  
 Taciturnitas mulieris est piculosus. clxxiij. **A**  
 §. Alius enim.  
 Te deum laudamus quoniam et a quibus compilatum fuit. cxi. **E**  
 Temporalia precibus sanctorum virorum augmentantur. xvi. **B**  
 Temporalia augmentantur oblationibus in ecclesia facientibus. xxxviij. **B**  
 Temporalia pro opera misericordie non minuuntur. iij. **E**  
 §. Quodam tempore.  
 Temporalia bonis diuidere nolentes amittunt. clxij. **B**  
 Temptationem demonis pena corporis fugat. clxviij. **B**  
 Terrena apostoli despiciebant. clxviij. **B**  
 Testamentum fecit christus. li. **A** §. Idem ex eo.  
 In fine.  
 Testamentum tria continet optima. cxv. **K**  
 §. Tandem.  
 Testes peccatores sunt tres. i. **L**  
 Tormenta sanctis ludus est. xxv. **E**  
 Post medium.  
 Tormenta sanctis quoniam a parentibus inferuntur. xciij. **A**  
 Tormenta sanctis pariter inferentes a deo puniuntur. xciij. **B**  
 Tormenta quandoque tortores occidunt. cxxiij. **B. E**  
 Tormenta multoties scios ledere non possunt. xciij. **A. B** xcv. **B** cxxviij. **B. E**  
 Tormenta sustinentes deus solat visibiliter. viij. **B** cxvi. **B**

Trabs vna breuis in ope eccie. orōne fusa p  
 lōgata ē. cxij. B .s. Gregorius qz  
 Transfiguratio xpi quando facta est. cix.  
 .s. In hac die.  
 Trib<sup>9</sup> sacerdotalis z regalis cognatōe cōiū  
 gebant. cxvi. B .s. Sed mirū.  
 Tribulatio p̄sens modicū durat. cv. A  
 Tribulatōis tpe ad sanctos dei recurrēdū  
 est. xc. B. E.  
 Tribulatōes p̄ xpo patienti sustinētes nō de  
 reliquit de<sup>9</sup>. xcvi. A  
 Tribulatōes portātes solatōes p̄stinam  
 recuperāt. vii. E .s. Quodam tpe.  
 Tribulatōes solatōes sequūt. cxvii. B  
 Tribulan ad sc̄tōs sibi deuotos recurrētes  
 liberant. iij. C. B.  
 Tribulati q̄cūqz tribulatione ad aliquē san  
 cū recurrere debent. lxi. G. H.  
 Trinitatis pulcrū exemplū. cxvii. A  
 .s. Ante vero.  
 Trinitatis vnitas miraculo cōprobat. cxv.  
 vi. A Paragrapbo. Ante vero.  
 Tururis pp̄uetas. xxxvii. B In fine.

**V**enenū seruus dei  
 nocere nō p̄t. ix. F xlviii. B  
 Venit ch̄st<sup>9</sup> p̄pter septem utili  
 tates in mundū. i. E  
 Verbum dei ad penitentiā puocat. lv. C  
 .s. Quidam hereticus.  
 Verbum dei libenter audiri debet propter  
 quattuor. v. E  
 Verbū dei p̄poni d̄z cibo corp̄is. viii. B  
 Verbū dei audiēdū ē patienti. xlix. A  
 Verbus dei quis p̄mo p̄dicauit i antiochia.  
 lxxvi. B  
 Verbū d̄z notabile religionē intransib<sup>9</sup>. cxv.  
 E In fine.  
 Verbū optimū hospitatib<sup>9</sup> est dicendū. xlii.  
 A In fine.  
 Verba sacre scripture magne sunt virtutis.  
 lxxvi. B  
 Verba iactantie vel vanitatē sonātia dep̄ri  
 menda sūt. xlvj. E  
 Verba maledicta loquēs punit. cxiiij. B  
 Paragrapbo. Bubulcus.

Verba tria vtilia custodiēti. cxv. B  
 Veritas examinata a duobus impedit. et a  
 duobus adiuuatur. cxv. E  
 Paragrapbo. Deinde quattuor.  
 Vestis p̄ciosa religiosus nō p̄uenit. cxix. B  
 Antefinem.  
 Vestigia pedū xpi remanserūt in terra. lxxvii.  
 A Circa finem.  
 Verano sola intellectū dat audiu. cxv. C  
 In fine.  
 Victoria a deo datur. lxxiiij. A  
 Vinctus et vestimentum vicarij qualis fuit  
 lxxviii. A  
 Vidua se totā fuitio dei dare d̄z. xxix. B  
 Vidua in acerbitate z hūilitate et paup̄tate  
 se suare debet. xxix. E  
 Viduis afflictis meritū ē s̄uere. xlvj. J  
 Vie xpi septē. cxvii. C Añ mediū.  
 Vincula sanctorū liberāt ab infirmitate z de  
 monio. cv. B In fine. C  
 Paragrapbo. Quante autem.  
 Vindicare se bō n̄ d̄z. xvii. C In fine.  
 Vindicta de pctōib<sup>9</sup> nō est appetenda s̄z pe  
 nitentia. liij. B In fine.  
 Virginalis status melior est q̄z conugalis  
 cxv. B  
 Virginitas a sp̄sctō custodiēti. iij. E  
 Post medium  
 Virginitas ē regina v̄tutū. v. B In fine  
 Virginitas in corpe mortuorū redolet. cviiij.  
 J Paragrapbo. Cum igitur.  
 Virginitas dura penitētia p̄uat. cxli. B  
 Virginitas profas z lilia designatur. cxliij.  
 B In fine.  
 Virgo linguata post mortē visibiliter p̄ni  
 tur. cxij. B Paragrapbo. Refert.  
 Virgo maria perijt ne demones videret in  
 morte. cxiiij. A In medio. Iñ In p̄ncipio.  
 Virgo beata seruos suos deuotos cōsolat  
 et sanat. xxxvii. E  
 Virgo maria suo deuoto manū amputatā  
 restituit. lxxiiij. A  
 Virgo maria sui deuoti animas a demoni  
 bus eripuit. cxiiij. B  
 Virgo maria sue deuote meritis virū a po  
 testate dyaboli liberat et dicit. cxiiij. G  
 Paragrapbo. Q̄siles.



Virgo maria suos deuotos a morte libera-  
 rat.cxxvj. **G**  
 Virgo maria eā salutantē sepius a suspen-  
 dio liberat.cxxvj. **G** §.Erat quidam.  
 Virgo maria suā missā dicentē de maū epī  
 liberauit.cxxvj. **G** §.Sacerdos.  
 Virgo maria officium eius deuote dicentē  
 de iudicio dei liberauit.cxxvj. **G**  
 §.Quidam clericus.  
 Virgo maria eam inuocantes ab incendio  
 liberauit.cxxvj. **I**  
 Virgo maria seruos dei vindicat a malis  
 hoib⁹.cxx. **E** Ante finem.  
 Virgo maria grāz triplicē inuenit.l. **B**  
 In medio.  
 Virgo maria grā plena fuit.ppter q̄ttuos  
 q̄n mēte habuit.l. **A** In fine.  
 Virgo maria iohem baptistā de ira primo  
 leuauit.lxxx. **B** In fine.  
 Virgo maria scitātē bonoz maifestat.lxxx  
 ix. **A** Post medium.  
 Virgo maria impetrat pctōz.b⁹ veniā pctō  
 rum.l. **E** §.Quidam miles.  
 Virgo maria pegrinos a demonibus libe-  
 rat.cxiij. **E** In fine.  
 Virgo maria orat p̄ hūano genere.cviij **C**  
 Virgo maria fratres predicatoros homini-  
 bus dedit.cviij. **C**  
 Virgo maria sua vncione ardozē cōcupi-  
 scētie a fratre extinxit.cviij. **E**  
 §.Rome vero.  
 Virgo maria christum iratum mūdo paci-  
 ficat.cviij. **E**  
 Virgo maria subueniet eā inuocanti.cxiij.  
**B** §.Bubulcus. cxiiij. **I**  
 §.Quidā monachi.et. §.Quedam mulier.  
 Virgo maria suas missas celebrātes bono-  
 rauit libenter.cxxvj. **G** Sacerdos.  
 Virgo maria filio vidue reddito.suu3 rece-  
 pit.cxxvj. **F** §.Quedam mulier.  
 Virgo maria in suo deuoto zeloz ipiā ostē-  
 dit.cxxvj. **B** §.Fuit quidam.  
 Virginis marie ymago pestē fugauit.clvj.  
**B** Post medium.  
 Virginis marie annunciationis dies. fuit  
 dies multoz operū dei.l. **B**

In fine.  
 Virginis salutatio a demonis ptāte liberat  
 l. **E** §.Quidam miles.  
 Virginis salutatio pctōzem auertit.l. **E**  
 §.Quidam miles  
 Virgini marie qualia officia cōmittūt ī ce-  
 lo.cxiij. **IK**  
 Ante finem.  
 Virgini marie displicet q̄ adini ab ipa ma-  
 le faciant.cxiij **B**  
 §.Cum dux.  
 Virgini marie q̄ militauit ab ea est bono-  
 ratus.cxxvj. **F**  
 Virginē mariā salutare inuitāt tria.l. **A**  
 In medio.  
 Virgines solas velari instituit leo. lxxx  
 iij. **A**  
 Virgines in quattuor excellunt.clvij. **E**  
 §.Quarta differentia.  
 Virginū ordinez signat sanctuariū. clxxvij.  
**B** Post p̄ncipium.  
 Virginibus pulcherrima predicatio.  
 lxx. **A**  
 Viri bona vxoris impedire non debent.  
 clxij. **B**  
 Viri quodāmodo vxoribus dominantur.  
 lxx. **A**  
 Virtutum duodecim gradus.v. **B**  
 §.Post vnum autem.  
 Virtutes quattuor.in quattuor domibus  
 inuenire.cviij. **AD**  
 §.Quidam scolaris.  
 Visio nocturna aliq̄n vera est.clvij. **E**  
 §.Cum quosdam.  
 Vita triplex.cxxvij. **A**  
 Vita sanctorū desiderata.lv **E**  
 Vita sanctorū laudanda.lv. **E**  
 Vita citius finit q̄z credat.cxiij. **B**  
 Vita in virtutibus plena ducenda est.  
 lxi. **B**  
 Vita bona p̄dicat efficaciter.cviij. **B**  
 §.Hospitatus.  
 Vita religiosi qualis esse debet.cviij. **IB**  
 Undecies milies pater noster dicentes so-  
 latū virginū in morte habent.cliij. **E**  
 Circa finem.

Voluntas dei est ut sancti patient. lxxxiij. E  
 In fine.  
 Voluntas carnis multa mala operatur. B  
 cxxxv.  
 Vomitu medicina bona sanans. xli. B  
 In primo. §.  
 Notu negligenti solvens punit. liij. B  
 Nota non complere sanctis displicet. cliv. C  
 §. Abbas quidam.  
 Uxor viri suum inducere debet ad bonum. B. C  
 cxxvij.  
 Uxor aiam viri plus quam corpus diligere debet. B  
 cxxvij.  
 Uxoris innocentia super vomeres ignitos probata est. cxij. E §. Legitur in vita.  
 Uxoris suspitio per ignem purgata fuit. cxij. E  
 §. Legitur in vita.  
 Uxoris oratione vir saluatus fuit. clviij. B  
 Uxorem alicui dare periculum est. cxix. E

**X**psillus fuit quatuor vicibus. li. B  
 Xps ter lacrimatus fuit. li. A  
 §. Quinto ex eo.  
 Xps in quantum deus habuit quatuor excellencias. li. A §. Secundo fuit.  
 Xps in quantum homo habuit quatuor excellencias quibus ornata fuerunt cornua crucis. li. B  
 Quarto in cruce.  
 Xps omnia remedia pro originale peccatum in se assumpsit. xxxvij. B  
 Xps probat volentarie passus fuisse quinquaginta rationibus. ij. E Post medium.  
 Xps in cruce fecit testamentum. li. A  
 In principio.  
 Xps in cruce pendens quoniam ad amorem suum peccatores traxit. li. E  
 Xps resurrexit quinquaginta modis. liij. A  
 §. Circa tertium.  
 Xps sex modis se vere resurrexisse probavit. liij. A §. Circa tertium.  
 Xps resurrexit propter quatuor nostras utilitates. liij. C §. Circa quantum.  
 Xps resurgere non distulit in die iudicii triplici ratione. liij. E

Xps resurgens apparuit decem vicibus. li. B  
 Xps in die resurrectionis quinquaginta vicibus apparuit. et alijs diebus post etiam quinquaginta vicibus. liij. B  
 Xps resurgens qualiter eduxit vinctos de limbo. liij. F  
 Xps dyabolum ad nihilum redegit. xxi. B  
 Xps seruos suos volentes pueri multipliciter solatur. liij. A Ante finem.  
 Xps pro seruis suis pugnat. lvj. B  
 Circa finem.  
 Xps quatuor modis potari debet. xcv. A  
 Xps et sancti suos deuotos in morte visitant et confortant. c. C  
 Xps minabatur mundum destruere. cvij. C  
 Xps illa hora quam natus est desiderati apparuit. cxv. B Post medium.  
 Xpi benignitas est magna erga peccatores. li. B  
 Xpi vestis iratum reddit mansuetum. li. G  
 Post medium.  
 Xpianus specialem sanctum habere debet. xc. G §. Miles. et §. Clericus quidam.  
 Xpiani falsi magis sunt in profundo inferni quam pagani. xvij. B In fine.

**V**irago christi percussa multum sanguinem emisit. cxxx. B  
 Virago virginis pestem fugauit. xlvi. B  
 §. Sed quia adhuc.  
 Poropicus quidam in domo predicatorum curatus est. lxj. A §. In nomine domini.

**Z**acharias propter dubitationem plagam solus incurrit multiplici ratione. lxxx. B

Finit tabula feliciter.



**I**ncipit prologus super legendas sanctorum quas collegit in vnum frater iacobus natione ianuensis ordinis fratrum predicatorum.

**D**iversum tempus presentis vite in quattuor distinguitur. scilicet in tempore deviationis, renovationis siue reuocationis, reconciliationis, et peregrinationis. Tempus deviationis fuit ab adam postquam scilicet a deo deuiavit, et durauit usque ad moysen. Et istud tempus representat ecclesia a septuagesima usque ad pascha. Unde et tunc legitur liber genesis, scilicet in quo ponitur deuiatio primorum parentum. Tempus renovationis siue reuocationis, incepit a moysen et durauit usque ad natiuitatem christi. In quo homines per prophetas ad fidem reuocati sunt et renouati. Et istud tempus representat ecclesia ab aduentu usque ad natiuitatem christi. Unde tunc legitur esaias, ubi de hac renouatione aperte agitur. Tempus reconciliationis est tempus in quo per christum sumus reconciliati. Et istud tempus representat ecclesia a pascha usque ad penthe. Unde et tunc legitur apoc. ubi plene agitur de misterio reconciliationis. Tempus peregrinationis est tempus presentis vite in quo peregrinamur et in pugna semper sumus. Et illud tempus representat ecclesia ab octaua pentecostes usque ad aduentum domini. Unde tunc leguntur libri regum et machabeorum in quibus de multiplici pugna agitur per quam nostra pugna spiritualis signatur. Tempus autem illud quod est a natali domini usque ad septuagesimam partim continetur sub tempore reconciliationis quod est tempus leticie, scilicet a natali usque ad octauam epiphanie, partim sub tempore peregrinationis, scilicet ab octaua epiphanie usque ad septuagesimam. Et potest accipi hec quadruplex temporum variatio. Primo

penes quattuor temporum distinctiones ut byems referatur ad primum, ver ad secundum, estas ad tertium autunus ad quartum. Et ratio appropriationis satis patet. Secundo penes quattuor partes diei ut nox referatur ad primum, mane ad secundum, meridies ad tertium, vespere ad quartum. Licet autem prius fuerit deuiatio quam renouatio, tamen ecclesia omnia officia sua potius incipit in tempore renouationis quam deuiationis, id est in aduentu potius quam in septuagesima, et hoc duplici ratione. Primo ne videatur incipere ab errore, tenet enim rem et non sequitur ordinem temporis, sicut et euangeliste sepius faciunt. Secundo quoniam per aduentum christi omnia renouata sunt, propter quod tempus istud dicitur tempus renouationis. Apoc. xxi. Ecce ego noua facio omnia. Congruue igitur in hoc tempore renouationis ecclesia omnia officia sua renouat. Ut igitur ordo temporis ab ecclesia distinctus seruetur, primo agemus de festiuitatibus que occurrunt infra tempus renouationis, quod tempus representat ecclesia ab aduentu usque ad natiuitatem domini. Secundo de illis que occurrunt infra tempus quod partim continetur sub tempore reconciliationis partim sub tempore peregrinationis, quod tempus representat ecclesia a natiuitate usque ad septuagesimam. Tertio de illis que occurrunt infra tempus deviationis, quod tempus representat ecclesia a septuagesima usque ad pascha. Quarto de illis que occurrunt infra tempus reconciliationis, quod tempus representat ecclesia a pascha usque ad octauam pentecostes. Quinto de illis que occurrunt infra tempus peregrinationis, quod tempus representat ecclesia ab octaua pentecostes usque ad aduentum



**E**xplicit prologus.

## Incipiunt capitula.

### De festiuitatibus que occurrunt infra tempus renouationis.

De aduentu domini. *Legenda prima.*  
De sancto andrea apostolo. *Legenda. ij.*  
De sancto nicolao. *ij.*  
De sancta lucia virgine. *iiij.*  
De sancto thoma apostolo. *v.*

### De festiuitatibus que occurrunt infra tempus quod ptim cōtine tur sub tempore reconciliationis et partim sub tempore peregrinationis.

De natiuitate domini. *vj.*  
De sancta anastasia. *vij.*  
De sancto stephano. *viiij.*  
De sancto iobanne apostolo et euāgelista. *ix.*  
De innocentibus. *x.*  
De sancto thoma cātuarieñ. archiepo. *xj.*  
De sancto siluestro. *xij.*  
De circūcisione domini. *xiiij.*  
De epiphania domini. *xiiiiij.*  
De sancto paulo heremita. *xv.*  
De sancto remigio. *xvj.*  
De sancto bilaro. *xvij.*  
De sancto machario. *xviiij.*  
De sancto felice in pincis. *xix.*  
De sancto marcello. *xx.*  
De sancto antonio. *xxi.*  
De sancto fabiano. *xxiiij.*  
De sancto sebastiano. *xxiiij.*  
De sancta agnete virgine. *xxiiiiij.*  
De sancto vincentio. *xxv.*  
De sancto basilio. *xxvi.*  
De sancto iobāne elemosinario. *xxviij.*  
De cōuersione sancti pauli. *xxviiij.*  
De sancta paula. *xxix.*  
De sancto iuliano. *xxx.*

### De festiuitatibus que eueniunt infra tempus deuiaōnis.

De septuagesima. *xxxj.*  
De sexagesima. *xxxij.*  
De quinquagesima. *xxxiiij.*  
De quadagesima. *xxxiiij.*  
De ieiunio quattuor temporū. *xxxv.*  
De sancto ignatio. *xxxvi.*  
De purificatōe bte marie vginis. *xxxviij.*  
De sancto blasio. *xxxviiij.*  
De sancta agatha. *xxxix.*  
De sancto vedasto. *xl.*  
De sancto amando. *xli.*  
De sancto valentino. *xliij.*  
De sancta iuliana. *xliij.*  
De cathedra sancti petri. *xliiiij.*  
De sancto matthia apostolo. *xlv.*  
De sancto gregorio papa. *xlvj.*  
De sancto longino. *xlvij.*  
De sancto benedicto. *xlviiij.*  
De sancto patricio. *xlix.*  
De annūciatione dñica. *l.*  
De passione domini. *lij.*

### De festiuitatibus que occurrunt infra tempus recōciliationis.

De resurrectione cristi. *liij.*  
De sancto secundo martyre. *liij.*  
De sancta maria egiptiaca. *liiiij.*  
De sancto ambrosio. *lv.*  
De sancto georgio martyre. *lvj.*  
De sancto marco euangelista. *lvij.*  
De sancto marcello papa. *lviiij.*  
De sancto vitali. *lix.*  
De virgine quadā antiochena. *lx.*  
De sancto petro nouo martyre. *lxj.*  
De sancto philippo apostolo. *lxij.*  
De sancto iacobo minore. *lxiiij.*  
De inuentione sancte crucis. *lxiiij.*  
De sancto iohē aplo añ portā latinā. *lxv.*  
De letania maiore et minore. *lxvi.*

De ascensione domini. lxxvij.  
De spiritu sancto. lxxviii. #  
De sanctis gordiano et epimachio. lxxix.  
De sanctis nereio et acbilleo. lxxx.  
De sancto pancracio. lxxxi.

**De festiuitatibus que  
occurrunt infra tempus peregrinationis.**

De sancto urbano. lxxxiij.  
De sancta petronella. lxxxiiij.  
De sanctis petro exorcista et marcellino. lxxxv.  
De sanctis primo et feliciano. lxxxvi.  
De sancto barnaba. lxxxvij.  
De sanctis vito et modesto. lxxxviii.  
De sanctis quirico et iulita. lxxxix.  
De sancta marina. lxxxix.  
De sancto iobanne baptista. lxxxix. #  
De sanctis gerualdo et pbalio. lxxxxi.  
De sanctis iobanne et paulo. lxxxxiij.  
De sancto leone papa. lxxxxiij.  
De sancto petro apostolo. lxxxxiij.  
De sancto paulo apostolo. lxxxv.  
De septem fratribus. lxxxvi.  
De sancta theodora. lxxxvii.  
De sancta margaretha. lxxxviii.  
De sancto alexio. lxxxix.  
De sancta maria magdalena. xc. #  
De sancta praxede virgine. xcj.  
De sancto apollinari. xcij.  
De sancta christiana. xcij.  
De sancto iacobo maiore aplo. xciiij.  
De sancto christofero. xcvi.  
De septem dormientibus. xcvi.  
De sanctis nasario et celso. xcviij.  
De sancto felice papa. xcviij.  
De sanctis simplicio et faustino et beatrice. xcix.  
De sancta martha. c.  
De sanctis abdon et sennen. cij.  
De sancto germano episcopo. cij.  
De sancto eusebio. cij.  
De sanctis machabeis. ciij.  
De festo sancti petri apostoli ad vincula. cv.  
De sancto stephano papa. cvj.  
De iuentoe sancti stephani pthomartiris. cvj

De sancto dominico. cviiij.  
De sancto sisto. cx.  
De sancto donato. cx.  
De sancto ciriaco et marcello. cxj.  
De sancto laurentio martire. cxij.  
De sancto ipolito et socijs eius. cxiiij.  
De assumptione beate marie. cxiiij.  
De sancto bernardo. cxv.  
De sancto thimotheo. cxvi.  
De sancto simpboriano. cxviij.  
De sancto bartholomeo. cxviiij.  
De sancto augustino. cxix.  
De decollatione sancti iobis baptiste. cxix.  
De sanctis felice presbitero et adaucto. cxxi.  
De sanctis sauiniano et saulina. cxxiij.  
De sancto lupo. cxxiij.  
De sancto mamertino. cxxiij.  
De sancto egidio. cxxv.  
De natiuitate gliose virginis marie. cxxvi.  
De sancto adriano. cxxvii.  
De sanctis gorgonio et dorotheo. cxxviiij.  
De sanctis probo et iacincto. cxxx.  
De exaltatione sancte crucis. cxxx.  
De sancto iobane chrylostomo. cxxxi.  
De sanctis cornelio et cipriano. cxxxii.  
De sancta eufemia. cxxxiiij.  
De sancto lamperto. cxxxiiij.  
De sancto mattheo apostolo. cxxxv.  
De sancto mauricio et socijs eius. cxxxvi.  
De sancta iustina. cxxxviij.  
De sanctis cosma et damiano. cxxxviiij.  
De sancto forleo episcopo. cxxxix.  
De sancto michaele archangelo. cxli.  
De sancto hieronimo. cxli.  
De sancto remigio. cxliij.  
De sancto leodegario. cxliij.  
De sancto francisco. cxliij. Francisus  
De sancta pelagia. cxlv.  
De sancta margarita dicta pelagi. cxlvj.  
De sancta thaili meretrice. cxlvij.  
De sancto dyoniso cum socijs eius. cxlviiij.  
De sancto calixto papa. cxlix.  
De sancto leonardo. cl.  
De sancto luca. cli.  
De sanctis crisanto et daria. cliij.  
De festo vndecim milium virginum. cliij.

*Assumptio  
Beate Virginis*

*De Martino  
Baptista*

*S. Quintino*

De sanctis simone et iuda apostolis. clxiiij.  
De sancto quintino. clx.  
De sancto eustachio. clxj.  
Omniū sanctorū festū. clxij.  
De commemoratione omniū fidelium ani-  
marum. clxij.  
De quattuor coronatis. clx.  
De sancto theodoro. clx.  
De sancto martino. clxj.  
De sancto bacio. clxij.  
De sancta elisabet. clxiiij.  
De sancta cecilia. clxiiij.  
De sancto clemente. clxv.  
De sancto crisogono. clxvj.  
De sancta katherina virgine et martyre.  
clxvij.  
De sancto saturnino. clxviii.  
De sancto iacobo martyre. clxix.  
De sancto pastore abbate. clxx.  
De sancto iobanne abbate. clxxj.  
De sancto moysi abbate. clxxij.  
De sancto arsenio abbate. clxxij.  
De sancto agathon abbate. clxxiiij.  
De sanctis barlaam et iosaphat. clxxv.  
De sancto pelagio papa. clxxvj.  
De dedicatione ecclesie. clxxvij.

**Sequuntur festiuitates**  
et legende adiuncte post hystorie lombardi-  
ce finem.

De decem milibus martirū. clxxviii.  
De uisitatione beate virginis marie ad eli-  
sabet. clxxix.  
De sancto arbogasto. clxxx.  
De sancto abelfo. clxxxj.  
De sancto iodoco. clxxxij.  
De sancto otmaro. clxxxij.  
De festo presentationis marie ad templū  
in hierusalem. clxxxiiij.  
De sancto cunrado. clxxxv.  
De sancto bilarione. clxxxvj.  
De hystoria karoli magni. clxxxvij.  
De conceptione sancte marie virginis.  
clxxxvij.

De sancta obilia. clxxxix.  
De sancto ibimoibeo. cxc.  
De sancto fabiano. cxcj.  
De sancto bonifacio martyre. cxcij.  
De sancta scolastica sorore sancti benedicti  
cxciiij.  
De sancto rupertō. cxciiij.  
De sancto floziano. cxcv.  
De sancto erasmo. cxcvj.  
De sancto kiliano. cxcvij.  
De sancto beinrico impatore. cxcvij.  
De sancta Barbara. cxcix.  
De sancta bugida. cc.  
De sancto gangolfo. ccj.  
De sancto ydalrico. ccij.  
De sancta afra. ccij.  
De sancto osualdo. cciiij.  
De sancta tecla. ccv.  
De sancta kunegunde. ccvj.  
De sancta dorothea. ccvij.  
De sancto wolfgango. ccvij.  
Miraculū de sancta katherina. ccix.  
De sancto ludouico rege francoꝝ. ccx.  
Legenda sancti thome de aquino. ccxj.  
De sancto marcello parisiē. epō. ccxij.  
De sancta genouefa. ccxij.  
Dominica in ramis palmarū. ccxiiij.  
De cena domini. ccxv.

*A Deo, Amigo Leytor,  
tu, q' Gustas por aqui?  
giragonca, Deu ja P  
sem verdade e sem sabo?*

15  
**De aduentu domini.**

Incipit legenda sc̄toꝝ que lombardica noīatur historia Et primo de festiuitatib⁹ que occurrūt infra temp⁹ renouatōis qđ representat ecclia ab aduētū vsq; ad natiuitatē domini.

Legenda prima. **A**

**De aduentu domini.**

**Aduentus domini per quat**

**A**duentus domini per quatuor septimanas agit ad significandū qđ duplex ē aduentus. s. in carnē. in mentē. in mortē. et ad iudiciū. Ultima autē septimana vix finit. qā sanctorū gloria que dabit in vltimo aduentu nūq; terminabit. Hinc ē etiā qđ p̄mū responsoriū p̄me dñice aduent⁹ cōputato glā patri q̄ttuor versus p̄inet. vt predictos q̄ttuor aduēt⁹ designet. Quis autēz cui magis p̄ueniat. prudēs lector attēdat. Licet autē qđ duplex sit aduēt⁹. tñ ecclia sp̄aliē d̄duplici sc̄z i carnē et ad iudiciū videt memoriā facere. sic in officio ip̄i⁹ t̄pis p̄z. Hinc ē etiā qđ ieiuniū aduent⁹ p̄mū ē exultatōis et partim meroris. Nam rōne aduēt⁹ in carnē d̄z ieiuniū exultatōis. rōne aduēt⁹ ad iudiciū d̄z ieiuniū meroris. Et ad h̄ innuendū ecclia cātat tūc quedā cātica leticie. et h̄ p̄pter aduētū misericōdie et exultatōis. quedā v̄o deponit. et h̄ p̄pter aduentum seuerē iusticie et meroris.

**C**irca aduentū igit in carnē tria videri possūt. s. adueniēdi oportunitas. et aduentus necessitas et utilitas. Oportunitas adueniēdi attendit p̄mo ex pte hoīs qđ p̄mo in lege nature cōuictus fuit de defectu cognitionis diuine. Unde et tūc in pessimos errores idolatrie cecidit. et ideo coactus est clamare ac dicere. Illumina oculos meos. zc. Deinde venit lex iubens in qua conuictus est de impotentia. cū p̄us clamaret. nō deest qui impleat. sed qđ iubeat. Ibi enī est solūmodo eruditus. sed nō a peccato liberat⁹. nec paliquā grāz ad bonū adiur⁹. et ideo coact⁹ ē mutare ac dicere. Non deest qđ iubeat sed qđ impleat. Oportune igit fili⁹ dei aduenit qñ homo de ignorantia et impotentia cōuictus fuit.

ne si forte ante venisset homo suis meritis salutem ascriberet. et ideo medicine grat⁹ non esset. Sc̄do ex pte t̄pis. quoniā venit in plenitudine t̄pis. zc Gal. iiii. Et vbi venit plenitudo t̄pis. zc. Aug⁹. Multi dicūt quare nō ante venit christ⁹. q; nondū venerat plenitudo tēporis moderante illo p̄ quē facta sunt omīa t̄pa. Venitq; vbi venit plenitudo t̄pis. venit ille qđ nos liberauit a tempe. Liberati autēz a t̄pe venturi sum⁹ ad illam eternitatem vbi nullū est t̄ps. Tertio ex parte vulneris et morbi vniuersalis. Quoniā enī morbus erat vniuersalis. oportunū fuit vniuersalēz exhiberi medicinā. vnde dicit Aug⁹. qđ tunc magnus venit medic⁹ qñ p̄ totum mundū magn⁹ iacebat egrotus. Unde ecclia in septem antiphonis que cantant ante natiuitatem dñi. ostendit multiplicatē sui morbi. et ad quēlibet petit remediū medici. Ante liquidē aduentū filij dei i carnē eramus ignorātes siue ceci. penis eternis obligati. serui diaboli. mala peccati p̄suetudine vincti. tenebris obuoluti. exules a patria et expulsi. ideoq; indigebamus doctore. redemptore. liberatore. educatore. illuminatore. et saluatore. Quia igitur ignorantes eramus. ideo ab ip̄o doceri indigebam⁹. Et ideo statim in p̄ma antiphona clamamus. O sapientia que ex ore altissimi prodixisti. zc. veni ad docendū nos vias prudentie. S; parū p̄deset si doceremur et nō redimeremur. et ideo ab ip̄o redimi postulamus cū in sc̄da clamam⁹. O adonay et dux dom⁹ isrl̄. zc. veni ad redimendū nos in brachiis extento. Sed qđ p̄deset si essem⁹ docti et redempti. si adhuc post redemptōem detineremur captiui. et ideo liberari petim⁹ cū tertia clamam⁹. O radix yesse. zc. veni ad liberandū nos. iam noli tardare. S; qđ p̄deset captiuis si essent redempti et liberati. sed tñ nondū essent ab omī vinculo absoluti. vt sc̄z sue potestatis esset et libere quo vellēt ire possent. parū igit p̄deset si nos redemisset et liberasset. sed tñ adhuc vinctos retineret. et iō ab omnib⁹ peccati vinculis educi petimus. cū in quarta clamamus. O clavis dauid. zc. veni et educ vinctos de domo carceris. sedētes in tenebris et vmbra mortis. Sed qā illi



## De aduentu domini.

q̄ diu fuerūt in carcere bñt oculos tenebra;  
tos nec clare vīde possūt. idō post absolutōz  
a carcere restat nos eē illuminādos vt videa  
mus q̄ ire debeam⁹. et iō in q̄nta clamanus  
Oruens splēdor lucis. zc. veni et illumina se  
dētes i tenebris et vmbra mortis. Sz si esse⁹  
docti. redēpti. et ab iūmicis penit⁹ liberati et  
illūinati. q̄d valeret nisi deberem⁹ saluari. et  
iō in duab⁹ sequētib⁹ saluari petim⁹ cū dici  
mus. Rex gentiū. veni et salua boīez quez  
de limo formasti. Item. Emanuel. zc. veni  
ad saluandū nos dñe de⁹ noster. In p̄ma aut  
petim⁹ salutē gentiū. Unde d̄r. Rex gētiūz  
In sc̄da salutē iudeoz quib⁹ d̄s dederat legē  
Unde d̄r. Emanuel dux et legifer noster.

**C** **A**ulitas aut aduent⁹ xp̄i a diuersis  
sanctis diuersimode assignat. Ip̄e nāqz de⁹  
sic patet Luce. iij. p̄pter septē utilitates se ve  
nisse et missū eē testat dicēs. Spūs dñi sup  
me. zc. vbi p̄ ordinē dicit se esse missū ad pau  
perū solatōem. ad cōtritoz sanatioez. ad ca  
ptiuoz liberatioez. ad indoctoz illuminatōz  
ad peccatoz remissionē. ad rōn⁹ bñi generis  
redēptōem. ad meritorū retributionem.

**A**ug⁹ aut ponit tres utilitates aduentus  
christi dicēs. In seculo isto maligno q̄d ab  
undat nisi nasci. laborare. et mori. Hec sunt  
mercimonia regionis nostre. et ad tales mer  
ces mercator ille descēdit. Et qz om̄is merca  
tor dat et accipit. dat q̄d habet. et accipit q̄d n̄  
habet. Christus in ista mercatura dedit et ac  
cepit. Accepit q̄d hic abūdat. s. nasci. labora  
re. et mori. Dedit renasci. resurgere. et i eternū  
regnare. Idem. Venit ad nos celestis nego  
ciator accipere cōtumeliā et dare honorem.  
subire mortē et dare vitā. hauire ignom̄i  
am et dare gl̄am. **G**regorius aut ponit q̄  
tuor utilitates siue causas sui aduent⁹ dicēs  
Si uidebāt oēs supbi de adam stirpe proge  
niti. prospera vite p̄ntis appetere. aduersa de  
uitare. opprobria fugere. gl̄am appetere. Ve  
nit inter eos incarnat⁹ dñs aduersa appetēs.  
prospera spernēs. opprobria amplectēs. gl̄az  
fugiens. Idem. Christus expectatus venit. ve  
niēs noua docuit. docēs noua. mirabilia ex  
ercuit. mira faciēs. praua tolerauit. **B**ern.  
qz alias ponit dicēs. Triplici morbo misera

biliter laboram⁹. nam et faciles sum⁹ ad sei  
ducendū. debiles ad operādū. et fragiles ad  
resistendū. Si discernere volum⁹ inē bonū  
et malūz decipimur. si tēptam⁹ facere bonūz  
deficim⁹. si conamur resistere malo supera  
mur. **N**ecessari⁹ est p̄inde saluatoris aduen  
tus vt in nobis p̄ fidem habitans illuminet  
cecitatē nostrā. et nobiscū manens adiuuet  
infirmatē nostrā. et p̄ nobis stans fragili  
tatē nostrā p̄tegat et propugnet. **H**ec bern.

**B** **C**irca secundū aduentū sc̄z ad iudi  
ciū duo videnda sūt sc̄z. Antecedentia iudi  
ciū. et cōcomitantia. Antecedentia sunt tria  
sc̄z signa terribilia. antichristi fallacia. et ignis  
vehementia. Signa autē terribilia p̄cedētia  
iudiciū ponūt q̄nqz. Luce. xxi. Erūt signa in  
sole et luna et stellis et in terris pressura gen  
tiū p̄ confusione sonitus maris et fluctuuz.  
Tria signa p̄ma determināt. **A**pōc. vi. Sol  
fact⁹ est niger tanqz saccus cilicī. et luna fa  
cta est sicut sanguis. et stelle de celo ceciderūt  
sup terrā. Sol igit d̄r obscurari vel q̄ntū ad  
sui noīs puatioez. vt paterfamilias. i. bonie  
moriente quasi lugere videat. vel quātuz ad  
maioris lucis. i. claritatis christi supuentōz.  
vel q̄ntū ad metaphoricā locutiōem. q̄a s̄m  
Aug⁹. tam seuera erit vindicta diuina q̄ etiā  
sol ipam respicere nō audebit. vel quātuz ad  
mysticā significatiōem. qz sol iusticie christ⁹  
tūc obscurat⁹ erit. qz null⁹ ipm cōfiteri aude  
bit. Celū autē d̄r bicacereū. et stelle vocantur  
assub q̄ habent similitudinē stellarū. et dicūt  
stelle cadere de celo s̄m vulgi opinionez q̄  
assub descēdit. Unde et scriptura cōformat se  
cōmuni mō loquēdi. Tūc ei maxime fiet ta  
lis impressio. qz ignea qualitas abundabit.  
et hec faciet dñs ad terrorem peccatoz. **V**el  
stelle dicūt cadere. qz igneas cōmas emittēt  
vel qz retrahēt lumen suū vt minime videāt  
**D**e quarto signo q̄d erit pressura i terris. le  
git **A**pōc. xxiij. Erit tūc tribulatio qualis  
nūqz fuit ab initio mūdi. zc. Quintuz signuz  
sc̄z p̄fusione maris quidaz existimant esse q̄  
mare cū magno fragore peribit a p̄stina q̄li  
tate. s̄m illud **A**pōc. xxi. Et mare iam nō est.  
**V**el s̄m alios ille sonit⁹ erit quoniā non sine



16

## De aduentu domini.

murmure magno. xl. cubitis sup mōtes eleuabit. et postea depmet. Vel ad lrāz fm Gregoriū tūc fiet noua z i audita maris z fluctuum pturbatio. ¶ Hieronim⁹ aut in annalibus bebreoz inuenit. xv. signa pcedentia iudiciū. Sz vtrū p̄tinue futura sint. an iterpolatim nō expressit. Prima die eriget se mare xl. cubitis sup altitudinē mōtiū stās in loco suo q̄i mur⁹. Scda die tantū descēdet vt vix videri possit. Tertia die marine belue apparentes sup mare dabūt mugit⁹ vsqz ad celū et eaz mugit⁹ sol⁹ de⁹ intelliget. Quarta die ardebit mare et aqua Quinta arbores z bebe dabūt rozē sanguineū. In hac etiā q̄nta die vt alij asserūt omia volatilia celi pgregabunt in cāpis. vnū quodqz gen⁹ in ordie suo. nō gustātia nec bibētia. sed vicinū aduentū iudicis formidantia. Sexta ruent edificia. In hac etiā sexta die vt d̄z fulmina ignea surgent ab occasu solis cōtra faciē firmamenti vsqz ad ortū pcurrentia. Septima petre ad inuicē collident. et in quattuor ptes scindēt. et vnaqueqz ps vt d̄z collidet alterā. nesciet qz bō sonū illū sed tantū de⁹ Octaua fiet generalis terremot⁹. q̄ adeo erit magn⁹ vt d̄z q null⁹ homo. nullū animal stare poterit. sz ad solū oia psternent. Nonā equabit terra. et oēs mōtes et colles in puluerē redigētur. Decima exhibūt boies de cauernis et ibunt velut amētes. nec mutuo sibi loq̄ poterunt. Undecima surgēt ossa mortuoz z stabūt super sepulcra. omia enī sepulcra ab ortu solis vsqz ad occasum solis aperiet vt inde mortui exire valeant. Duodecima cadent stelle. oia ei sidera errātia et stationaria spargent ex se igneas comas. z iterū tūc valde generabūt assub. In hac etiā die d̄z q̄ oia animalia veniēt ad campos mugietia nec gustantia nec bibētia Tredecima moriet viuetes vt cū mortuis resurgāt. Quartadecima ardebit celū et terra. Quintadecima fiet celū nouuz et terra noua et resurgent oēs. ¶ **S**ecundū qd̄ pcedet iudiciū erit antichristi fallacia. Ipe ei oēs decipere conabit quattuor modis. Primo p callidā suasionē siue scripturarū falsā expositōez. Hitei ei psuadere et ex sc̄ptura firmare se esse messiā in lege pro-

missum. An et legē xp̄i destruet z suam statuet. ¶ Psal. Constitue dñe legillatores super eos. z. glosa. id ē. antichristuz legis prauelatorē. Bañ. xj. Et dabūt abominatōez z desolationē templi. Glosa. Antichrist⁹ in tēplo dei se debet q̄si de⁹ vt lege dei auferat. Scdo p miraculoz operatōez. ij. Tels. ij. Cui⁹ aduent⁹ erit fm operatōem sarbane in omib⁹ v̄bis et signis et pdigijs z mēdacijs. Apoc. xij. Fecit signa vt etiā ignē faceret de celo in terrā descēdere. Glosa. At aplis datus est spūssanc⁹ in specie ignis. et illi dabūt spūm malignū in specie ignis. Tertio p donozum largitionē. Bañ. xj. Dabit eis ptatem i multis et terrā diuidet gratuito. Glo. Antichristus deceptis dona multa dabit. z terrā suo exercitui diuidet. Quos ei suo terroze subiugare non poterit. auaricia subiugabit. Quarto p tormentoz illatōnem. Bañ. viij. Supra qz credi pōt vniuersa vastabit. Itē Gregorius loquens de antichristo. Robustos q̄ppe interficit cū eos q̄ mēte inuicti sūt corpaliē vincit. ¶ Tertū qd̄ pcedet iudiciū erit ignis vehemētia. q̄ q̄dem pcedet faciez iudicis. Illū ei ignē emittet de⁹ Primo p p̄mūdi inuouatōez. purgabit ei et renouabit oia elementa. Un et ad instar aque diluuii xv. cubitis mōtib⁹ altior erit. sicut d̄z in histoia scolastica. qz opa hominū tantuz ascēdere poterāt. Scdo ppter hominū purgatōz. qz illis q̄ tūc viui reperiēt erit loco purgatorij. Tertio ppter maiorē damnatorū cruciationē. Quarto ppter maiorē sc̄toz illuminationē. Nam fm basilū de⁹ facta mūdi purgatione diuidet calorē a splendore. et totum calorē mittet ad regionē dānatoz vt āplius crucient. et totū splendore ad regionē btōz vt ampli⁹ iocudent. ¶ **C**ocomitantia aut iudiciū erūt plura. Primo ē disceptatio iudicis. Iudex ei in vallē iosaphat descēdet. et bonos z malos iudicabit. bonos a dextris et malos a sinistris statuet. Et credendū est in h̄ loco eminēt eū esse futuruz vnde ceteri poterūt eū videre. Nec intelligendū ē qd̄ oēs intra illā valliculā pcludāt. qz h̄ esset puerile vt dicit hieronim⁹. sed q̄ erunt ibi et in locis circūiacentib⁹ In parua aut terra innumera

## De aduentu domini.

bilis milia hominum esse possunt maxime quam  
pstringunt. Et si necesse fuerit electi erunt in  
aere corporum agilitate. Damna vero etiam esse  
poterunt diuina suspendente virtute. Et tunc  
iudex cum malis disceptabit et eos pro ope-  
ribus misericordie que non habuerunt obiurga-  
bit. Et tunc omnes super se plangent. Item quod  
ostendit Chrysostomus super Mattheum. Dicens. Plang-  
gent se iudei videntes viuente et viuificantem.  
quem quasi hominem mortuum existimabant. et  
conuincentes se de corpore vulnerato scelus suum  
denegare non poterunt. Plangent se et gen-  
tiles que variis disputationibus philosophorum  
decepti irrationabilem stulticiam putauerunt  
esse deum colere crucifixum. Plangent se christi-  
ani peccatores. que magis dilexerunt mundum  
quam deum vel christum. Plangent se heretici qui  
purum hominem crucifixum dixerunt. cum videant  
ipsum esse iudicem in quem conpulerunt iudei.  
Plangent se omnes tribus terre. quia nec resis-  
tendi virtus est contra eum. nec fugiendi fa-  
cultas ante faciem eius est. nec penitentie lo-  
cus. nec satisfactionis tempus. ex angustia  
enim omnium rerum nil eis remanet preter luctum.  
**S**ecundum est differentia ordinis. Itaque  
sicut dicit Gregorius. in iudicio quattuor erunt  
ordines. duo ex parte reproborum. et duo ex  
parte electorum. Alii enim iudicantur et pereunt.  
sicut hi quibus dicitur. Esuriui et non dedistis  
mibi manducare. etc. Alii vero non iudicantur  
et pereunt. sicut hi de quibus dicitur. Qui non  
crediderit iam iudicatus est. Quia nec iudi-  
cis verba percipiunt. que eius fides nec verbotenus  
seruare voluerunt. Alii iudicantur et regnant  
sicut hi quibus dicitur. Esuriui et dedistis mibi  
manducare. etc. Alii non iudicantur et regnant.  
sicut via perfecti que alios iudicabunt. non quod  
sententiam ferant. quia hoc soli iudicis est. sed dicunt iudi-  
care. id est. iudicanti assistere. Et illa assisten-  
tia erit primo ad sanctorum honorem. Magna  
enim honor erit cum iudice sessionem habere.  
Iuxta quod promisit dominus Matthei. xix. dicens.  
Sedebitis super sedes. etc. Secundo ad senten-  
tie confirmationem. sententiam enim iudicis appro-  
babunt. sicut aliquando illi qui iudicanti assi-  
stunt eius sententiam approbant. et ad ipsam ap-  
probendam subscribunt. Psal. Ut faciant in

eis iudicium prescriptum. etc. Tertio ad malorum con-  
demnationem. quos quidem condemnabunt ex  
vite sue comparatione. **T**ertium est in-  
signia passionis. scilicet. crux. clauis. et cicatrices in  
corpore. Hec enim erunt primo in ostensione sue  
gloriose victoriae. et ideo in excellentia glorie ap-  
parebunt. Unde Chrysostomus super Mattheum.  
Cruces et cicatrices radiis solis erunt lucidiores.  
Idem. Considera quanta sit virtus cru-  
cis. sol obscurabitur. et luna non dabit lumem  
suum. ut discas quantum crux luna lucidior et so-  
le preclarior est. Secundo in ostensione sue  
misericordie. ut ex hoc ostendat quod misericorditer  
boni sint saluati. Tertio in ostensione sue ius-  
ticie. ut ex hoc ostendat quod iustissime reprobi  
sint damnati. quia scilicet tantum precium sui sanguinis  
contempserunt. Unde in hec verba eis exprobra-  
bit. ut dicit Chrysostomus super Mattheum. dicens  
Ego propter vos homo factus sum. propter  
vos alligatus sum. et delusus. et celsus. et cru-  
cifixus. ubi est tantarum iniuriarum mearum fru-  
ctus. Ecce precium sanguinis mei quod dedi  
pro redemptione animarum vestrarum. ubi est  
seruitus vestra quam mihi pro precio sangui-  
nis mei dedistis. Ego super gloria mea vos  
habui. cum essem deus apparens homo. et vi-  
liorem me omnibus rebus vestris fecistis. Itaque  
omnem rem vilissimam terre amplius dilexistis  
quam iusticiam meam et fidem. Hec Chrysostomus.  
**Q**uartum est seueritas iudicantis.  
Non enim flectetur timore. quia omnipotens est.  
Chrysostomus. Non resistendi virtus est contra  
eum. nec fugiendi facultas. etc. Nec munere  
poterit corrumpi. quia ditissimus est. Verum.  
Veniens veniet dies illa in qua plures valebunt  
pura corda quam astuta verba. et conscientia bo-  
na quam mansuetudo plena. Ille enim est qui non fal-  
letur verbis. nec flectetur donis. Item augustinus  
Expectatur dies iudicii et aderit ille equissi-  
mus iudex qui nulli potentis personam acci-  
pit. cuius palatium auro et argento nullus episcopus  
vel abbas vel comes corrumpere poterit. Hec  
odio. quia optimus est. In eum enim quia optimus  
est odium cadere non potest. Sap. xi. Nullum  
odisti eorum que fecisti. Hec amore. quia iustis-  
simus est. Unde etiam fratres suos. id est. fal-  
sos christianos non liberabit. Psal. Frater

## De aduentu domini.

non redimet. Nec errore. quia sapientissimus est. Leo papa. Ista est scientia summi iudicis iste est tremendus aspectus. cui peruius est omne solidum. et aperit omne secretum. cui obscura clarent. muta respondent. silentium confiteretur. et sine voce mens loquitur. Et ideo cuius eius sapientia sit talis et tanta. contra ipsius sapientiam nil valebunt allegationes aduocatorum. nec sophismata peritorum. nec perclarissima eloquia oratorum. nec astutie versutorum. De his quattuor sic dicit Hieronymus. Quanti illic elingues et muti feliciores loquacibus erunt quo ad primum. quanti pastores peritis. qui ad secundum. quanti rustici oratoribus. qui ad tertium. quanti bebetes arguuntur perferendi sunt ciceronis. qui ad quartum. **¶** Quintum est accusator terribilis. Tres enim tunc accusatores contra peccatorem stabunt. Primus est diabolus qui tunc accusabit. Augustinus. Presto tunc erit diabolus recitans verba professionis nostre. et obiciens nobis quecumque fecimus. et in quo loco et in qua hora peccauimus. et quod boni facere tunc debuimus. Dicitur enim ille aduersari. Equissime iudex iudica istum meum esse ob culpam qui tuus esse noluit per gratiam. tuus est per naturam. meus per miseriam. tuus ob passionem. meus ob suasionem. tibi inobediens. mihi obediens. a te accepit immortalitatis stolam a me accepit banc panosam qua indutus est tunicam. tuam vestem dimisit. cum mea buc venit. Equissime iudex iudica illum meum esse et meum damnandum esse. **¶** Deu beu poterit ne talis aperire os qui talis inuenit ut iuste cum dyabolo deputet. **¶** De caug. Secundus accusator erit proprius scelus. peccata enim propria unum quemque accusabunt. Sap. iij. Veniet in cogitatione peccatorum suorum timidi. et traducet illos ex aduerso iniquitates eorum. **¶** Bern. Tunc loquentia simul eius opera dicent. Tu nos egisti opera tua sumus. non te deseremus. sed semper tecum erimus. et tecum ad iudicium pergemus. **¶** Multis quoque et multiplicibus criminibus eum accusabunt. Tertius accusator erit totus mundus. Gregorius. Si queris quis te accusabit. dico totus mundus. Offenso enim creatore offendit totus mundus. **¶** Ebrystomus super Mattheum. In illo die nihil est quod respondeam. ubi celum et terra aqua sol et lu-

na dies et noctes et totus mundus stabunt ante deum aduersus nos in testimonium peccatorum nostrorum. et si omnia tacerent ipse tamen cogitationes nostre et opera specialiter stabunt aduersum nos ante deum nos foriter accusantes.

**¶** Sextum est testis infallibilis. Tres enim testes tunc aduersum se habebit peccator. Unum supra se habebit peccator. scilicet deum qui erit iudex et testis. **¶** Hier. xix. Ego sum iudex et testis dicit dominus. **¶** Alium intra se scilicet conscientiam. **¶** Aug. Quisquis futurum iudicem times. presentem conscientiam corrige. Sermo enim tue cause testimonium conscientie tue. Tertium iuxta se. scilicet proprium angelum ad custodiam deputatum. qui tanquam conscientia omnium que fecit contra eum testimonium perhibebit. **¶** Job. xx. Reuelabunt celi. i. angeli iniquitatem eius.

**¶** Septimum est artatio peccatoris. De hoc sic dicit Gregorius. Quod quibus anguste erunt tunc vie reprobi. superius erit iudex iratus. inferius horrendum chaos. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia. intus conscientia prens. foris mundus ardens. **¶** Miser peccator sic deprehensus qui fugiet. latere erit impossibile. apparere intolerabile. **¶** Octauum est sententia irrevocabilis. Illa enim sententia nunquam poterit reuocari. nec ab illa poterit appellari. Triplici ei de causa appellatio in causis iudicialibus non recipitur. **¶** Primo propter iudicis excellentiam. Unde a rege ferente sententiam appellari in regno suo non potest. quia in regno suo nullus supra se habet. Similiter nec ab imperatore vel papa potest appellari. **¶** Secundo propter criminis evidentiam quia quando crimen notorium est non potest appellari. **¶** Tertio propter rem non differendam. quia res non recipit dilationem. quia forte ex dilatione detrimetur pateret. Similiter propter hanc triplicem rationem ab illa sententia non poterit appellari. **¶** Primo propter iudicis excellentiam. quia iudex ille nullum supra se habet. sed ipse omnes excedit eternitate. dignitate. et potestate. Unde ab imperatore vel papa posset aliquo modo appellari ad deum. a deo autem ad nullum licet. quia supra se nullum habet. **¶** Secundo propter criminis evidentiam. omnia eius scelera et crimina reproborum ibidem nota erunt et manifesta. **¶** Hiero. **¶** Ad erit illa dies in qua facta nostra quasi in quadam

## De sancto Andrea.

tabula picta demonstrabit. Terno propter res non differenda, nihil enim quod ibi agitur dilatione patitur, sed omnia in momento in ictu oculi peraguntur.

II

De sancto Andrea apostolo.

**A**ndreas interpretatur decorus, vel respondens, vel virilis, ab andron quod est vir. Vel drans, drans quasi antropos, id est homo, ab ana quod est sursum, et tropos quod est conuersio, quasi sursum ad celestia conuersus, et ad suum creatorem erectus. Fuit ergo decorus in vita, respondens in sapienti doctrina, virilis in pena, et antropos in gloria. Eius passionem presbiteri et diacones achayae seu asie sicut oculis suis viderant asperserunt.

**A**ndreas et quidam alij discipuli tribus vicibus a domino sunt vocati. Primo enim vocauit eos ad sui notitiam sicut quando stante andrea die quadam cum iohanne magistro suo, et alio condiscipulo audiuit a iohanne. Ecce agnus dei, ecce qui tollis. Et statim cum alio discipulo venit et vidit ubi manebat iesus, et manserunt apud illum die illo. Inueniensque andreas fratrem suum simonem adduxit illum ad iesum. Sequenti autem die ad piscationis opera redierunt. Postmodum secundo vocauit eos ad sui familiaritatem, sicut cum die quadam turbis irruentibus ad iesum iuxta stagnum genezareth quod dicitur mare galilee nauim intravit simonis et andree, et capta multitudine magna piscium, vocati quia iacobus et iohannes qui erant in alia naui secuti sunt eum et iterum ad propria redierunt. Sed postea tertio et ultimo vocauit eos ad sui discipulatum, sicut quando ambulante iesu iuxta idem litus vocauit eos ad piscationem dicens. Venite post me faciam vos. Qui relictis omnibus secuti sunt eum, et postmodum aduerserunt, nec ultra ad propria redierunt. Nihilominus in vocauit andream et quidam de suis discipulis ad apostolatam, de qua uocatione dicitur Marci. iij. Vocauit ad se quos voluit ipse, et uenerunt ad eum, et fecit ut essent duodecim cum eo. Post ascensionem domini diuisis apostolis andreas apud scythias,

Mattheus uero apud mirmidonias predicauit. Viri autem illi predicatores matthei penitus respuentes ei oculos eruerunt, et uinctum in carcerem uerunt, post paucos dies occidere eum disponentes. Interea angelus domini sancto andree apparuit et mirmidoniam ad sanctum mattheum ire precepit. Quo respondente se uiam nescire, iussit ut ad ripam maris iret, et ad primam nauem quam inueniret intraret. Qui uelocius iussa complens ad urbem predictam uenit angelo duce, et prospero vento flante, et inuento apud carcere sancti matthei, eoque uiso fleuit plurimum, et orauit. Tunc dominus mattheo reddidit beneficium duorum luminum quibus eum priuauerat nequicia peccatorum. Mattheus autem abinde recessit, et antiochia uenit. Andrea uero mirmidonie remanente, iratus illi de euasione sancti matthei andream apprehendunt et per plateas ligatis manibus protrahunt. Cumque eius sanguis efflueret pro eis orauit et ad chalcum eos sua oratione conuertit, inde in achayam proficiscens. Hoc autem quod dicitur de beati oratione matthei et restitutione duorum luminum per andream non puto dignum fidei, ne in tanto euangelista minoratio infama denotetur, quasi sibi non potuerit obtinere quod andreas ei tam facile impetrauit.

Quidam iuuenis nobilis dum inuitis parentibus apostolo aduersisset, parentes eius domum in qua morabatur cum apostolo succenderunt. Cumque iam in altum flamma succresceret, puer accepta ampulla super ignem aquam sparsit, et statim ignem extinxit. Illis autem dicentibus, filius noster magus effectus est, dum piscarias uellet ascendere adeo sunt excecati ut ipse scalas penitus non uideret. Tunc quidam exclamans ait. Ut quid uos stulto labore consumitis, deus pugnat pro eis, et uos non uidens. Cessate iam ne in uos ira dei desinat. Multi ergo hoc uidentes domino crediderunt. Parentes uero eius post quinquaginta dies mortui in uno monumento sunt positi. Quaedam mulier cuidam homicida coniuncta cum parere non posset sorori suae dixit. Uade et pro me dyanam dominam nostram inuoca. Cui inuocanti ait diabolus. Cur me inuocas, cum tibi prodesse non possim. Sed uade ad andream apostolum qui sororem tuam poterit adiuuare. Ad quem cum uisset et apostolus

## De sancto Andrea.

ad sorore plicitate durisset. Dicit ei apostolus.  
Recte speraveris. quia male nupsisti. dolose con-  
cepisti. et demones consulisti. Sed non peni-  
te et in christum crede et puerum proijce. Qua  
credente abortiuum protulit et dolor cessauit.

**B** Senex quidam nomine nicolaus adijt  
apostolus dicens. Domine ecce. lxx. anni vite mee  
sunt in quibus semper luxuriose deseruiui. Et  
cepi autem aliquando euangelium orans deum  
ut mihi a modo continentiam largiret. Sed in  
ipso peccato inueteratus. et a mala concupiscentia  
illectus. statim ad opus solitum reuertebatur.  
Quadam igitur vice concupiscentia inflam-  
matus oblitus euangelium quod super me posueram  
ad lupanarium. statimque meretrici dixit  
mibi. Egredere senex. egredere. quia angelus dei  
est tu. neme contingas. neque huc accedere pre-  
sumas. video enim super te mirabilia. Stup-  
efactus ad verba meretricis recolui quod me-  
cum euangelium detulisset. Nunc igitur sancte deus pro  
salute mea tua pia oratio intercedat. Et dicens  
hoc beatus andreas flere cepit. et a tertia usque  
ad nonam orauit. Et surgens noluit come-  
dere. sed ait. Non comedam donec sciam si do-  
minus miserabitur senis. Cuius diebus  
quodque ieiunasset. venit vox ad andream dicens  
Obtines andrea pro sene. sed sicut per ieiunium  
macerasti te. sic se et ipse affligat ieiunijs  
ut saluetur. Sicque fecit. et sex mensibus in pa-  
ne et aqua ieiunauit. et postmodum plenus  
bonis operibus in pace requieuit. Venit igitur  
vox ad andream dicens. Pro oratione tua nicolaus  
quem perdidisti acquisiui. **Q**uidam  
iuuenis christianus secretus sancto andree di-  
xit. Mater mea pulchrum me videns de opere  
me illicito temptauit. Cui cum nullatenus assen-  
tirem iudicem adijt. volens in me crimen tante  
nequicie retorquere. Sed ora pro me memo-  
riam tam iniuste. nam et accusatus penitentem  
tacebo. malens vitam perdere quam matrem meam  
ita turpiter infamare. Iuuenis igitur ad iu-  
dicium vocatus. et illic eum andreas persequitur. Ac-  
cusat stantem mater filium. quod se voluerit vio-  
lare. Interrogatur pluries iuuenis an res ta-  
liter se haberet. nihil penitus respondebat.  
Tunc andreas matri dixit. Crudelissima fe-  
minarum quam pro tuum libidine unicum filium tuum

18  
vis perimere. Tunc illa preposito dixit. Bo-  
mine huic homini filius meus adhaesit post-  
quam hoc agere voluit. sed nequiuit. Fratres itaque  
quod iudex iussit puerum in saccum linitus pi-  
ce et bitumine mitti. et in flumine proijci. An-  
dreas vero in carcere reseruari donec excogi-  
taret supplicium quo periret. Sed orante an-  
drea tonitruum horribile omnes terruit. et terre-  
motus ingens cunctos prostrauit. et muli-  
er a fulmine percussa et arefacta corruit. Ora-  
tibus autem ceteris apostolum ne perirent  
orauit pro eis. et omnia cessauerunt. Tunc pre-  
positus credidit et domus eius tota. **C**um  
autem esset apostolus in ciuitate nicea dixerunt  
ei ciues quod extra ciuitatem secus viam septem  
demones erant. qui pretereuntes homines  
occidebant. Quibus ad iussum apostoli ante  
populum in specie canum venientibus. prece-  
pit ut illucirent ubi nulli hominum nocere  
possent. Qui statim euauerunt. Illi autem  
homines hoc viso fidem christi receperunt.  
Et cum venisset ad portas alterius ciuitatis  
ecce quidam iuuenis mortuus ferebatur. Que-  
rente apostolo quid ei accidisset. dictum est  
ei quod septem canes venerunt et eum in cubicu-  
lo necauerunt. Et lacrimans apostolus ait  
Scio domine quod fuerunt demones quos a  
nicea urbe repuli. Dixitque patri. Quid dabis  
mibi si suscitauero filium tuum. Cui ille. Nil ca-  
rius eo possideo. ipsum ergo tibi dabo. Et facta  
oratione surrexit et apostolo adhaesit. **C**uius  
quidam viri numero quadraginta ad apostolum  
naugio venient. ut ab eo fidei doctrinam re-  
ciperent. Ecce a diabolo mare concitatur. et  
omnes pariter submergunt. Cum autem eorum  
corpora ad litus delata fuissent. ante aposto-  
lum deportant. et ab eo continuo suscitant.  
Qui omnia que sibi acciderant narrauerunt.  
Unde in quodam hymno ipsi legitur. Qua-  
ter denos iuuenes submersos maris flucti-  
bus. vite reddidit vobis. **I**tem magister  
iobannes belet ait de festo sancti andree.  
Sciendum est inquit quod niger fuit colore. bar-  
ba proluxa. statura mediocris. **B**eatus  
igitur andreas in achaya consistens to-  
tam eam ecclesiam impleuit. ac plurimos ad  
fidem christi conuertit. **U**xores quoque egree

## De sancto Andrea.

proconsulis fidem christi docuit. et sacro baptismatis fonte ipsam regenerauit. Audiens hoc egeas patras ciuitatez ingreditur. compellens christianos ad sacrificia ydolorum. Cui occurrens andreas dixit. Oportebat ut tu qui iudex hominum esse meruisti in terris iudicem tuum qui in celis est agnosceres. et agnitum coleres. et colendo animam a falsis dijs penitus reuocares. Cui egeas. Tu es andreas qui supersticiosam predicas sectam. quam romani principes nuper exterminari iusserunt. Ad quem andreas. Romani principes nondum cognouerunt quomodo filius dei ueniens docuerit ydola esse demonia. que bec docent unde offendatur deus. ut offensus ab eis auertatur. et auersus non exaudiat et non exaudiendo ipsi a dyabolo captiuent. et captiuati tam diu deludantur donec nudi de corpore exeant. nihil secum preter peccata portantes. Cui egeas. Ista uana iesus uerster predicans crucis patibulo est affixus. Cui andreas. Pro restoratione nostra non pro culpa sua crucis patibulum sponte suscepit. Ad quem egeas dixit. Cum a suo discipulo fuerit traditus. et a iudeis tentus. et a militibus crucifixus. quomodo tu dicis eius sponte crucis subiisse supplicium. Tunc andreas quoniam rationibus cepit ostendere christum uoluntarie passum fuisse. scilicet ex eo quod passionem suam preuidit. et discipulis suis futuram predixit. Ecce inquit ascendimus hierosolimam. etc. Et ex eo quod petro eum ab hoc auertere cupienti dure indignatus fuit dicens. Uade post me satana. etc. Et ex eo quod utriusque scilicet patendi et resurgendi se potestatem habere manifestauit dicens. Potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam. Et ex eo quod proditorem precognouit cum pane intinctum ei dedit. nec tamen uitauit. Et ex eo quod locum in quo proditorem venturum sciebat elegit. Et bis omnibus se interfuisse asseruit. Ad diditque andreas. quod mysterium crucis magnum esset. Cui egeas. Mysterium dici non potest sed supplicium. Verumtamen nisi dicis meis obtemperaueris. ipsum mysterium in te faciam experiri. Cui andreas. Si crucis patibulum expauescerez. crucis gloriam

non predicarem. Audire autem te uolo mysterium crucis si forte credas. ipsum agnitum colas ut salueris. **F** Tunc cepit ei mysterium redemptionis pandere. et quoniam congruum et necessarium fuerit quoniamque rationibus persuadere. Prima ratio est. quod quia primus homo per lignum mortem intulerat preuaricando. congruum fuit ut secundus homo per lignum mortem repelleret patiendo. Secunda quod quia de immaculata terra factus fuerat preuaricator. congruum fuit ut de immaculata nasceretur uirgine reconciliator. Tertia quod quia adam ad cibum uetitum incontinenter manus extenderat. congruum fuit ut secundus adam in cruce immaculatas manus extenderet. Quarta quod quia adam cibum suauem uetitum gustauerat. congruum fuit ad hoc quod contrarium repelleretur contrario. ut christus esca fellea cibaretur. Quinta quia ad hoc quod christus nobis suam immortalitatem conferret. congruum fuit ut nostram sibi mortalitatem assumeret. Nisi enim deus factus fuisset mortalis. homo non fieret immortalis. Tunc egeas dixit. Hec uana tuis narra. et mihi obtemperabisque omnipotentibus sacrificia. Cui andreas. Omnipotenti deo agnum immaculatum quondie offero. Qui postquam a toto populo comestus fuerit uiuus et integer perseverat. Egeas quomodo hoc fieret requirente dixit andreas ut formas discipuli assumeret. Cui egeas. Ego cum tormentis a te exigam huius rei noticiam. Iratusque iussit eum in carcere recludi. Ad hanc facto tribunali sistitur. et ad sacrificia idolorum egeas eum iterum iurare cepit dicens. Nisi mihi obtemperaueris. in ipsa quam laudasti crucem faciam te suspēdi. Cumque ei multa supplicia minaretur. respondit. Quicquid tibi uidetur in supplicijs maius excogita. Tanto enim regi meo ero acceptior. quanto fuero pro nomine eius in tormentis constantior. Tunc iussit eum a viginti hominibus cedi. et cesum manibus et pedibus cruci alligari. ut sic longiorem reciperet cruciatum. Cumque duceretur ad crucem factus est concursus populorum dicentium. Innocens sanguis eius sine causa damnatur. Quos tamen rogauit apud. ne suum martyrium impedirent. Videns autem

## De sancto Andrea.

andreas a longe crucem. salutavit eam dicens. Salve crux que in corpore christi dedicata es. et ex membris eius tanquam margaritis ornata. Antequam in te ascenderet dominus timorem terrenum habuisti. modo vero amorem celestem obtinens pro voto susciperis. Securus igitur et gaudens venio ad te. ut tu exultans suscipias me discipulum eius qui pependit in te. quia amator tuus semper fui et desideravi amplecti te. O bona crux que decorem et pulchritudinem de membris domini suscepisti. diu desiderata. solícite amata. sine intermissione quesita. et iam concupiscenti animo preparata. accipe me ab hominibus. et redde me magistro meo. ut per te merecipiat qui per te me redemit. **G**

**E**t hec dicens se exiit. et vestimenta carnificibus tradidit. Sicque eum in cruce ut iustum fuerat suspendebant. In qua biduo vivens viginti milibus hominum astantium predicavit. Tunc minante turba egee mortem. et dicente virum sanctum mansuetum et pium non debere ita pati. venit ut ipsum deponeret. Quem videns andreas dixit. Quid tu ad nos ventisti egea. si pro penitentia. ipsam consequeris. si autem ut me deponas. scias quia ego vivum de cruce non descendam. Jam enim video regem meum qui me expectat. Et cum vellent eum solvere. nullo modo poterant ad eum pertinere. quia statim eorum brachia stupida reddebantur. Videns autem andreas quod plebs volebat eum deponere. hanc orationem in cruce fecit. ut dicit Augustinus in libro de penitentia. Ne me permittas domine descendere vivum. sed tempus est ut commendes terre corpus meum. tam diu enim iam portavi. iam tam diu super commendatum vigilavi et laboravi quod vellem iam ab ipsa obedientia liberari. et isto gravissimo indumento spoliari. Recordor quantum in portando onerosum. in domando superbum. in fovendo infirmum. in coercendo lascivum laboravi. Scis domine quotiens a puritate contemplationis retrahere me contendebat. quotiens a dulcissimo quietis tue somno me excitare obtendebat. quantum et quotiens laborem ingerebat. Qui igitur tam diu ut potui pater

benignissime pugnanti restiti. et tua ope superavi. a te iusto remuneratore et pio poscone mihi id ultra commendes. sed depositum reddo. Commenda alij quillo ultra non impediar. et resurrecturum servet et reddat. ut et ipsum quoque meritum sui laboris recipiat. Terre id commenda ut me amplius vigilare non oporteat. et libere ad te fontem indeficientis gaudij tendere anxiantem iam non retrahat nec impediat. Hec Augustinus. His dictis splendor nimius de celo veniens dimidia hora eum circumdedit. ita ut nullus eum videre posset. Et abscedente lumine simul cum ipso lumine spiritum tradidit. Maxima vero vxore egea tulit corpus apostoli sancti et honorifice sepeliuit. Egeas vero antequam domum suam redisset arreptus a demone in via coram omnibus expiravit. Aliunt quoque de sepulcro sancti andree manna in modum farine et oleum cuius odore suavissimo emanare. a quo que sit animi futuri fertilitas incolis regionis ostenditur. Nam si exiguum profluit exiguum terra exhibet fructum. si copiose copiosum. Hoc forte antiquitus verum fuit. Sed modo eius corpus apud constantinopolim translatum esse perhibetur.

**H**ic episcopus quidam religiosam habens vitam beatum andream inter ceteros sanctos in veneratione habebat. ita quod in cunctis suis operibus hunc semper titulum preponebat. Ad honorem dei et beati andree. Invidens igitur viro sancto hostis antiquus ad eum decipiendum tota calliditate se contulit. sequens in formam mulieris pulcherrime transformavit. Venit igitur ad palatium episcopi asserens se velle confiteri eidem. Mandat episcopus ut suo penitentiali confiteatur cui plenitudine tradiderat potestatis. Renunciat illa quod nulli hominum nisi sibi secreta sue conscientie revelabit. Sicque convictus episcopus eam ad se venire precepit. Cui illa. Obsecro domine miserere mei. Ego enim in annis puellaribus ut cernitis constituta. et a puericia delicate nutrita. nec non et regia stirpe progenita. huc in peregrino habitu sola veni. Nam pater meus rex utique valde potens cuidam magno principi me volebat in coniugium sociare. Cui respondi quod omnem iborum abominarer maritalem. quia virginitatem meam

## De sancto Andrea.

christo in perpetuum dedicaui. et ideo nunquam pos-  
se in carnalem copulam sentire. Venique sic ar-  
tata quod oportebat me eius voluntati durissime  
obedire. aut certe diuersa subire supplicia. la-  
tenter fugam inij. magis eligens exulare quam spou-  
so meo fide infringere. Audiens vero vestre sancti-  
tatis preconium. sub alas vestre protectionis con-  
fugi. sperans me apud vos locum reperire  
quietis. ubi possem contemplationis carpere se-  
creta silentia. presentisque vite vitare naufragia  
et perturbationem mundi fugere pestilentiam. Ad-  
mirans in ea episcopi nobilitatem generis. pulcri-  
tudinem corporis. tam imensum feruorem. et  
tante eloquentie venustatem. placida et beni-  
gna voce respondit. Esto secunda filia. ne for-  
mides. quia ille ob cuius amorem te et tuos et tua  
tam viriliter contempsisti. tibi ob hoc in presenti  
cumulum gratie et in futuro plenitudinem glorie  
largietur. Sed et ego seruus eius me et mea tibi  
offeram. Eligasque ubi tibi placuerit mansio-  
nem. Volo autem ut bodie mecum prandere de-  
beas. Cui illa. Noli inquit pater. noli de hac  
re me rogare. ne forte ex hoc aliqua mali sus-  
picio pueniat. et nitor fame vestre denigra-  
tione aliquam patiamur. Ad quam episcopus dixit.  
Plures erimus et non soli. et ideo nullum ma-  
le suspicionis scrupulum in aliquo poterit gene-  
rari. Venientes itaque ad mensam episcopi et illa ex-  
opposito conuerserunt. ceteris residentibus hinc  
et inde. Intendit in eam crebro episcopus. eiusque  
faciem non desinit intueri. et pulcritudinem ad-  
mirari. Sicque dum oculus figitur animus sa-  
uciatur. Et dum eius faciem non desinit intue-  
ri. antiquus hostis cor eius graui iaculo vul-  
nerauit. Perpendit hoc et ipse diabolus. et  
pulcritudinem suam cepit magis ac magis  
augere. Jamque episcopus proximus erat con-  
sensui ut eam de illicito opere attemptaret  
quando possibilitas se offerret. Tunc subito  
quidam peregrinus venit ad hostium. crebris  
ictibus pulsans. et magnis clamoribus po-  
stulans sibi aperiri. Cuique aperire nollent. et  
ille magnis clamoribus et ictibus nimis eis  
fieret importunus. interrogat episcopus mu-  
lierem si ingressum illius peregrini hominis  
acceptaret. Cui illa dixit. Proponatur sibi  
aliqua questio satis grauis. quam si enoda-

re sciuerit admittatur. Si autem nescierit tan-  
quam inscius et indignus episcopi presentia re-  
pellatur. Fauent ei omnes sententie. et quis  
sufficiens esset banc questionem proponere sci-  
scitant. Cumque nullus sufficiens inueniretur.  
episcopus dixit. Quis enim nostrum ad hoc tam suffi-  
ciens est sicut vos o domina que ceteros nos  
et eloquentia preceditis. et sapientia nobis om-  
nibus amplius rutilatis. Vos igitur banc pro-  
pone questionem. Tunc illa dixit. Interrogetur quod  
est maius mirabile quod deus vnquam in parua re  
fecerit. Interrogatus de hoc peregrinus per nu-  
cium dixit. Diuersitas et excellentia facierum.  
Inter tot enim homines qui fuerunt ab initio  
mundi et usque in finem futuri sunt. duo repe-  
ri non possent quorum facies per omnia similes  
essent. et in ipsa quoque tam minima facie om-  
nes sensus corporis deus collocauit. Audien-  
tes omnes eius responsionem admirantes dix-  
erunt. Vera et optima est solutio questionis.  
Tunc mulier ait. Proponatur sibi secunda  
questio grauior. in qua melius possim eius  
sapientiam experiri. Querat ab eo ubi terra sit  
altior omni celo. Percunctatus de hoc pegeri-  
nus. respondit. In celo empireo ubi residet  
corpus christi. Corpus enim christi quod est altius  
omni celo. est de nostra carne formatum. Pro-  
ro caro nostra quedam terrea substantia est  
Cum ergo corpus christi super omnes celos sit.  
et de nostra carne originem duxerit. caro autem  
nostra de terra sit condita. constat quod ubi cor-  
pus christi residet ibi proculdubio terra alti-  
or celo manet. Refert nuncius qui responderat  
peregrinus. Et ecce omnes responsionem eius  
mirabiliter approbant. et magnifice sapientiam  
eius laudant. Tunc illa iterum dixit. Fiat ei  
tertia questio grauissima et occulta. et ad sol-  
uendum difficilis et obscura. ut sic eius sapientia  
tertio comprobetur. et dignus sit ut ad mensam  
episcopi merito admittatur. Querat ab eo quantum  
spacium sit a terra usque in celum. Requisitus  
de hoc peregrinus nuncius dixit. Vade ad eum qui  
te misit ad me. et de hoc diligenter punctare. ipse  
enim melius me hoc nouit. et ideo tibi de hoc melius  
respondebit. Nam ipse illud spacium mensura-  
uit quando de celo in abyssum cecidit. ego autem  
de celo nunquam cecidi. et ideo illud spacium nunquam



## De sancto Nicolao.

mensuravi. Non enim est mulier sed dyabolus  
qui se posuit in similitudinem mulieris. Eludens  
hunc nuncius debementer expavit. et ea que au-  
dierat coram omnibus recitavit. Adstantibus itaque  
que omnibus et stupentibus. antiquus hostis de  
medio eorum evanuit. Episcopus autem rediens ad se  
redarguit amare semetipsum. et de perpetrata  
culpa veniam lamentabiliter precabatur. Adversus  
que nuncius ut peregrinus introduceretur. sed nequa  
quam amplius invenitur. Tunc episcopus ipsum conuo-  
cavit et eis evidenter exposuit ordinem geste  
rei. precepitque ut omnes ieiuniis et orationibus in-  
sisterent. si forte dominus revelare alicui dignaretur.  
quis nam ille peregrinus fuerit qui eum  
a tanto periculo liberavit. Revelatum autem  
est illa nocte episcopo quod beatus andreas fue-  
rit qui pro liberatione ipsius se posuerit in ha-  
bitu peregrini. Cepit igitur episcopus in devotione bea-  
ti andree magis crescere. ac eum exinde in reue-  
rentia plus habere. **I**tem prepositus  
quidam cuiusdam civitatis agrum sancti an-  
dree abstulit. et ob hoc gravissimis febribus  
orante episcopo fuerit correptus. ille episcopum ro-  
gavit ut pro se oraret. et agrum sibi redderet.  
Sed cum orante episcopo sanitatem recepisset.  
agrum iterum usurpavit. Tunc episcopus  
orationi se dedit et omnes lampades ecclesie  
fregit dicens. Hoc lumen non accendetur do-  
nec dominus se de suo inimico vindicet. et  
ecclesia quod amisit recuperet. Et ecce prepo-  
situs gravissimis iterum febribus laboravit.  
Adversusque nuncios episcopo ut pro se oraret  
et agrum suum et alium sibi similem redderet.  
Cui cum episcopus responderet. iam oravi et exau-  
divit me deus. ipse ad eum se portare fecit. et ut ec-  
clesiam intraret ad orandum coegit. Episcopus dum ec-  
clesiam ingreditur. ille subito moritur et ager  
ecclesie restituit.

III

¶

### De sancto Nicolao.

#### Nicolaus dicitur

**N**icolaus dicitur a nicos quod est victoria et laos  
quod est populus. inde nicolaus quasi vi-  
ctoria populi. id est victoriarum que popularia et vilia  
sunt. Vel dicitur victoria populi. quia multos  
populos vita et doctrina docuit vicia et pecca-

ta vincere. Vel nicolaus dicitur a nicos quod  
est victoria et laos. quasi victoriosa laos. Vel  
a nitor et laos quod est populus. quasi nitor po-  
puli. Habuit enim in se ea que nitorum et mu-  
dicia faciunt. Nam secundum ambrosium mundat  
sermo divinus. mundat vera confessio. mu-  
dat sancta cogitatio. mundat bona operatio.  
Eius legendam doctores argolici conscripse-  
runt. Est autem argos secundum Isidorum civitas  
grece. Unde et argolici greci vocantur. Illi  
quoque legitur quod methodius patriarcha eius  
vitam grece scripsit quam iohannes diaco-  
nus in latinum transtulit et plura addidit.

¶

**N**icolaus civis patere videtur ex divi-  
tibus et sanctis parentibus originem  
duxit. Pater eius epiphanius. ma-  
ter vero iohanna dicta est. Quem cum in pri-  
mo iuventutis sue flore parentes genuis-  
sent demum continenter viuentes celibem  
vitam duxerunt. Adic prima die dum balnea-  
retur erectus stetit in pelui. Insuper quarta  
et sexta feria tantum semel sugebat vbera.  
Factus autem iuuenis aliorum iuuenum de-  
uitans lascivias ecclesiarum potius terebat  
lumina. et quicquid ibi de sacra scriptura in-  
telligere poterat memoriter retinebat. Pater-  
rentibus vero suis defunctis cogitare cepit  
qualiter tantam divitiarum copiam non ad  
laudem humanam sed ad dei gloriam dispē-  
saret. Tunc quidam concubine sue satis  
nobilis tres filias virgines ob inopiam pro-  
stituere cogit ut sic infamiam earum commertio  
aleretur. Quod ut sanctus conperit. scelus ab-  
horruit. et massam auri panno involuta in  
domum eius per fenestram nocte clam iecit.  
et clam recessit. Adhuc autem surgens homo  
massam auri reperit. et deo gratias agens pri-  
mogenite nuptias celebrauit. Non multo  
post tempore dei famulus simile pergit opus.  
Quod rursus ille reperiens et in laudes im-  
menas prorumpens. de cetero vigilare pro-  
posuit ut sciret quis esset qui sue inopie subven-  
nisset. Post paucos etiam dies duplicata  
auri massam in domum proiecit. ad cuius so-  
nitum ille excitatus. et nicolaum fugientem insequens  
talique voce alloquitur. Siste gradum. teque

## De sancto Nicolao.

aspectui ne subtrahas meo. Sicq; accurrens  
veloci<sup>9</sup> nicolaū hūc esse cognouit. Ador bu  
mi prostrat<sup>9</sup> osculari volebat pedes ei<sup>9</sup> Qd  
ille refutās ab eo exegit. ne eū q̄ diu uiueret  
publicaret. Post h̄ miree ciuitatis defūcto  
ep̄o. cōuenerūt ep̄i. illi ecclesie de ep̄o p̄uisu  
ri. Eliderat aut̄ inter eos quidam magne au  
toritatis ep̄s. ad cuius electiōem omnium  
sententia dependebat. Cum igitur cunctos  
ieiunijs et orationib<sup>9</sup> insistere monuiss. no  
cte illa uocem audiuit dicentem sibi ut hora  
matutinali fores ecclesie obseruaret. et quez  
p̄mū ad ecclesiam cuius etiā nomen esset ni  
colaus venire conspiceret. ipsum in ep̄m cō  
secraret. Hoc ergo alijs reuelans episcopus  
admonuit ut omnes orationibus insisterēt  
et ipse p̄e foribus excubaret. Adirum imo  
dum. Hora matutinali quasi a deo missus  
ante omnes se agebat nicolaus. Quē apre  
hendens ep̄us dixit ei. Quod tibi nomē est.  
Ille ut erat columbina simplicitate plenus.  
inclinato capite. Nicolaus inquit vestre sā  
ctitatis seruus. Quem in ecclesiā ducentes  
licet plurimū renitentem in cathedram col  
locauerūt. Ipse autē eandē quaz p̄us bumi  
litate et morū grauitate in omnib<sup>9</sup> sectabat.  
In oratione peruigilabat. corpus macera  
bat. mulierū consortia fugiebat. hūilis erat  
in omnes suscipiendo. efficax in loquendo.  
alacer in exhortando. seuerus in corripiēdo.  
Fertur quoq; sicut legitur in cronica q̄dam  
nicolauz niceno interfuisse concilio. **E**  
Quadam autē die dum quidam naute  
periclitarent̄ ita cum lachrymis orauerunt  
Nicolae famule dei si vera sunt que de te au  
diuimus. nūc ea experiamur. Ador quidaz  
in eius similitudine apparuit dicens. Ecce  
assum. uocastis enī me. Et cepit eos in antē  
nis et rudentib<sup>9</sup> alijsq; iuuare nauis arma  
mentis. Statimq; cessauit tēpestas. Cum  
autē ad eius ecclesiā uenissent quē nūq; ante  
uiderāt sine indice cognouerūt. Tūc deo et  
sibi de sua liberatōe grās egerūt. Qd ille di  
uine misericordie et eoz fidei nō suis meritis attri  
buere docuit. Quodam tpe totā puiciā  
sancti nicolai fames valida pculit. ita ut om  
nibus deficerent alimenta. Audiens autem

uir di naues onustas tritico portui applicaf  
se. illuc statim p̄fiscitur rogans nauas ut  
saltem in centuz modijs p̄ quālibet nauem  
fame periclitantib<sup>9</sup> subuenirēt. Cui illi. Nō  
audemus pater. quia mensuratū alexādie  
oportet in hozrea imperatois nos reddere.  
Quibus sanct<sup>9</sup> dixit. Facite nūc quod dico.  
et uobis in dei uirtute p̄mitto q̄ nullam mi  
norationē habebitis apud regū exactorem.  
Quod cum fecissent. et eandē mensurā quā  
alexandrie acceperāt reddidissent ministris  
imperatois miraculū referūt. et deū in suo  
famulo magnifica laude attollunt. Frumē  
tum autē fm̄ uniuscuiusq; indigentā uir di  
distribuit. ita ut miraculose duobus annis  
non tantū ad victū sufficeret. sed etiā ad p̄sū  
seminis abundaret. Cum autem regio il  
la idolis deseruisset. p̄ ceteris nefande dyane  
simulacrū populus coluerat. a deo ut p̄sq;  
ad tempus uiri dei nōnulli rustici predice  
religioni execrabili deseruissent. ac sub q̄daz  
arboze p̄secrata dyane quosdam ritus gen  
tiliū exercerent. Et uir dei p̄dictum rituz de  
omnib<sup>9</sup> finibus expulit. ipsamq; arboze p̄e  
scidi mandauit. Iratus ex hoc p̄tra eum bo  
stis antiquus oleum mydiaton qd̄ p̄tra na  
turam in aqua et lapidibus ardet confecit.  
seq; in formā cuiusdā religiose femine trāsi  
gurans. quibusdā ad uirū dei nauigantib<sup>9</sup>  
in quadaz sagenula obuiauit. Sicq; affata  
est eos. Ad allem ad sanctū dei uenire uobi  
scum. sed nequeo. Rogo ergo uos ut h̄ oleū  
ad eius ecclesiā deferatis. et ob mei memori  
am ex illo aule eius parietes liniatis. et sta  
tim euauit. Et ecce aliū cernūt nauiculam  
cum honestis p̄sonis. inter quos vnus erat  
simillimus sancto nicolao. Qui sic ait illis.  
Nēu quid mulier illa locuta est uobis ut qd̄  
attulit. Illi autē cuncta p̄ ordinem narrauerūt  
Quibus ille. Hec est impudica dyana. et ut  
me uerū dicere cōprobens. oleum illud i ma  
re proiecite. Quib<sup>9</sup> proiecentib<sup>9</sup> in gēs ignis  
in mari succendit. et contra naturā diuinus  
in mari ardere p̄spicitur. Venientes igitur  
ad seruum dei atebant. Vere tu es ille q̄ no  
bis in mari apparuisti et a diaboli insidijs li  
berasti. **B** Ad idē temp<sup>9</sup> cū quedam

gens romano imperio rebellasset. Nam imperator tres principes Nepocianum Arsum et Epilionem misit. Quos postquam aduatico obuentum strarium applicatos. beatus nicolaus ut secum comederet inuitauit. volens ut gentem suam a rapinis compelleret quas in mundinis exercebant. Interim dum sanctus abesset. consul corruptus pecunia tres innocentes milites iusserat decollari. Quod ut vir sanctus audiuit rogauit principes illos ut secum illuc usque gressum continuo properaret. Veniensque ad locum ubi decollandi erant inuenit eos publice flexo et facie iam velata et spiculatorum enses super eorum capita iam vibrasse. Et nicolaus zelo accensus iustitiam se audacter ingessit. et gladium de manu eius eminus protulit. innocentesque soluens eos incolumes secum duxit. Illico ad praetorium consulis properat et fores clausas vi referat. Adhuc illi consul occurrere salutauit eum. Aspiciens beatus sanctus dixit. Inimice dei legis peruicator. quae temeritate praesumpti tantum sceleris vultum aspiciere nostrum. Quae postquam plurimum obiurgauit. ad praesces in illorum ducum eum penitentem benigne recepit. Recepta igitur benedictione impiales nuntij iter pagum. et imperio sine sanguine hostes subdunt. Redieruntque ab impatore magnifice sunt recepti. Quidam autem eorum felicitatem inuidentes. praefecto impatoris praesce et praesicio suggesserunt ut eos apud impatorem de lese maiestatis crimine accusaret. Quod cum impatori suggessisset. ille nimio furore repletus eos in carcerari praecipit. ac sine aliqua interrogatione illa eos nocte occidenda mandauit. Quod cum a custode didicissent sciderunt vestimenta sua. et gemere amare ceperunt. Tunc unus eorum. scilicet nepocianus recolens quod beatus nicolaus tres innocentes liberauerat. exhortatus est alios ut eius patrocinia flagitarent. Quibus orantibus sanctus nicolaus nocte illa constantino impatori apparuit. Dicitur illos principes tam iniuste comprehensisti et morti sine crimine addixisti. Surge velociter eosque quantum dimitti iubeto. Sin autem oro deum ut tibi suscitet bellum in quo tu corruas et bestiis cibus fias Cui imperator. Quis es tu qui hac nocte palacium meum ingressus talia audes loqui. Cui ille Ego sum nicolaus miree ciuitatis episcopus. Sic et praefectum similiter terruit per visum dicens. Adhuc et

sensu perdit. cur in necem innocentium consensisti. Surge cito et eos liberare stude. Sin autem corpus tuum vermibus scaturiet et donus tuus citius destruetur. Cui ille. Quis es tu qui nobis tanta minaris. Scito inquit me esse nicolaum miree ciuitatis episcopum. Atque euigilantibus statim mutuo sua somnia pandunt. et per illis incarceratis continuo mittunt. Quibus ait imperator. Quas magicas artes nostis ut tantis nos illudatis somniis. Cui illi responderunt se magos non esse. nec mortis sententiam meruisse. Tunc imperator. Hostis inquit hominem cui nomen est nicolaus. Et illi audito hominis nomine manus extenderunt ad celum. rogantes deum ut eos sancti nicolai meritis a praesenti periculo liberaret. Et cum imperator totam vitam eius et miracula ab eis didicisset. dixit eis. Ite et gratias deo agite quod vos eius precibus liberauit. Sed et de nostris eidem afferte gaudiolis rogantes eum ut ulterius mihi minas non inferat. sed pro me et regno meo ad deum praesces fundat. Post paucos dies praedicti viri ad famulum dei veniunt. moxque ad eius pedes humiliter se prosternunt dicentes. Vere famulus dei es vere cultor et amator christi. Cumque sibi omnia per ordine retulissent. ille euatis in celum manibus immensas deo laudes retulit. et bene instructos principes ad propria remisit.

**E**um autem dominus vellet eum assumere. rogauit dominum ut angelos suos sibi mitteret. Et inclinato capite angelos ad se venire vidit. et dicto psalmo In te domine speraui. usque in manus tuas domine. tradidit spiritum. anno domini. cccxliij. ubi celestium melodia audita est. Qui dum sepultus fuisset in tumba marmorea. a capite fons olei. et a pedibus fons aque profluxit. et usque hodie ex eius membris sacrum resudat oleum valens in salutem multorum. Successit autem ei quidam vir bonus qui tamen de sede sua ab inuidis est depulsus. Quo eiecto oleum fluere desijt. Sed eo reuocato prius emanauit. Post multum vero tempus turci miream urbem destruxerunt. Quadraginta vero septem milites barenenses illuc profecti quattuor monachis illis ostendentibus tumbam sancti nicolai aperuerunt. ossaque eius in oleo natantia

## De sancto Nicolao.

in urbem bareā reuerēter detulerunt. anno  
dñi. M. lxxxvij. **U**ir quidā ab vno iudeo  
quandā summā pecunie mutuo accepit. iu  
rans sup altare sancti nicolai. cū aliū fideiuf  
sorē habere nequiret. q̄ q̄sciti⁹ posset sibi red  
deret. Tenēte aut̄ illo diu pecuniaz. iude⁹ eā  
ex postulauit. sed eā sibi reddidisse affirmat.  
Trabit ergo eū ad iudiciū et iuramentū in  
dicit debitor. Ille baculū cauatū quez auro  
minuto i pleuerat secū detulerat. ac si ei⁹ ad  
miniculo indigeret. Volens igit̄ facere iura  
mentū. iudeo baculū tradidit reseruandum.  
Iurauit ille q̄ plus sibi reddiderit etiā q̄z de  
beret. Facto iuramēto baculū suum repetijt.  
Et iude⁹ ignarus asturie eum sibi reddidit.  
Rediēs aut̄ q̄ fraudē fecerat in quodaꝫ biuio  
oppressus corruit somno. currusqz cū ipetu  
ueniēs eū necauit. et plenū baculū auro fre  
git. et aurū effudit. Audiens h̄ iudeus cōci  
tus illuc venit. Cūqz dolum vidisset. et a ml  
tis ei suggerēt vt aurū reciperet omnino re  
nuit. nisi q̄ defunct⁹ fuerat ad vitā beati nico  
lai meritis redderēt. asserens se si hoc fieret  
baptisma suscepturū et chastianū futurum.  
Continuo q̄ defunct⁹ fuerat suscitatur. et iu  
deus in chasti nomie baptizat. **¶** Qui  
dam iudeus videns beati nicolai v̄ruosam  
potentiam in miraculis faciendis. imaginē  
eius sibi fieri p̄cepit. eamqz in sua domo col  
locauit. Cui res suas cū aliq̄ longi⁹ iret cum  
minis cōmendabat. hec vel similia verba di  
cens. Ecce nicolae. Omnia bona mea vobis  
custodienda cōmitto. et nisi oia bene custo  
dieritis. vltionē expetā de vobis verberibus  
et flagellis. Quadā igit̄ vice dum ille abessz.  
fures adueniūt. cūcta rapiūt. solā imagines  
derelinquūt. Iudeus aut̄ rediēs et se spolia  
tum videns. imaginē alloquitur. talibus vl  
similibus vsus verbis. Domine nicolae nō  
ne in domo mea vos posuerā vt res meas a  
latronibus seruaretis. Cur hoc facere nolui  
stis. et latrones quare nō prohibuistis. Igi  
tur dira tormenta recipies. et pro latronib⁹  
penas lues. Sicqz damnū meū in tuis recō  
pensabo tormentis. et furozē meū in tuis re  
frigerabo verberibus et flagellis. Accipiēs  
ergo iude⁹ imaginē. dire eam verberauit. di

reꝫ flagellat. **¶** Mira res prozsus et stupēda.  
diuidentib⁹ furib⁹ q̄ rapuerāt. sanct⁹ dei tan  
q̄z in se verbera recepisset apparuit. hec vel si  
milis v̄ba dicens. Cur tam dire pro vobis  
flagellat⁹ sum. cur tam crudeliter verberat⁹  
cur tormenta tot passus. Ecce quō corpus  
meū liuet. Ecce qualiter effusiōe sanguinis  
rubit. **¶** Pergite citius. et cūcta reddite q̄ tuli  
stis. Alioq̄n dei omnipotentis i vos ira de  
seuet. ita vt scelus vestrū in mediū publice  
et quilibet vestrū suspendiū patiat. Ad quē  
illi. Quis es tu q̄ nobis talia loqueris. Et il  
le. Ego sum nicola⁹ seruus iesu xpi quez iu  
deus ille pro rebus suis quas iulistis tam  
crudeliter flagellauit. Territi illi ad iudeum  
veniūt. miraculuz referūt. ab eo q̄d imagini  
fecerit audiūt. cuncta reddūt. Sicqz et latro  
nes ad viā redeūt rectitudinis. et iude⁹ fides  
amplectitur saluatoris. **¶** Vir quidāꝫ pro  
amore filij sui lrās addiscētis festū sancti ni  
colai annuatim solēniter celebrabat. Qua  
dam igitur vice pater pueri cōuiuū prepa  
rauit. et multos clericos inuitauit. Venit aut̄  
dyabol⁹ ad ianuā in habitu peregrini. petēs  
elemosinā sibi dari. Et iubet quātoꝫ pater  
filio vt det elemosinā peregrino. **¶** Properat  
puer sed peregrinū non inueniens insequit̄  
abeuntem. Cūqz ad quoddam cōpituꝫ p̄  
uenisset apprehendens dyabol⁹ puerū eum  
strangulauit. Quod audiēs pater vebemē  
ter ingemuit. corpus tulit. in thalamo collo  
cauit. Cepitqz p̄ dolore clamare et dicere. Fi  
li dilectissime quomodo est tibi. Sancte ni  
colae beccine est merces bonoris quem vo  
bis tādū exhibui. Et cū hec et similia pater  
diceret. statim puer quasi d̄ somno euigilās  
oculos aperuit et surrexit. **¶** Vir qui  
dam nobilis rogauit beatus nicolaū vt sibi  
filium a dño impetraret. promittens se filiū  
ad ecclesiam eius ducturū et cyphum aure  
um oblaturū. Filius ergo nascitur et ad eta  
tem perducit. et cyphus fieri iubetur. Qui  
dum sibi valde placeret. suis euz adaptauit  
vlibus. et aliū eque valētē fieri precepit. **¶** Na  
uiganib⁹ itaqz ad ecclesiam sancti nicolai.  
iubet pat̄ filio vt in illo cypho quē p̄mo fieri  
fecit aquā sibi afferret. **¶** Puer aut̄ cum vellet

aquã baurire cū cypho ī mare cecidit. et statim disparuit. Pater at̄ amare flens nibilo min⁹ potū suū p̄fecit. Veniēs igit̄ ad altare sancti nicolai cū obtulisset secundū cyphū. tanq̄ p̄iect⁹ cecidit de altari. Cū at̄ eū eleuasset et sup̄ altare iterū posuisset. rursus de altari longi⁹ p̄iect⁹. Aspirantib⁹ omnib⁹ ad tā grande spectaculū. ecce puer sanus et incolumis aduenit. p̄mū cyphū in suis gestans manib⁹. Narrauitq̄ corā omnib⁹ q̄ q̄n in mare cecidit statim b̄t̄s nicola⁹ affuit et eū illesū seruauit. Sicq̄ pater ei⁹ letus effectus virūq̄ cyphū b̄t̄o nicolao obtulit. Quidā vir diues meritis beati nicolai filius habuit. quē adeodatū vocauit. Hic sc̄to dei capellā in domo sua p̄struēs. omni anno festū eius solēniter celebrauit. Erat at̄ loc⁹ ille sit⁹ iuxta terras agarenorū. Adeodat⁹ ergo q̄daz vice ab agarenis capit̄ et in seruitutē regis eorū deputat̄. Sequēti anno dū festū sancti nicolai pater ei⁹ deuote celebraret. et puer cyphū preciosū tenēs regi assisteret. recolit suā captiōnē. parentū dolorē. et gaudiū q̄d ī domo sua ea die fiebat. cepitq̄ alti⁹ suspirare. Quorū suspiriorū causa; dū rex minis extorsisset ait rex. quicq̄d tu⁹ nicola⁹ agat tu b̄c nobiscum manebis. et subito facto vento uehementi totāq̄ domū cōcutiente puer cū cypho rapiē et añ fores ecclie ubi parētes agebāt solēnia collocaē. et magnū gaudiū omnib⁹ generat̄. Illi tñ legit̄ q̄ p̄dictus iuuenis fuit de normandia q̄ ultra mare p̄gēs a soldano capit̄. et añ eū sepe verberat̄. Qui dū ī festo sc̄i nicolai verberaret̄. et ī carcere inclus⁹ fletet. et p̄ sua liberatōe. et p̄ lenicia quā tūc habere consueuerat̄ parētes. subito obdormiuit. et euigilās in capella patris sui se inuenit.

## III

De sc̄ta Lucia virgine.

Lucia dicitur a luce.

**L**ux ei⁹ b̄z pulcritudinē ī aspectu. q̄a ut dicit̄ Ambrosi⁹. Lucis natura bec̄e. ut ois̄ ī ei⁹ aspectu grā sit. b̄z ei⁹ diffusionē sine coinq̄natōe. q̄ p̄ quecūq̄ immūda diffusa nō coinq̄nat̄. rectū incessū sine curuitate. longissimā lineā p̄trāsit sine moro

sa dilatione. P̄ter hoc ostendit̄ q̄ beata virgo lucia habuit decorez v̄ginitatis sine aliqua corruptione. diffusionē caruatis sine aliquo immundo amore. rectum incessum intentionis in deū sine aliqua obliquitate. longissimā lineā diurne opatōis sine negligētie tarditate. Vel lucia d̄r̄ q̄ lucis via.

**L**ucia v̄go siracusana nobilis genere. audiens famā sancte agathe per totā siliciā diuulgari. sepulcrū eius adiit cum matre sua euticia annis quattuor fluxū sanguinis incurabiliter patiēte. Inter ip̄a igitur missarū solēnia p̄igit ut illud euangeliū legeret in quo d̄ns mulierem ab hac passione sanasse narraē. Tunc lucia matri dixit. Si credis his que legūt crede agatham illū semp̄ habere p̄ntem p̄ cuius noie sustinuit passionē. Si ergo ei⁹ sepulcrū credens p̄tigeris. p̄fecta p̄inuo sanitate gaudebis. Igitur recedentib⁹ cunctis et matre et filia iuxta sepulcrū in orōe existentib⁹. Luciam somn⁹ arripuit. viditq̄ agathā in medio angelorū gēmis ornatā stantē et dicentem sibi. Soror mea lucia virgo d̄o deuota. q̄d a me petis quod ip̄a poteris prestare cōtinuo matri tue. Nam ecce p̄ fidem tuam sanata est. Euigilans aut̄ lucia matri sue dixit. Pater mea ecce sanata es. P̄ter ip̄am ergo te de p̄cor que suis oratōnib⁹ te sanauit ne mibi de cetero nomines sponsum. Sed quicq̄d mibi datura eras pro dote pauperib⁹ elargire Cui mater ait. Tege p̄us oculos meos et q̄cū quid volueris de facultatib⁹ facito. Ad quā lucia. Quod moriens das ideo das q̄ tecū ferre non potes. Da igit̄ dum viuis et mercedez habebis. Cum ergo redissent fit quidie distractio rerū et danē ī necessitatib⁹ pauperū. Interea dum patrimoniū distribuit ad sponsi noticiā puenit. Requirit sp̄sus a nutrice de his. Respondit illa caute q̄ p̄tiliorem possessionē sponsa sua inuenisset quam suo volebat noie cōparare. et iō videbat aliquāta distrahere. Credidit stult⁹ carnale cōmerciū. et cepit auroz eē vendentiū. Venditis at̄ omnib⁹ et pauperib⁹ erogatis. sponsus trahit eam coram pascasio p̄sulari dicens eam chastianā esse. et p̄tra leges agere augustorū

## De sancto Thoma apostolo.

**E**nuitante igitur eam pascasio ad sacrificia idolorum respondit. Sacrificium placens deo est visitare pauperes. et eis in necessitatibus subvenire et quia amplius non habeo quod offeram. meipsum sibi tribuo offerendam. Cui pascasio. Ista verba tibi simili stulto christiano narrare poteris mihi autem que principum decreta custodio ista frustra persequeris. Ad quem lucia. Tu principum tuorum decreta custodis. et ego dei mei legem custodiam. Tu principes times. et ego deum timeo. Tu illos offendere non vis. et ego deum offendere caueo. Tu illis placere desideras. et ego ut christo placeam concupisco. Tu ergo fac quod tibi utile esse cognosces. et ego faciam quod tibi utile esse prospexero. Cui pascasio. Patrimonium tuum cum corruptoribus expeditisti. et ideo quasi meretrix loqueris. Cui lucia. Patrimonium meum in tuto loco constitui. corruptores autem mentis et corporis nunquam scivi. Respondit pascasio. Qui sunt corruptores mentis et corporis. Lucia dixit. Corruptores mentis vos estis qui suadetis ut anime suam deserant creatorem. Corruptores vero corporis sunt qui corporalem delectationem proponunt epulis sempiternis. Pascasio dixit. Cesabunt verba cum puentus fuerit ad verbera. Cui lucia dixit. Verba dei cessare non possunt. Cui pascasio. Tu ergo deus es. Respondit lucia. Ancilla dei sum que dixit. Cum steteritis ante reges et presides. etc. Non enim vos estis. etc. Pascasio dixit. In te ergo spiritus sanctus est. Cui lucia. Qui caste vivunt templum spiritus sancti sunt. Cui pascasio. Ego faciam te duci ad lupanar. ut ibi violationem accipias et spiritum sanctum perdas. Cui lucia. Non inquinat corpus nisi de seipso mens. Nam si me invitari violari feceris castitas mihi duplicabitur ad coronam. Non quod voluntatem meam ad sensum poteris provocare. Ecce corpus meum ad omne supplicium est paratum. Quid moraris. Incipe filii diaboli desideria penarum tuarum exercere. Tunc pascasio lenones fecit venire dicens eis. Invitate ad eam omnem populum. et tam diu illudate donec mortua nunciet. Volentes autem eam trahere tanto pondere spiritus sanctus eam fixit ut omnino eam movere nequirent. Fecitque pascasio mille viros accedere et manus eius et pedes ligare. Sed eam nullatenus poterant movere. Tunc

et cum viris mille plura paria bouum adbibuit. sed tamen virgo domini immobilis permansit. Vocatis autem magis ut suis incantationibus moveretur. omnino moveri non potuit. Tunc dixit pascasio. Que sunt illa maleficia que una puella a mille viris non movetur. Lucia dixit. Non sunt ista maleficia. sed beneficia christi. Idcirco si adhuc decem milia adbibueris. eque ut prius immobilis me videbis. Respondit vero pascasio per quosdam signum quod lotio fungarent maleficia. iussit eam lotio perfundi. Cumque nec sic moveri posset. angustiat nimis copiosus ignis circa eam accendi. picemque et resinam et feruens oleum super eam fundi iussit. **D**ixitque lucia. Inducias impetraui martirij mei ut credentibus timorem auferam passionis. et non credentibus vocem insultationis. Videntes autem amici pascasio eum angustiarum. in gutture eius gladium immerferunt. Que nequaquam loquelam amittens dixit. Annuncio vobis pacem ecclesie redditam maximiano hodie mortuo. et de regno suo dyocleciano expulso. Et sicut civitati cathanenli soror mea agatha data est protectrix. sic et ego civitati siracusane precessa sum interuentrix. Dum hec virgo loqueretur. ecce ministri romanorum veniunt. pascasio apprehendunt. victum ad cesarem secum ducunt. Audierat enim cesar quod universam puiciam fuerat depredatus. Veniens ergo romam et senatui accusatus pariter et convictus. capitali sententia est punitus. Virgo vero lucia de loco in qua percussa est mota non est. nec spiritum tradidit quod adulescentes venissent. et corpus domini ei traderent. Et omnes astantes amem domino responderunt. In eodem autem loco est sepulta. et ecclesia fabricata. Passa est autem tempore constantini et maxentij. circa annum domini. cccx.

V A  
De sancto thoma apostolo.

**T**homas interpre-  
tatur abyssus vel geminus quod et grece didimus dicitur. Vcl dicitur thomas a thomos quod est diuisio siue sectio. Dicitur ergo abyssus eo quod profunditatem diuinitatis penetrare meruit quoniam ad sui interrogationem christus sibi respondit. Ego sum via veritas et vita. Dicitur geminus eo quod resurrectionis

cbasti quasi geminate et in duplū q̄z alij cogno-  
uit. Itaq̄ illi cognouerūt vidēdo. iste vidēdo  
et palpando. Diuisio autē siue sectio dicit̄. qz  
mentes suā ab amore mūdi diuisit. vel qz ab  
alijs in fide resurrectionis diuisus et sectus  
fuit. Vel s̄ thomas quasi tot⁹ means in dei  
sc̄z amore et contemplatiōe. Habuit ei tria que  
in ipso indicauerūt fuisse amorē dei. de q̄b⁹  
dicit. Prosper in libro de vita contemplatiua  
Quid est deū diligere nisi aīo cōcipere ferui-  
dum visionis dei affectū peccati odiū. et mōdi  
fastidiū. Vel thomas d̄ a theos qd̄ est deus  
et meus. vñ thomas quasi deus me⁹. et hoc  
ppter illud qd̄ dixit cū certificat⁹ credidit. do-  
minus meus et deus meus. **B**

**T**homas aplos cū esset apud cesa-  
ream apparuit ei dñs dicēs. Rex  
indie gundofoz⁹ misit p̄positū ab-  
anem querere boiē architectoria arte eru-  
ditū. Veni igit̄ et mittā te ad eū. Cui thomas  
Dñe quo vis mitte me p̄ter ad indos. Cui  
dñs. Vade secure. qz ero custos tui. Cūqz  
indos cōuerteris ad me cū palma martirij  
uenies. Cui thomas. Dñs meus es et ego ser-  
uus tu⁹. Fiat volūtas tua. Cūqz p̄posit⁹ for-  
pambulare. dixit ei dñs. Quid cōpare vis  
iuuenis. Cui ille. Dñs meus misit me vt cō-  
ducaz seruos in arte architectoria eruditos  
vt romano ope sibi palatūz cōstruat. Tunc  
dñs tradidit ei thomā asserens eū plurimū  
in tali arte pitum. **N**auigantes autē ad q̄n-  
dam ciuitatez venerūt in qua rex filie sue nu-  
ptias celebrabat. Hic cum p̄conizari fecisset  
vt omnes nuptijs intessent al̄s regem offen-  
derent. illuc p̄ngit abanem et apl̄m introire  
Iduella autē bebreā fistulā in manu gerens  
vñ quēqz laude aliqua cōmendabat. At  
densqz apl̄m intellexit hunc esse bebreum eo  
q̄ nō manducaret. sed oculos ad celūz fixos  
haberet. Cūqz puella corā eo bebraice caner-  
et dicens. vñ est deus bebreoz qui creauit  
omnia et fundauit maria. apl̄s ipsam bec ea-  
dem verba repetere satagebat. Videns autē  
pincerna q̄ nō manducaret nec biberet. sed  
tantū oculos fixos ad celūz haberet. apl̄m  
dei in maxillam percussit. Cui apl̄s. Melius  
est vt in futuro indulgentia tibi tradat̄ et hic

transitoria plaga reddat̄. Itaq̄ binc surgā do-  
nec man⁹ que me percussit buca canib⁹ affera-  
tur. Hic igit̄ ad hauriendā aquā abiit. et leo  
ipm occidens sanḡnem eius bibit. Lacerāt-  
ibus autē canib⁹ eius corpus vñ niger canis  
manū eius dexterā in mediū cōuiuū appoz-  
tauit. Quo viso oīs turba obstupuit. et puel-  
la eius v̄ba referens piecta fistula ad pedes  
apli se piecit. Hmōi autē vltionem factam re-  
probat. Aug⁹ in libro p̄ira faustū. et asserit a-  
p̄seudo hoc fuisse insertū. Vñ et legenda bec  
quo ad plura suspecta habet. Possit tñ dici  
q̄ hoc nō animo imp̄candi. sed mō p̄dicēdi  
dictum sit. Si tamen augustini verba dili-  
genter inspiciant. nō penitus ista reprobare  
videat̄. Sicut ei sic in eodē libro. Legūt sc̄pturas  
apocrifas manichei. nescio a q̄bus fictorib⁹  
fabularū sub aplozum noīe scriptas. que su-  
ozum scriptoz ipibus in auctoritatem sancte  
ecclie recipi mererent. si sancti et docti boiēs  
qui tunc in hac vita erant et examinare pote-  
rant. eos vera locutos esse cognoscerent. Ibi  
tñ legunt apl̄m thomā cum esset in q̄dam  
nuptiaz conuiuio pegrin⁹ et p̄sus incogni-  
tus. a q̄dam ministro palma percussum. im-  
p̄catum fuisse homini p̄tinuā seuāqz v̄ndi-  
ctam. Itaqz cū egressus fuisset ad fontē vñ et  
aquā cōuiuantib⁹ ministraret. in eū leo irru-  
ens interemit. manūqz eius qua caput apl̄i  
leui ictu percussit. a corpe auulsam s̄m v̄bū  
eiusdem apl̄i id optantis atqz imp̄cantis. ca-  
nis intulit mensis in q̄bus ipse apl̄s discū-  
bebat. Quid hoc videri crudelius p̄t. Ver-  
rum qz ibi nisi tñ falloz hoc etiam sc̄ptum est  
q̄ ei veniā in seculo futuro petierit. facta est  
cōpensatio beneficij maioris. vt et apl̄s qz  
carus deo esset et dñs p̄ hunc timorem cōmē-  
daret̄ ignotis et illi post hanc vitam q̄nqz fini-  
endam in eternū consulere. Vtrū illa vera  
sit an p̄ficta narratio nihil mea nūc interest.  
Certe enim manichei a quibus ille scripture  
quas canon eccliaasticus respuit tanqz vere  
atqz sincere acceptant. saltē hic cogunt̄ fateri  
illam patientie v̄tutem quā docet dñs dicēs.  
Si quis te percussit in maxillaz tuā dexterā  
p̄be ei sinistram. posse esse in p̄paratione cor-  
dis. etiā si nō exhibeat̄ gestu corpi⁹ et exp̄ssio-  
b

## De sancto thoma aplo

ne vborum. qñquidē aplos palma percussus  
potius dñm rogavit vt in iurioso homini in  
futuro seculo pceret. in pñti autē illa iniuria  
nō inulta relinqueret. qz vel p̄buit ferenti al  
teram ptem. aut vt iteruz feriret ammonuit.  
Tenebat certe interius dilectōnis affectum.  
z exterius req̄rebat correctionis exemplum  
Siue hoc vix sit siue pfictus. cur nolunt cre  
dere tali aio famuluz dei moysen idoli fabri  
catores z ad oratores gladio p̄strauisse. Si  
autē penas illas compamus. qd simile ferro  
interim. z a feris trucidari atqz laniari. Qñ  
quidem iudices publicis legib⁹ seruiētēs ma  
ioris criminis reos bestiis tradi qz gladio p  
cuti iubent. **Hec aug⁹** **T**unc aplos ad pe  
titionem regis sponsum z sponsam bñdixit.  
Da inquit dñe adolescentib⁹ his benedi  
ctionez tue dextere. z in eoz mentib⁹ semina  
semen vite. **U**beunte autē aplo in manu iuue  
nis est reptus plen⁹ dactilis palme ramus.  
Comedentib⁹ vero spōso z sponsa de fructu  
eius ambo obdormiūt. z somniū simile am  
bo cernunt. **V**idebat enim eis q̄ rex gēma  
tus eos amplecteret z diceret. **A**plos meus  
bñdixit vos vt eterne vite p̄ncipes sitis. **E**ui  
gilantibus autē z mutuo sibi somnia reuelan  
tibus aplos ad eos ingrediē dicens eis. **R**ex  
me⁹ vobis mō apparuit. z me clausis ianuis  
huc adduxit. vt sup vos benedictio mea fru  
ctificet. **H**abeatis carnis integritatem. que ē  
oim regina v̄rutuz. z fructus salutis p̄petue  
**V**irginitas soror est angeloz. possessio oim  
bonoz. victoria libidinum fidei tropheum.  
expugnatio demonum. z eternoz securitas  
gaudioz. **D**e libidine autē corruptio gigniē  
de corruptione pollutio nascit. de pollutioe  
reatus orit. de reatu p̄fusio generat. **H**ec illo  
referente duo angeli apparuerūt dicētes eis  
**I**nos sumus angeli vobis ad custodiam de  
putati. qui si apli bene seruaueritis monita.  
offeremus deo omnia vota vestra. **E**os igit  
aplos baptizauit z de fide diligēter edocuit.  
**I**post multū vero t̄pis sponsa noie pelagia  
sacro velamine p̄secrata martirium patitur  
z sponsum noie dyonisiū illi ciuitati in ep̄m  
ordinat. **E** **I**post hec autez aplos et ab  
anes ad regē indie p̄uenerūt. **B**esignato vō

ab aplo mirabili palatio z copioso thesauro  
accepto. rex in aliā puincia p̄ficiscit. z aplos  
vniuersum thesaurū paupibus elargit. **I**post  
totum autē bienniū quo abfuit rex aplos p̄di  
cationi instituit. z innumerabilem pplm ad fi  
dem p̄uertit. **R**ediens autē rex. z que thomas  
fecerat discens. ipm cum abane in ima retrus  
sit carceris. vt postmodū viuos excoziatos vl  
tricibus daret flāmis. **I**nterea gad frater res  
gis morit. z ei sepulcrum cū ambitioe nimia  
p̄parat. **Q**uarta autē die qui mortu⁹ fuerat  
resurrexit. z stupefactis omnib⁹ cunctisqz fu  
gentib⁹ dixit fratri suo. **H**ic homo frat̄ quē  
excoziare z incendere disponebas amic⁹ dei  
est. z omnes angeli famulāt ei. q̄ me in para  
disum ducentes qd̄dam mibi oñderūt pala  
tium ex auro z argento z lapidib⁹ p̄ciosis  
mirabiliter fabricatū. **E**t cum ei⁹ pulcritudi  
nem admirarer. dixerūt mibi. **H**oc est pala  
tium qd̄ thomas fratri tuo extruxerat. **C**un  
qz dicerē vt inā ianitor ei⁹ essem. dixerūt mibi  
**F**rater tu⁹ se illo fecit indignū. **S**i vis in illo  
manere. rogabim⁹ dñz vt te suscitare dignet̄  
vt illud a fratre tuo possis emere. reddens ei  
pecuniā quā se existimat p̄didisse. **E**t hec di  
cens cucurrit ad carcerem apli. fratri suo po  
stulās indulgeri. **U**biectisqz viculis rogare  
aplm cepit vt vestem acciperet p̄ciosas. **C**ui  
apostolus. **I**gnoras q̄ nihil carnale. nihil ter  
renū gestiunt q̄ cupiunt habere in celestib⁹  
p̄tatem. **E**grediente autē aplo de carcere rex  
occurrit ei. z aduolutus eius pedib⁹ veniaz  
postulabat. **T**unc aplos ait. **A**duultū vobis  
p̄stitit deus vt secreta sua vobis ostenderet.  
**C**redite in christum z baptizabimini vt eter  
ni regni participes sitis. **D**ixit ei frater regis  
**V**idi palatium quod fratri meo fecisti. z il  
lud compare merui. **C**ui aplos. **H**oc in po  
testate fratris tui est. **C**ui rex. **I**llud erit meū  
aplos fabricet tibi aliud. **Q**d si forte neque  
rit. mibi z tibi vnuz hoc cōmune erit. **R**ndit  
aplos. **I**nnumerabilia palatia sunt in celo  
ab initio seculi p̄parata que fidei p̄cib⁹ siue  
p̄cio z elemosinis compani. **D**iuine autē ve  
stre ad illa vos antecedere possunt. sequi vō  
omnino nō possunt. **B** **I**post vnū autē  
mensē fecit aplos paupes oēs illi⁹ puencie



gregari. Quibus congregatis debiles et infirmos seorsus stare iussit et super eos orauit. Cumque qui docti fuerant respondissent amen. conuulsi de celo ueniens tam apostolum quam ceteros fere per horas dimidia sic prostravit ut omnes se putarent ictu fulguris iteruisse. Erigens autem se apostolus dixit. Surgite quia dominus meus sicut fulgur uenit. uosque sanauit. Exurgentes autem omnes sani dominum et apostolum glorificauerunt. Tunc apostolus cepit eos docere et duodecim gradus uirtutum assignare. Primum est ut in deum crederent quod est unum in essentia et trinum in personis. Beditque eis triplex exemplum sensibile. quomodo sint in una essentia tres persone. Primum est quod una est in homine sapientia. et de illa una procedit intellectus. memoria et ingenium. Nam ingenium inquit est ut quod non didicisti inuenias. Memoria ut non obliuiscaris que didiceris. Intellectus ut intelligas quod ostendi potest uel doceri. Secundum quod in una uinea tria sunt. scilicet lignum folia et fructus. Et hec omnia tria unum sunt et una uinea sunt. Tertium est quod caput unum quatuor sensibus constat in uno eius capite sunt uisus gustus auditus et odoratus. et hec pars sunt et unum caput sunt. Secundus gradus est ut baptismum suscipiant. Tertius est ut se a fornicatione continent. Quartus ut se ab auaricia temperent. Quintus ut gulam restringerent. Sextus ut penitentiam tenerent. Septimus ut in his perseverarent. Octauus ut hospitalitatem amarent. Nonus ut uoluntatem dei in faciendis quererent et ea ope complerent. Decimus ut ea in non faciendis quererent et ea ope uitarent. Undecimus ut charitatem amicis et inimicis impenderent. Duodecimus ut in custodiendis his uigilem curam haberent. Post predicationem uero baptizati sunt nouem milia uirorum exceptis puulis et mulieribus.

**E** post hoc autem in superiorem indiam abiit in qua innumeris miraculorum insigniis conuulsi sunt. Siniticem etiam amicam migdomie uxoris carilij cognati regis apostolus illuminauit. Dixitque migdomia ad siniticem. Putas si poteris eum uidere. Tunc migdomia de consilio eius habitum mutauit. et inter pauperes mulieres ubi apostolus predicabat aduenit. Apostolus autem cepit de uite huius miseria predicare dicens inter cetera. Quoniam uita hec est uita misere-

ra. calibus subiecta. et a deo fugitiua ut cum te neri credit effugiat labefacta. Deinde cepit quatuor rationibus exhortari ut uerbum dei libenter audirent. ipsum uerbum dei quatuor rerum generibus comparando. scilicet collirio. ex eo quod oculum nostri intellectus illuminat. Spongiis. ex eo quod nostrum affectum ab omni carnali amore purgat et mundat. Emplastro. ex eo quod peccatorum nostrorum uulnera sanat. Cibo ex eo quod nos celestium amore delectat. Et sicut inquit hec egroti non ualent nisi ea in se recipiant. sic nec anime languenti uerbum dei potest nisi illud cum deuotione audierit. Predicante igitur apostolo migdomia credidit. et deinceps uiri thorum abhorruit. Tunc carissus a rege impetrauit. et apostolum in carcerem posuit. Ad quem ueniens migdomia rogauit ut sibi ignosceret propter eam in carcerem missus esset. Quam ille benigne consolans hec omnia se libenter pati asseruit. Carissus autem regem rogauit. ut reginam sororem suam proris ad eam mitteret. si forte eam reuocare posset. Missa regina conuertit ab ea quam uolebat pertere. uisitque tot miraculis que apostolus faciebat dixit. Maldicti sunt a deo qui non tot signis credunt et opibus. Tunc apostolus omnes qui aderant de tribus breuiter instruxit scilicet ut ecclesiam diligerent. sacerdotes honorarent. et assidue ad audiendum uerbum dei conuenirent. Reuertente autem regina dixit ei rex. At quid tam diu morata es. Querit. Putabam migdomiam stultam esse. sed sapientissima est. et me ad apostolum dei ducens uiam uitatis me agnoscere fecit. et nimis stulti sunt qui in christum non credunt. Noluitque regina regi deinceps copulari. Stupefactus autem rex dixit cognato suo. Dum tuam uxorem recupere uellem meas peridi. et perior mihi mea effecta est quam tua tibi.

**E** Tunc rex iussit apostolum ligatis manibus ad se adduci. precipiens ei ut ad suos uiros coniuges reuocaret. Apostolus autem triplici exemplo ostendit quod dum in errore persisterent hoc facere non deberent. uidelicet exemplo regis. exemplo turris. et exemplo fontis. Tunc dixit. Tu cum sis rex non uis habere conuincta seruitia sed multos seruos patrum et ancillas. Quanto magis credere debes deum amare castissima et munda seruitia. Quid ergo culposi deum

## De sancto thoma aplo

amare p̄dico i seruis suis q̄d diligis in tuis  
Fabricauit turris excelsas. et dicit mibi. ut ego  
qui fabricauit eam destruam. Fodi terram p̄  
fundam. et eduxi fontē de abyssu. et dicit mibi  
ut obstruā illum. Tūc iratus rex afferri iussit  
ardentes laminas ferreas. et ap̄tum stare nu  
dis pedib⁹ sup̄ eas. Idrotinus autē nutu dei  
fons ibi erupit et eas extinxit. Tūc rex silio  
cognati sui euz in fornacē ardentē mitti fecit  
Que tñ sic refrigerata est. ut die altera sanus  
inde exiret et illesus. Dixitq̄ regi carilius fac  
illum offerre sacrificiū deo solis ut sic dei sui  
iram incurrat q̄ ab his eum liberat. Cūq̄ ad  
hoc uigere dicit regi. Idrestantior es tu q̄  
factura tua. Ex q̄ tu mōuey deū negligis et pi  
cturam colis. tu putas q̄ sicut dicit carilius  
Deus me⁹ mibi irascey postq̄ adora uero de  
um tuū. magis autē irascey deo tuo. eūq̄ cō  
minuet. Adoro igit eum. Si ergo me adora  
te deū tuū. de⁹ meus nō euertet illū. sacrificia  
bo illi. Si autē sic. tu credas deo meo. Cui rex  
Abduc mecum de pari loq̄ris. Idrecepit igit  
ap̄ls bebraice demoni q̄ in eo erat ut q̄ cito  
coram idolo genua flecteret statim idolum  
cōminueret. Flectens igit ap̄tus genua dixit  
Ecce adoro. sed nō idolū. Ecce adoro sed nō  
metallū. Ecce adoro. sed nō simulacrū. Ado  
ro autē dñm meum iesum xpm. in cui⁹ nomi  
ne p̄cipio tibi demon q̄ in eo latitas ut simu  
lacrum istud cōminuas. Statimq̄ sicut ce  
ra liquefactū est. Tūc omnes sacerdotes mu  
gitum dederūt. Idonufex autē templi eleuā  
gladiū ap̄lm trāsuerberauit dicēs. Ego vin  
dicabo iniurias dei mei. Rex autē et carilius  
aufugerūt uidentes q̄ p̄tus uellet ap̄lm vin  
dicare et p̄tificē uiuū incēdere. Christiani at  
corpus ap̄li tulerūt et honorifice sepelierunt  
Idost longū t̄pus sc̄z circa ānos dñi. cc. et xxx  
corpus ap̄li in edissam ciuitatē que olim di  
cebat rages medoz translātū est. alexandro  
impatore ad siroz p̄ces hoc faciente. In illa  
autē ciuitate nullus beretic⁹. nullus iudeus.  
nullus pagan⁹ p̄t uiuere. nec tyrann⁹ aliq̄  
ibi nocere. postq̄ abagar⁹ rex illi⁹ ciuitatis  
ep̄laz manu saluatoris sc̄ptaz accipe meruit  
Iam si qñ gens aliqua p̄ ciuitatem illaz in  
surrexerit. infans baptizat⁹ sup̄ portam stās

ep̄lam illaz legit. et ea die tā saluatoris sc̄ptis  
q̄z apostoli thome meruit. hostes aut fugiūt  
aut pacant. **I**sidor⁹ i libro de uita et obitu  
sanctorū sic de isto ap̄lo dicit. Thomas disci  
pulus christi ac filius saluatori. audiēdo incre  
dulus. uidentē fidelis fuit. Hic euāgelium  
p̄dicauit parthis medis. persis. bircanis. et bra  
cbmanis. Et intrās orientālē plagā et in ina  
gentiū penetrās. ibi p̄dicationez suā usq̄ ad  
titulū sue passionis p̄duxit. Hic lanceis irās  
fixus occubuit. Hec **I**sidor⁹. **C**hrystostom⁹  
quoq̄ ait q̄ dū thomas ad regionē magoz  
q̄ ad xpm adorandū uenerāt deuenisset. eos  
baptizauit et facti sūt adiutores fidei xpiane.

### De festiuitatibus que eueniunt infra temp⁹ q̄d partim cō tinetur sub tempore recōciliationis et partim sub tēpore peregrinationis

**D**ico de festiuita  
tibus que occurrūt infra t̄pus reno  
uatōnis q̄d incepit a moyle et pro  
phetis. et durauit usq̄ ad aduentū christi in  
carnem. q̄d t̄pus rep̄ntat ecclia ab aduentu  
usq̄ ad natiuitatē dñi inclusive. sequit de fes  
tiuitatib⁹ que eueniūt infra temp⁹ q̄d prim  
tinet sub tpe reconciliationis. prim sub tpe  
peregrinationis. q̄d t̄pus rep̄ntat ecclia a nati  
uitate usq̄ ad septuagesimaz. sicut supra in  
plogo dictum est.

VI

21

### De natiuitate domini nostri iesu christi sc̄dm carnem

**F**estiuitas domini  
nostri iesu christi sc̄m carnem ut q̄dā  
aiunt. cōpletis ab adam q̄nq̄z mili  
bus ducentis. xxviii. ānis. uel sc̄m alios. vj. mi  
libus. uel sc̄m eusebiū cesariensem in cronica  
suis q̄nq̄z milib⁹ centūnonagintanouez tpe  
octauiani impatoris facta est. Cōputatio at  
sex miliu⁹ annoz inuēta fuit a methodio po  
tius mystice q̄z cronice. Veniente aut ipso fi  
lio dei in carnē tanta pace uniuersas mūdus  
gaudebat. ut toti orbi unicus romanoz im  
pator pacifice p̄sideret. Hic dicit⁹ est octauia

nus a p̄ma impositione. cesar a iulio cesare cuius fuit nepos. augustus ab augmēto reipublice. impator a dignitatis honore. q̄ ad differentiam aliorum regum fuit p̄mo hoc nomine insignitus. Nam sicut nasci voluit ut nobis pacem pectoris vel t̄pis et pacem eternitatis tribueret. sic voluit ut nihilominus ortum suum p̄ t̄pis illustraret. Cesar igitur augustus vniuerso p̄sidentis orbi scire voluit. q̄t puincie. q̄t ciuitates. quot castra. q̄t ville. q̄t hoies in toto orbe eēnt. iussitq̄ ut dicit in historia scolastica ut omnes hoies ad suam ciuitatem vñ traherent originem p̄gerent et quilibet denarium argenteum q̄ valebat decem nummos vsuales. vñ et denarius dicebat. p̄sidi puincie tradēs se subditum romano impio p̄fiteret. Nam et nummus imaginem p̄ferbat cesaris et superscriptionem nominis dicebat autem p̄fessio et descriptio sed diuersa consideratione. Professio enim dicebat. q̄ quilibet q̄m reddebat p̄sidi puincie censicaput. i. denarium illum qui sic vocabatur. ponebat super caput suum et proprio ore p̄fitebatur se esse subditum romano impio. vñ dicebat p̄fessio. i. proprio ore fessio. et fiebat hoc coram omni populo. Descriptio autem dicebat. q̄ numerus eorum q̄ censibus capitis ferebant. certo determinabat numero et redigebatur in scriptis. Hec autem descriptio p̄ma facta est a p̄sidente sirie cirino. Prima dicitur ut in eadem historia scolastica habetur quantum ad cirinum. q̄ enim iudea in umbilico terre nostre habitabilis eē dicitur. p̄sum est ut in ea inchoaret. et deinde p̄ circūstātes regiones et alij p̄sides p̄sequerentur. Vel p̄ma vniuersal. q̄ alie p̄cesserunt p̄ticulares. Vel forte p̄ma caput in ciuitate fiebat a p̄sidente. secunda ciuitatum in regione a legato cesaris. tertia regionum in orbe coram cesare. Ioseph autem cum esset de genere dauid a nazareth in bethleem p̄fectus est. Cum autem beate marie tempus p̄endi instaret. et ipse de suo reditu nesciret. eam secum assumpsit et in bethleem secum duxit. nolens t̄baurum sibi a deo commissum in aliena manu dimittere. sed ipse p̄ se voluit illum cura p̄uigili custodire. Cum ergo bethleem appropinquasset ut frat̄ bartholomeus in sua compilatione testatur. et de libro infantie saluatoris est sumptum. vidit beata uirgo p̄ter ipsi gaudens et p̄ter gementem. Quod sibi angelus expo-

nens ait. Ioseph ipsi gaudens est ipse gentilis. q̄ in semine abrahe etiam benedictiones accipiet. Ioseph autem gemens est plebs iudaica a deo suis meritis reprobata. Cum igitur ambo bethleem venissent. et quod pauperes erant. et quod omnia hospitia alij q̄ p̄pter hoc ipsum venerant occupauerant. nullum hospitium habere potuerunt. diuerterunt in comuni transitu. q̄ ut dicit in historia scolastica. erat in illis duae domos opimentum huius qui diuersorum dicitur. sub quo ciues ad colloquendum vel ad conuendum in diebus otij vel p̄ aeris in temperie diuertebant. ubi forte ioseph p̄sepe bouem et asinum fecerat. Vel sicut quidam rustici cum ad forum veniebant animalia sua ibidem ligabant. et ideo p̄sepe ibi constructum erat. Ioseph igitur nocte media diei dominice beata uirgo filium suum peperit et in p̄sepio super fenem reclinauit. Quod fenem ut habetur in historia scolastica beata belena postmodum romam detulit. Et cuius feni comestione bos et asinus ut dicitur abstinabant. **B** Notandum autem quod natiuitas christi fuit mirabiliter facta. multiplex ostensa. et vtiliter exhibita. Fuit autem mirabiliter facta. tum ex parte generantis. tum ex parte geniti. tum ex parte modi generandi. Ex parte generantis. quod ipsa fuit uirgo ante partum. et uirgo post partum. Et hoc scilicet quod uirgo manens peperit quod quod modis ostensum est. Primo p̄ prophetiam. Esa. vii. Ecce uirgo concipiet et pariet filium. Secundo p̄ figuram. hoc ei figuratum fuit p̄ uirgine aaron. que sine omni humano studio floruit. et p̄ portam ezechielis que sepe clausa permansit. Tercio p̄ custodiam. Ioseph enim ex eo quod ipsam custodiuit testis sue uirginitatis extitit. Quarto p̄ experientiam. cum enim ut in compilatione bartholomei habetur. et de libro infantie saluatoris sumptum fuisse videtur. beate marie p̄endi tempus instaret. Ioseph licet deus de uirgine nasciturum non dubitaret. morem tamen gerens patrie obstetricem vocauit. quare una vocabatur zebel. et altera salome. Zebel igitur p̄siderans et inquirens et ipsam uirginem inueniens exclamauit uirginem peperisse. Salome autem dum non crederet. sed hoc p̄bare sibi uellet. continuo aruit manus eius. Iussu tamen angeli sibi a parentis puerum tetigit et continuo sanitatem accepit. Quinto p̄ miraculi euidentiā. Rome enim ut testatur innocentius papa tertius. xij.

## De natiuitate domini

annis pacis fuit. Igitur romani templum pacis pulcherrimum struxerunt. et ibi statuas romuli posuerunt. Consulentes autem apollinem quantum duraret. acceperunt responsum quod quisque virgo periret. Hoc autem audientes dixerunt. Ergo in eternum durabit. Impossibile ei credebant quod unquam pareret virgo. An in foribus templi titulus hunc scripserunt. Templum pacis eternum. Sed in ipsa nocte qua virgo peperit. templum funditus corruit. Et ibi est monasterium ecclesie sancte marie noue. **S**ecundo fuit mirabilis facta ex parte geniti. Nam sicut dicit Bernardus. in eadem persona eternum antiquum et nouum mirabiliter conueniunt. Eternum. id est diuinitas. antiquum. id est caro ab adam traducta. nouum. id est anima de nouo creata. Iterum sicut idem dicit hodie tres mixturas vel tria opera fecit deus. ita mirabiliter singularia ut talia nec facta sint. nec amplius facienda sint. Coniuncta quippe sunt ad inuicem deus et homo. mater et virgo. fides et cor humanum. Prima mixtura valde mirabilis. quia coniuncta sunt limus et deus. maiestas et infirmitas. tanta uilitas et tanta sublimitas. Inabilis enim deo sublimis et nihil limo uilius. Secunda nihilominus ualde mirabilis. a seculo enim non est auditum quod uirgo esset que peperit. et que mater esset que uirgo permansit. Tercia est prima et secunda inferior. sed non minus fortis. Mirum est enim quomodo cor humanum fidem his duobus accommodauit. quomodo credi potuit quod deus homo esset et quod uirgo permanserit que peperisset. **H**ec Bernardus. **T**ercio fuit mirabilis facta ex parte modi generandi. Eius enim prius fuit supra naturam. ex eo quod uirgo concepit. supra rationem ex eo quod deus genuit. supra humanam conditionem. ex eo quod sine dolore peperit. supra consuetudines. ex eo quod de spiritu sancto concepit. Nam enim genuit uirgo ex humano semine sed ex mystico spiramine. Nam spiritus sanctus de castissimis et purissimis sanguinibus uirginis accepit et inde corpus illud formauit. et sic quartum modum mirabilem faciendi hominem deus ostendit. Nam sicut dicit Anselmus. deus potest quatuor modis hominem facere. scilicet sine homine et femina. sicut fecit adam. De homine sine femina. sicut fecit euam. De homine et femina. sicut corpus parabat uisus. De femina sine uiro. sicut hodie mirabiliter factum est. **S**ecundo eius natiuitas

fuit multipliciter ostensa. Ostensa ei est per omnes generos creaturarum. Est enim quedam creatura que tantum habet esse. sicut pure corpora ut lapides. Quedam que habet esse et uiuere. sicut vegetabilia ut arbores. Quedam que habet esse et uiuere et sentire. sicut sunt animalia bruta. Quedam que habet esse uiuere sentire et discernere. sicut homo. Quedam que habet esse uiuere sentire discernere et intelligere. sicut angelus. Per has omnes creaturas hodie christi natiuitas est ostensa.

**P**rima autem creatura scilicet pure corpora triplex est. scilicet opaca transparens siue peruisa et lucida. **P**rimo ergo omnia sunt per pure corpoream opacam. sicut per destructionem templi romanorum. ut supradictum est. et per ruinam statue romuli dei romanorum. que tunc cecidit et comminuta est. et per ruinam etiam aliarum statuarum que tunc in alijs locis plurimis ceciderunt. Legit enim in historia scolastica quod hieremias propheta in egiptum descendens post mortem godolie regibus egipti signum dedit quod eorum idola corruerent. cum uirgo filium parturiret. Quapropter sacerdotes idolorum imaginem uirginis puerum in gremio baiulantis secreto loco templi statuerunt et eas ibi adorabant. Sed a ptolomeo rege postea interrogati. quid hoc sibi uellet. dixerunt patre traditionis hoc esse mysterium. quod a sancto uiro et propheta eorum maiores acceperant. et sic in regem venturum credebant. **S**ecundo per pure corpoream transparentem et peruisam. Nam in ipsa nocte natiuitatis dominice obscuritas aeris in claritate diei uisa est. Rome etiam ut attestat orosius et innocentius papa tertius. fons aque in liquorem olei uersus est et erumpens usque in tiberim fluxit. et tota die illa largissime emanauit. In quo loco modo est ecclesia sancte marie trans tiberim. **P**rophetauera ei sibilla quod quando erumpet fons olei nasceretur saluator. **T**ercio per pure corpoream lucidam. sicut per corpora supercelestia. Nam in ipsa die natiuitatis secundum aliquorum relationes. ut ait chryostomus. magis super quendam montem orantibus stella quedam iuxta eos apparuit que formam pueri pulcherrimi habebat. et in eius capite crucis splendebat. Que magos alloquens dixit ut in iudeam pergerent. et ibi natum puerum inuenirent. In ipsa etiam die tres soles in oriente

## De natiuitate domini

te apparuerunt. qui paulatim in vnum cor-  
pus solare redacti sunt. Per quod signaba-  
tur q̄ trini vniuersi dei noticia toti orbi immi-  
nebat. Vel q̄ natus erat ille in quo tria. s. ani-  
ma caro et deitas in vnam p̄sonam cōuenes-  
rant. In historia t̄n scolastica dicit̄ q̄ nō ipsa  
die natiuitatis tres soles apparuerūt. sed an-  
te p̄ aliquod tempus sc̄z post mortē iulij cesaris  
quod etiaz eusebius in cronica asserit. Octa-  
uianus insup̄ imperator vt ait innocenti-  
us papa tercius vniuerso orbe ditioni romane  
subiugato. intantuz senatui placuit. vt eum  
p̄ deo colere vellent. Prudens aut̄ impator  
se mortalem intelligens. immortalitatis nomē  
sibi noluit vsurpare. Ad illorum vō impo-  
rtunam instantiā sibillam p̄phetissam aduo-  
cat scire volens p̄ eius oracula si in mundo  
maior eo aliquā nasceret̄. Cum ergo in die na-  
tiuitatis dñi p̄silium sup̄ bacre puocasset. et  
sibilla sola in camera impatoris oraculis in-  
sisteret. in die media circulus aure⁹ apparuit  
circa soles. et in medio circuli virgo pulcerra  
stans sup̄ aram puez gestās in gremio.  
Tunc sibilla hoc cesari oñdit. Euz aut̄ impa-  
tor ad p̄dictam visionē plurimū admiraret̄.  
audiuit vocem dicentes sibi. Hec est ara dei  
celi. Dixitq̄ ei sibilla. Hic puer maior te ē. et  
ideo ipsum adora. Eadez aut̄ camera in bo-  
nore sancte marie dedicata ē. An vsq̄z bodie  
dicit̄ sancta maria ara celi. Intelligēs igitur  
impator. q̄ h̄ puer maior se erat. ei t̄bura ob-  
tulit. et deus de cetero vocari recusauit. Be-  
th̄ aut̄ orosius ita dicit. Octauiani tpe hora cir-  
citer tercia. celo repente liquido ac puro et se-  
reno circulus ad speciem celestis arcus orbē  
solis ambiuit. quasi venturus esset q̄ ipsum  
solem solus mundū q̄z totum et fecisset et rege-  
ret. Hec orosius Idem ait eutropius. Refert  
quoq̄z thimorbe⁹ historiographus se in an-  
tiq̄s romanor̄ historijs inuenisse q̄ octaui-  
anus tricesimo q̄nto regni sui anno capitolium  
ascendit. et q̄s post se rempublicā gubernar̄z  
a dijs solcite req̄siuit. Et audiuit vocem sibi  
dicentē. Prudens et bereus ex deo viuente sine  
tpe genit⁹. nō multū post ex intemerata vgi-  
ne deus bō sine macula est nasciturus. Hoc  
audito ibi arā edificauit cui hūc titulum in-

scripsit. Hec est ara filij dei viuentis. Secūdo  
oñsa est natiuitas et manifestata p̄ creaturā  
que h̄z esse et viuere. sicut s̄ plante et arbores.  
In hac eī nocte vt bartholome⁹ in sua cōpi-  
latōe testat̄ vinee engadi q̄ p̄ferunt balsamū  
floreuerūt. fructū ptulerūt. et liquorē dederūt  
Tercio p̄ creaturā que h̄z esse viuere et sen-  
tire. sic sunt aialia. Prudens enī ioseph in  
bethelem cū maria p̄gnante duxit secū bouē  
forte vt ip̄m venderet et censuz p̄ se et p̄ v̄gine  
solueret. et de residuo viueret. et vnū asinum  
forte vt v̄go sup̄ eū veberet. Bos igit̄ et asin⁹  
miraculose dñm p̄gnoscentes. flexis genibus  
ip̄m adorauerūt. Ante etiā xp̄i natiuitatem  
p̄ aliquot dies vt ait eusebi⁹ in cronica. cū q̄dā  
ararent. boues ad aratores dixerunt. Hōies  
deficiēt. segetes p̄ficiēt. Quarto p̄ creaturā  
que h̄z esse viuere sentire et discernere. vt est  
bō. sicut p̄ pastores. Nā i ipsa hora pastores  
sup̄ gregē suū vigilabāt. sicut bis in āno i lon-  
giorib⁹ et breuiorib⁹ noctib⁹ anni p̄sueuerāt  
Quos eī fuit antiq̄tus gētilib⁹ in vtroq̄z sol-  
sticio. s. estiuali circa festū ioh̄is bap. et biema-  
li circa natiuitatez dñi. vigilias noctis custo-  
dire ob sol̄ venerationē. Qui forte mos etiā  
ap̄d iudeos ex vsu cobabitantiū inoleuerat.  
Ipsis igit̄ āgel⁹ dñi apparēs. et saluatorē natū  
nūciauit et quō inueniret signū dedit. Facta  
q̄z est cū angelo multitudo angelorūz dicen-  
tium. Gloria in excelsis deo zc. Pastores er-  
go venientes totum sicut angelus dixerat in-  
uenerunt. Sic iterūz manifestata est per ce-  
sarem augustum qui tunc p̄ceptuz dedit ne  
eum aliquis dominuz vocare auderet. sicut  
orosius testat̄. Forte enim cū visionem illaz  
circa solem vidisset. recolens simul de ruina  
templi. et de fonte olei. et intelligens q̄ in mun-  
do natus esset qui maior se erat. nec deus nec  
domin⁹ vocari voluit. In quibusdam quo-  
q̄z cronicis legitur q̄ appropinquante die na-  
tiuitatis domini octauianus p̄ mundum vi-  
as publicas fieri p̄cepit. et omnia debita ro-  
manis dimisit. Sic etiam manifestata est p̄  
sodomitas qui omnes in toto mūdo in illa  
nocte extincti sunt. Sicut dicit Hieronim⁹  
super illud. lux orta est eis. tāta sc̄z q̄ omnes  
laborantes in illo vicio exinxit. Et hoc fecit

# De natiuitate domini

christus vt omnes eradicaret ne in humana natura quā assumpserat tāta de cetero imū dicia inueniret. Nam vt dicit aug<sup>9</sup>. videns de<sup>9</sup> viciū q̄ naturā in būana nāta fieri. fere desijt incarnari. ¶ Quinto p̄ creaturaz que bz esse viuere sentire discernere et intelligere sicut angel<sup>9</sup>. Angeli ei ipsam xpi natiuitatē pastorib<sup>9</sup> annūciauerūt. vt sup̄ius dictū est. ¶ Tercio ei<sup>9</sup> natiuitas nob̄ est vtilit̄ exhibita. ¶ Primo ad demonū p̄fusions. Nam hostis iaz nob̄ vt añ p̄ualere non p̄t. An̄ legit̄ q̄ sanctus hugo abbas cluniacensis in vigilia natiuitatis dñi vidit beatā v̄ginē in vlnis tenentē filium z dicētes. Adest dies in qua p̄betaz oracla renouant̄. Ubi nūc est hostis q̄ ante hūc diem hominib<sup>9</sup> p̄ualebat. ¶ Hoc vocē diabol<sup>9</sup> d̄ humo prupit vt verbis dñi insultaret. sed mētita est iniq̄tas sibi q̄māz dū officinas frat̄z circūiret ip̄m ab oratorio deuotio. a refectorio lectio. a dormitorio stramenta vilia. a caplō patiētia retexit. ¶ In libro q̄z petri cluniacensis legit̄ q̄ in vigilia natiuitatis dñi sc̄to hugoni abbati cluniacensi apparuit beata v̄go filius in gremio tenens z cū eo ludens. q̄ dicebat. Hosti maī q̄ diem natal̄ mei ecclia cū magno laudum tripudio celebrat. Et vbi est nūc diaboli v̄r<sup>9</sup> vel q̄d dicere p̄t vel facere. Tūc diabol<sup>9</sup> v̄r<sup>9</sup> debat̄ quasi de humo surgere ac dicere. Et si in eccliam vbi laudes tue sūt intrare nō possum. sed tñ capl̄m. dormitorio et refectoriūz introibo. ¶ Ille atemptās inuenit hostiū capituli nimis artū sibi grosso. hostiū dormitorij nimis dep̄ssum sibi elato. hostiū refectorij repagulatū impedimētis. charitate sc̄z seruientiū. auiditate audiendi lectōnes. z sobrietate cibi z pot<sup>9</sup>. z sic p̄fus<sup>9</sup> euauit. ¶ Secūdo ad venie impetratōz. An̄ legit̄ in quodam libro exēploz. q̄ cū quedā mulier lubrica ad cortandez redisset de venia despabat. Nam cogitās de iudicio reputabat se esse reā de inferno reputabat se ibi esse cruciandā. cogitans de paradiso reputabat se esse imundāz. de passione reputabat se esse ingrataz. Cogitans v̄o de pueri infantia et q̄ pueri defacili placant̄. Ebustū p̄ suā infantia adiurauit. z vocez de sua venia audire meruit. ¶ Tercio

ad infirmitatis curationē. De hac natiuitatis vtilitate dicit Bern<sup>9</sup>. Triplici morbo laborabat genus humanū. in p̄ncipio. medio et fine. id ē natiuitate. vita z morte. Natiuitas erat imūda. vita puerfa. mors piculosa. Venit christus. z contra hūc triplicem morbus attulit triplex remediūz. Nam<sup>9</sup> est enim vixit et obiit. Eius natiuitas purgauit nostram. eius vita instruxit nostrā. mors illius destruxit nostram. Hec Bern<sup>9</sup>. ¶ Quarto ad sup̄bie humiliationem. An̄ dicit aug<sup>9</sup>. q̄ humilitas filij dei quā nob̄ in incarnatōne exhibuit fuit nob̄ in exemplū sacramentū z medicamentū. In exemplū cōuenientissimum q̄d homo imitaret̄ altum sacramentū q̄ peccati nostri vinculū soluereet. et summū medicamentū q̄ tumor nostre sup̄bie sanareet. Hec Aug<sup>9</sup>. Sup̄bia enim p̄mi hoīs sanata est p̄ humilitatē christi. Et notandū q̄z p̄ueniēter humilitas saluatoris r̄ndeat superbie perditoris. Sup̄bia enim p̄mi hominis fuit p̄tra deum. vsqz ad deum et sup̄ deum. Fuit p̄tra deum. q̄z fuit p̄tra eius p̄ceptum quo p̄ceperat ne d̄ ligno scientie boni z mali comederet. Fuit etiam vsqz ad deum. q̄z vsqz ad appetitū deitatis. credēs q̄d diabolus dixerat. Eritis sicut dii. Fuit etiam sup̄ deūz. sicut dicit Anselmus volendo q̄d deus illuz velle nolebat. Tunc enim suam voluntatem posuit supra voluntatem dei. ¶ Et filius dei s̄m iobannem damas. humiliavit se p̄pter homines nō contra homines. vsqz ad homines et sup̄ homines. ¶ Propter homines quia p̄pter eoz vtilitatem z salutem. Usqz ad homines p̄nascendi modū p̄silem. Sup̄ra homines p̄nascendi modū dissimilem. Nam eius natiuitas z s̄m aliquid nob̄ sitis fuit. quia sc̄z nat<sup>9</sup> est ex muliere z p̄ eandem portam p̄paginis. et s̄m aliquid dissimilis. q̄z de sp̄sancto ex maria v̄gine natus est.

VII

21

De sancta anastasia

**A**nastasia dicitur habana q̄d est sursum. z stasis q̄d est stans siue status. q̄z sursum stetit a vicijs ad vtutes

# De sancta anastasia

**A**nastasia nobilissima romanoꝝ filia p̄tenti illustris. sed pagani a matre sua fausta christiana et abto crisogono fide christi edocra est. Tradita at publico in uxorem languore simulans semper ab eius consortio abstinebat. Qui audies eam cum vna tantu ancilla in vili habitu xpianoz carceres circuire. et eis necessaria ministrare. fecit eam artissime custodiri. ita vt etia eidez alimonia denegaret. Volebat aut eaz sic perimere vt posset in eoz largissimis possessionibus lasciuire. Idutaz igit se mou dolorosas lras crisogono mittebat. et ille solatorias remittebat. Intra vir eius morit. et illa a carceribus liberaf. Nec habebat tres ancillas pulcerrimas. q sorores erat. quaz vna dicebat agapen altera cbionia. et tertia birenem. Que cum christiane eent. et pfecti vrbis monitis nullatenoz obedirent. in cubiculu eas reclusit vbi coquine vtensilia seruabant. Idrefectus aut in eaz ardens amore ad eas iuit vt sua libidine exerceat. Qui iam mentia vsus putas se tractare vginel cacabos patellas caldaria et silia amplectes osculabat. Et cu ex hoc satiatus fuisset foras exijt nigerrimoz et deformis et vestimetis pcilis. Que serui q euz p foribz expectabant sic aptatu videtes. cogitantes q in demonem vsus eet. eu verberibz affecerunt. et fugientes solu reliquerunt. Cuqz impatore adiret vt de h pquereret. alij vgis eu pcutiebant. alij in facie ei expuebant. alij lutu et puluerez in eu piciabant. suspicantes q in furia vsus eet. Oculi aut ei tenebant ne sic se deformem videret. Quappter mirabat plurimu cur sic euz oes deridebant. que in tato honore habere consueuerat. Videbat ei ei quiple et oes alb vestibus eent indui. Idutaz vno cu sic se deformem ab alijs didicisset q puelle sibi parte magicam hoc fecissent. iussit eas cora se expoliari. vt eas saltem nudas aspiceret. Sz statim eaz vestimenta sic corpibus adbeferunt vt nullo modo exui valerent. Idrefectus aut p admiratone ita obdormiuit stertens. q etia a pulsantibz non poterat excitari. Tandez vginel martirio coronant. et anastasia ab impatore cuidaz pfecto tradit. vt si eam sacrificare faceret postmodum in uxorem eam haberet. Cuiqz eam in

thalamu durisset et eam amplexari vellet. statim cecus effectus est. Deos adiit querens si euadere posset. Qui rnderunt dicetes. Quia sancta anastasia p̄ristasti nobis traditus es. et amodo sp̄ nobiscum in inferno torqueberis. Cuqz domu reduceret. in manus pueroꝝ vitam finiuit. Tunc anastasia alij pfecto tradit vt eam in custodia detineret. Audiens vno idem q infinitas possessiones haberet. puatum dixit ei Anastasia si vis esse christiana fac qd̄ pcepit deus tuus. Ille eni pcepit. q non renouiauerit omnibz que possidet etc. Omnia igit que habes mibi da et vade libera q volueris et vere christiana eris. Cui illa rndit. Deus meus pcepit. vende oia que habes et da paupibz et non diuitibz. Cum ergo diues sis p̄ceptum dei facere si aliqd̄ tibi dare. Tunc anastasia diro carceri fame crucianda tradit. Sz a sacra theodoro q iam p martiriū coronata fuerat per duos menses elca celesti pascit. Tandem cum ducentis vginibz ad insulas palmarias ducta est. vbi multi ppter nomen xpi fuerat relegati. Idost aliqs vno dies pfectus oes ad se vocauit. et anastasia ad palos ligata ignibz concremauit. Alios vno diuersis supplicijs interemit. In q vnus erat q pluries ppi xpm multis diuitijs spoliatus sp̄ dicebat. Christuz saltem mibi non auferetis. Apollina aut corpore sancte anastasiae in viridario suo facta ibi ecclesia honorifice sepeliuit. Idassa est aut sub diocleciano circa annos dñi. cclxxxvij.

VIII  
De sancto stephano

**S**tephanus grece latine dicitur corona. s; hebraice norma. Fuit ei corona. i. p̄ncipiū martiruz in nouo testamento. sicut abel in veteri testamento. Fuit et norma. i. exēplar et regula alijs patiēdi p xpo siue bñ agēdi et viuēdi. vlt̄ p inimicis orādi. Vel stephanus dicitur quasi strenue factus quod p̄t̄i suo s̄mone et in luculēta diuini vbi p̄dicatōe. Vel dicitur stephanus quasi strenue factus an. i. strenue siue laudabilis factus. i. instruens et regens an. i. viduas quibus ab ap̄tis fuerat p̄fectus. q ad lras an. erat. Est ḡ corona ppi p̄ncipiū martirij. norma ppi exēplū patiēdi et bñ

## De sancto stephano

vidēdi. strenue fans ppē luculentā p̄dicatio-  
nem. ⁊ strenue fans an⁹ p̄pter viduaz lauda-  
bilem instructionem.

**S**tephanus fuit vn⁹ de septē dia-  
conibus ab aplis in ministeriū or-  
dinatus. Crescente eī numero disci-  
puloꝝ conuersi ex gentib⁹ aduersus p̄uersos  
ex iudeis murmurare ceperūt ex eo q̄ vidue  
eoz in misterio quotidiano p̄temnebantur  
hui⁹ aut̄ murmuris causa duplici potest  
intelligi. Aut q̄ vidue eoz in ministerio nō  
admittebant. aut q̄ p̄ ceteris in quotidiano  
ministerio grauabant. Apli enim vt expedi-  
tius p̄dicationi insisterent viduis mīstratio-  
nem cōmiserant. Videntes itaq̄ apli mur-  
murationē ortam p̄ administratione viduaz  
volentes hoc murmur sedare p̄gregata om-  
ni multitudine dixerūt. Non est equus nos  
derelinquere v̄bum dei ⁊ ministrare mensis  
glosa. q̄ meliora s̄t fercula mentis q̄ dapes  
corpis. Considerate ergo fr̄es ex vobis viros  
boni testimonij septem plenos sp̄s sancto et  
sapientia. q̄s cōstituam⁹ sup hoc op⁹. glosa  
vt ministrent vel vt ministrantibus p̄sint.  
Ilos v̄o orationi ⁊ p̄dicationi instantes eri-  
mus. Et placuit sermo omni p̄plo ⁊ multitu-  
dini. Et elegerūt septem quoz beat⁹ stepha-  
nus p̄mus ⁊ p̄micarius extitit. Et adduxerūt  
eos ad ap̄los ⁊ imposuerūt sup eos manus  
Stephanus aut̄ plen⁹ grā et fortitudine fa-  
ciebat p̄digia ⁊ signa ma. in p̄plo. Inuidētes  
igit̄ iudei ⁊ eum supare ⁊ cōvincere cupien-  
tes. triplici mō eum et p̄lio aggressi sunt. s̄. di-  
sputatione. testium p̄ductiōe. ⁊ tormentozū  
illatione. Sed tñ ipse disputātes supauit. te-  
stes falsos p̄uicit. ⁊ de suis tortozibus trium-  
phauit. Et in qualibet pugna adiutorii sibi  
de celo datum est. In p̄ma eī ei dat⁹ est sp̄s  
sanctus q̄ sapiāz mīstraret. In secūda vult⁹  
angelic⁹ q̄ falsos testes terreret. Et in tercia vi-  
sus est xp̄s adiuuare patis. q̄ martirem cō-  
fortaret. In q̄libet igit̄ pugna ponit historia  
tria sc̄z aggressum p̄lium. collatū adiutorii.  
et adeptū triūphum. Historiā igit̄ breuiter  
p̄currentes hec oīa videre poterim⁹. **E**  
Cū igit̄ beat⁹ stephan⁹ multa signa faceret ⁊  
freq̄nti⁹ p̄plo p̄dicaret. iudei sibi inuidētes p̄-

mū p̄lium cū eo inierūt. vt eū p̄disputatiōez  
vincerēt. Surrexerūt eī quidā de sinagoga  
q̄ appellabat libertinoꝝ a regione sic dictozū.  
vel libertinoꝝ. i. filioꝝ libertoz. Libertini enī  
dicunt̄ filij libertoz. i. eoz q̄ de fuitute manu  
missi s̄t et libertati donati. ⁊ sic de stirpe p̄uili  
fuerūt. q̄ primo fidei restiterūt. ⁊ cirenensiuꝝ  
a cirene ciuitate. ⁊ alexandrinoz. ⁊ eoz q̄ erāt  
a cilicia ⁊ asia disputātes cū stephano. Ecce  
p̄mum p̄lium. Deinde subiūgit triūphum.  
Et nō poterāt resistere sapie. p̄ostremo po-  
nit adiutorii. Et sp̄s qui loquebat̄. **E**ndē  
tes igit̄ q̄ p̄ hunc modū pugnādi eū nō pos-  
sent supare. ad sc̄m modū callide se p̄uerte-  
runt. vt sc̄z eum falsis testib⁹ suparent. Sub-  
miserunt eī duos falsos testes q̄ eundē de q̄  
duplici blasphemia accusarent. Adducēt̄  
itaq̄ eū in p̄siliū suū falsi testes eū de quatu-  
oz accusabāt. s̄. de blasphemia in deū. in moy-  
sen. in legē. ⁊ in tabernaculū siue templū. Ec-  
ce p̄lium. Et intuētes eum oēs qui se debant  
in p̄silio viderūt faciem eī tanq̄z faciem an-  
geli. Ecce auxiliū. Deinde ponit huius secū-  
de pugne victoria. cū falsi testes de his oib⁹  
p̄futant̄. Dixit enim p̄nceps sacerdotū si bec  
ita se haberēt. Tūc beatus stephan⁹ de illis  
quatuoz q̄ sibi falsi testes imposuerunt se per-  
ordinē excusauit. Et p̄mo excusauit se de blas-  
phemia in deū dicens deus qui locutus fuit  
patrib⁹ et p̄phetis deum glorie fuisse. i. dato-  
rem vel possessorem glorie. vt̄ cui a creatura  
debet gloria. Vbi deū tripliciter cōmēdauit  
s̄m q̄d hoc v̄bum tripliciter pōt exponi. Est  
enī deus glorie. i. collatiu⁹ glorie. p̄mo regū  
sc̄do. Qui honorificauerit me glificabo eū.  
Vel de⁹ glorie. i. p̄tētiuus glie. p̄douer. viij.  
p̄secū sūt diuitie et gloria. Vel de⁹ glorie. i.  
de⁹ cui a creatura debet glia. p̄ma. Tibimo.  
i. Regi seculoz imortali inuisibili soli dō bo-  
noz ⁊ gloria in secula seculoz amen. Cōmē-  
dauit igit̄ deū triplr̄. s̄. q̄ sit gloriosus glori-  
ficans ⁊ glorificand⁹. **E** Deinde excusat se de  
secūda blasphemia in moysen ip̄m moysen  
multiplr̄ cōmēdādo. Cōmēdat eī eū p̄eci-  
pue a trib⁹. s̄. a zeli feruore. q̄ p̄cutiētē hebreū  
egiptiū infecit. a miraculoꝝ opatōe q̄ in egi-  
pto ⁊ in deserto fecit. ⁊ a dei familiaritate. q̄



pluries cum deo familiariter locutus fuit. Postmodum excusat se de tercia blasphemia, que erat in lege ipsam tripliciter commendando. scilicet errore dantis qui fuit deus, errore ministrantis qui fuit moyses talis et tantus, et errore finis, quod dat vitam eternam. Postremo cepit se purgare de quarta blasphemia que erat in tabernaculum et in templum, ipsum tabernaculum quadrupliciter commendando. scilicet quod fuit a deo preceptum fieri, in visione consummatus a moysese summatus et archetypum testimonii contentiuus. Templum autem dixit tabernaculo successisse. Sic ergo beatus stephanus de crimine sibi obiecto rationabiliter se purgavit. **V**identes igitur iudei quod nec isto sancto modo eum superare valerent, tercium modum assumunt et terciam pugnam ineunt, ut scilicet saltem tormentis et suppliciis eum superarent. Quod ut vidit beatus stephanus, volens preceptum dominicum de fraternitate correctione seruare tribus modis eos conatus est corrigere et a tanta malicia coercere, scilicet pudore, timore et amore. **P**rimo pudore eis duriciam cordis et sanctorum necem imperando. **D**ura inquit ceruice et incircumscissis cordibus et auribus, vos semper spiritu sancto resistitis, sicut et patres vestri, ita et vos. **Q**uem ei prophetarum patres vestri non sunt persecuti et occiderunt eos qui prenunciabant de aduentu iusti. **U**bi sicut dicit glosa, tres generos malicie eorum ponit. **P**rimus est quod spiritu sancto resisterunt. **S**ecundus quod prophetas persecuti sunt. **T**ercius est quod crescete malicia eorum eos occiderunt. **S**ed quia frons mulieris meretricis facta erat eis, et ne sciebant erubescere, nec sic a precepta malicia destiterunt, imo audientes hec dissecabant cordibus suis, et stridebant dentibus in eum. **S**ecundo correxit eos timore, per hoc scilicet quod iesum stantem a dextris dei se videre prohibuit, quasi patrum se adiuuare, et aduersarios aduenare. **C**um enim esset stephanus plenus spiritu sancto intus in celum vidit gloriam dei et ait, **E**cce video celos apertos et filium hominis stantem a dextris virtutis dei. **L**icet igitur iam pudore et timore correxerit eos, non tamen adhuc destiterunt, sed deteriores quam prius fuerunt. **E**xclamantes enim voce magna pertraxerunt aures suas. **G**losa, ne blasphemiam audirent. **E**t impetum fecerunt unanimiter

in eum, et proicientes eum extra ciuitatem lapidabant, in hoc secundum legem se agere arbitrates, que blasphemum extra castra mandauerat lapidari. **E**t illi duo falsi testes qui in eum primum lapidem mittere debebant, secundum legem dicentes, prima manus testium lapidabit eum. **D**eposuerunt vestimenta sua, ne illi tactu conuenerentur vel ut ad lapidandum expeditiores redderent secus pedes adulescentis qui vocabatur saulus, et postea vocatus est paulus. **Q**ui dum lapidantium vestimenta custodiret ex eo quod lapidandum eos expeditiores redderet, quasi manu omnium lapidauit. **C**um autem eos nec pudore nec timore a tanta posset nequicia retrahere, tercium modum adhibuit, ut saltem eos amore coerceret. **Q**uoniam non eximius amor fuit quem eis ostendit, quando pro se et pro ipsis orauit. **P**ro se quidem orauit ne sua passio prolongaretur, et sic ipsi res noua maiori tenerent. **P**ro ipsis autem orauit ne eis hoc in peccatum imputaretur. **L**apidabant inquit stephanum inuocantem et dicentes, **D**omine iesu accipe spiritum meum. **P**solitis autem genibus clamauit voce magna dicens, **D**omine ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt quod faciunt. **E**t vide amorem mirabilem, quod orando pro se stetit, orando pro suis lapidatoribus genua flexit quasi plus orationem quam pro ipsis faciebat quam illas quam pro se effundebat cuperet exaudiri. **P**ro ipsis etiam potius quam pro se genua flexit quod ut dicit glosa ibidem, quorum maior iniquitas, maius supplicandi remedium postulabat. **I**n hoc etiam martyr christi christum imitatus est, qui in passione sua pro se orauit dicens, **P**ater in manus commendo spiritum meum. **E**t pro suis crucifixoribus dicens, **P**ater ignosce illis. **E**t cum hoc dixisset obdormiuit in domino. **G**losa, **P**dulcre dictum est obdormiuit et non mortuus est, quod obtulit sacrificium dilectionis, et obdormiuit in spe resurrectionis. **F**acta est autem lapidatio stephani eodem anno quo dominus ascendit in primo mense augusti tercia die intrante. **S**anctus vero gamaliel et nicodemus qui erant pro christianis in omnibus consilijs iudeorum, sepelierunt eum in agro ipsius gamalielis, et fecerunt planctum magnum super eum. **E**t facta est magna persecutio christianorum qui erant in hierusalem, quod occiso beato

## De sancto stephano

Stephano vno de p̄ncipibus alios grauit̄  
p̄sequi ceperūt. int̄tū q̄ omnes xp̄iani p̄ter  
ap̄tos q̄ erant ceteris fortiores p̄ totā iudeo-  
rum puincia dispersi sunt iuxta q̄ d̄ns p̄cet-  
perat eis. si vos p̄secuti fuerint in vna ciuita-  
te fugite in alias. **R**efert auḡ doctor  
egregius beatū stephanū innumeris mira-  
culis claruisse. et mortuos sex suis meritis su-  
scitasse. multosq; a varijs languorib; curasse.  
P̄ter hec autē alia refert miracula digna  
memorie cōmendanda. **M**it̄ eī q̄ flores sup  
altare beati stephani ponebant. et inde abla-  
ti sup infirmos ponebant. et mirabiliter cura-  
bant. **I**anni etiā de eius altari sumpti et sup  
egros impositi. multis exiterūt infirmitati-  
bus in medelam. **I**ta sicut ait in libro. xxij. d̄  
ciuitate dei. Flores ipsi de altari assumpti cu-  
iusdā mulieris cece oculis impositi sunt. et  
illa. p̄anno lumen recepit. **R**efert quoq;  
in eodem libro q̄ cum q̄dam vir p̄marius ci-  
uitatis noīe marcialis infidel̄ esset. et nequa-  
q; p̄uerti velle. cum t̄n plurimuz egrotaret.  
gener suus valde fidelis ad ecclia; sancti ste-  
phani venit. et de ipsis floribus q̄ sup altare  
erant accipiens ad caput socii flores ipsos  
latenter posuit. **S**up quos dum ille dormi-  
set. p̄tinus ante diluculuz clamauit vt p̄ ep̄o  
mitteret. **C**um autē ep̄us abesset sacerdos ad  
eum venit. et ipsuz cū se credere diceret bap-  
tizaui. **H**ic q̄ diu vixit hoc v̄bum semp̄ in ore  
habuit. **E**xiste accipe sp̄m meum. cum t̄n  
hec beati stephani vltima verba fuisse nesci-  
ret. **A**liud s̄ in eodem libro refert mira-  
culum q̄ quedam matrona noīe patronia.  
cum diu infirmitate grauissima torqueret.  
et multa adhibens remedia. nullum sentiret  
liberationis vestigium. tandā quendā iude-  
um cōsulit qui anulum quendā cum q̄daz  
lapid̄ ei tribuit vt ip̄o anulo cū corda ad nu-  
da corp̄is cingeret. vt ex v̄tute illius benefici-  
um reciperet sanitatis. **S**ed du; hoc sibi nihil  
valere conspiceret. ad ecclia; p̄bomartiris  
p̄perauit. et p̄ salute sua instantius beatū ste-  
phanū exorauit. **T**unc subito insoluta corda  
et illefo anulo remanente anulus in terram  
p̄silijt. et continuo perfecte sanata se sensit  
**A**liud s̄ in eodem nō minus mira-

bile refert miraculum. **A**pud nanq; cesareā  
capadocie quedam nobilis matrona erat vt  
ri quidem destituta solatio sed nobili palla-  
ta multitudine filiorum. **I**ta decem filios  
habuisse d̄r. quorum septem mares et tres fe-  
mine fuisse p̄hibentur. **Q**uadaz igitur vice-  
dum mater ab eis offendit. maledictionem  
suam filijs imp̄cat. **S**ubito autē maledictōz  
matri diuina vindicta subsequit̄. et omnes  
pena simili et horribili feriunt. **I**ta omnes  
tremore membrorū omniū horribiliter sunt  
p̄culsi. **Q**uapropter nimū dolentes et eorūz  
cuium oculos nō ferentes per totum orbē  
vagari ceperunt. et quocunq; ibant. omniū  
in se cōuertebant aspectum. **E**x his autē duo  
frater et soror paulus et palladia iponiam ve-  
nerunt. et ipsi augustino ibidem ep̄o que sibi  
p̄ugerant narrauerūt. **C**um ergo iam. xv. die-  
bus ante pascha eccliam beati stephani fre-  
quētassent. et sanitatē ab ipso multis p̄cibus  
postulassent. in ipso die pasche cum frequēs  
p̄p̄us p̄ns esset. vn̄ ex eis scz paulus repente  
cancelum introiit. et ante altare cuz multa  
fide et reuerentia se p̄stravit in orōne. **E**t cuz  
astantes rei exitum expectarent subito surre-  
xit sanus a tremore corp̄is deinceps alienus  
**C**um autē ad augustinum fuisset adductus.  
ipse eum ad populum p̄tulit. et sequenti die  
libellum de illi; curatione eis recitandum p̄-  
milit. **C**um autē sic ad p̄p̄m loqueret̄ et soror  
illius ibidem omnib; membris tremēs assū-  
steret. surgēs illa e medio beati stephani can-  
cellos intrauit. et statim velut obdormiens  
subito sana surrexit. **I**psa s̄ in mediū p̄du-  
cit et de vtriusq; sanitate deo et beato stepha-  
no immense gratie referunt. **D**rosius nanq;  
a hieronimo ad augustinum rediens. quas-  
daz reliquias sancti stephani detulit. ad q̄s  
p̄dicta et plura alia miracula facta sunt  
**N**otandum autē q̄ beatus stephanus  
bac die passus non est. sed ea die vt dicit̄ qua  
eius inuentio celebrat̄. **E**i; autē inuentio bac  
die dicitur extitisse. **S**ed quare festa mutata  
sint dicit̄ cum de inuentione agetur. **A**d pre-  
sens autē hoc dixisse sufficiat q̄ duplici d̄ cau-  
sa ecclesia hec tria festa que sequuntur nati-  
uitate; domini sic voluit ordinare. **P**rima

est ut christo spōso et capiti omnes sui comites adiungant. Nam enim xp̄us spōsus ecclesie in hūc mūdū tres sibi comites adiūxit. De quib⁹ comitib⁹ dicit in canticis. Dilect⁹ me⁹ candidus et rubicūdus. elect⁹ ex milib⁹. Candidus q̄ ad iohānem euangelistā p̄ciosum p̄fessorez. Rubicūdus quantū ad stephanū p̄bomartirem. Elect⁹ ex milib⁹ quantū ad turbā innocētūz v̄ginalem. Sc̄da rō ē ut sic ecclesia oīm martirū genera s̄m ḡdus dignitatis insimul adunaret. quorū quidē martiriū xp̄i natiuitas causa fuit. Est ei triplex martirium. Unū volūtate et ope. Sc̄dū volūtate et nō ope. Tercū ope sed nō volūtate. Idem fuit in beato stephano. Sc̄dū in beato iohē. Tercū in innocentib⁹.

IX

A

De sancto iohanne apostolo et euangelista

Iohānes interpra

tur dei gratia. vel i q̄ ē gratia. v̄l cui donatū ē. l̄ cui donatio a deo facta ē. Per hoc enī intelligunt quattuor p̄uilegia que fuerūt in beato iohāne. Pr̄mū est p̄cipua xp̄i dilectio. Christus enī p̄ ceteris aplis eum dilexit. et ei maiora dilectōis et familiaritatis signa oīdit. Et inde dicitur dei gratia quasi deo grātiōsus. Et iā plus petro ip̄m dilexisse videt. Sed est dilectō animi et signi. Et illa q̄ est signi duplex est. Una que p̄sistit in familiaritatis ostensione et alia in b̄nificiōz exhibitione. Quantū ad p̄mā vtrūq̄ equalit̄ dilexit quantū ad secūdā plus iohāne. q̄ntū ad terciā plus petrū. Sc̄dū est carnis incorruptio. q̄ v̄go a dño est electus. Et inde dicitur in q̄ est gratia. In ip̄so ei fuit grā pudicitie virginalis. Un̄ et de nuptijs volens nubere a dño vocatus fuit. Tercū est secretorū reuelatio. et inde dicitur cui donatū est. Eidem ei donatū est multa secreta et p̄funda noscere. sic de diuinitate v̄bi et p̄summatiōe seculi. Quartum est matris dei recōmendatio. Et inde dicitur cui donatio a deo facta est. Maxima enī donatio a dño tunc eidem facta est q̄n̄ mater dei in eius custodia donata est. Eius vitā miler⁹ laudice ep̄s sc̄psit. quā Ildor⁹ in libro de oru

vita et obitu sanctorū patrum abbreviauit. **I**ohannes ap̄tus et euāgelista dilectus a dño et v̄go elect⁹. post pentecosten diuisis aplis in alias est p̄fectus. v̄bi ecclesias multas fundauit. Bomicianus igit̄ impator eius intelligens famam accersitum eū in dolum feruētis olei añ portam latināz mitti iussit. Ille aut̄ inde exiit illusus. sicut a corruptione carnis extiterat alienus. Videns igit̄ impator q̄ nec sic a p̄dicatione desisteret. eum in patibros insulas in exilium relegauit. v̄bi solus degens apocalypsim sc̄psit. Eodem anno impator p̄pter sui nimiam crudelitatem occidit et a senatu q̄d quid fecerat reuocat. Sicq̄ factus est ut sanctus iohēs qui cuz nimia iniuria in insulam deportat⁹ fuerat cum honore ephesum rediret. occurrente ei vniuersa turba et dicente Benedict⁹ qui venit in noīe dñi. Cum at̄ ingrederet urbem drusiana ei⁹ dilectrix que suuz plurimū desiderabat aduentū morua efferebat. Parentes igit̄ ei⁹ vidue et orphani dixerunt ei. Sancte iohēs ecce drusianā efferrimus q̄ tuis semp̄ monitis obsecūdās nos omnes alebat. tuūq̄ desiderabat plurimuz aduentū dicēs. Si vidēā apl̄m dei añq̄z moriar. Ecce tu venisti. et te videre n̄ potuit. Tūc iussit feretrū deponi et corpus resolui dicēs. Dñs me⁹ ies⁹ xp̄s suscitēt te drusiana. Surge et vade in domū tuā et para mihi refectōz. Statim illa surrexit et cepit ire sollicita de iussione apl̄i. ita ut sibi videret q̄ nō de morte sed de somno excitasset eā. **E**t altera at̄ die crat bon p̄bus i foro p̄l̄m cōuocauit. ut ostēderet quō hic mūdus p̄tēnendus eēt. Duos enim diuissimos iuuenes fr̄es. p̄ciosissimas gēmas distracto toto patrimonio emere fecerat. et eas in cōspectu oīm p̄fringi iusserat. Contigit igit̄ apl̄m illuc transitum facere. vocansq̄ ad se p̄hum. b̄mōi mundi contemptum triplici rōne p̄denauit. Pr̄mo q̄ ore boīm laudat. sed diuino iudicio cōdemnat. Secunda q̄ ex tali p̄temptu vicium nō curat. et ideo van⁹ est. sicut medicina vana dicitur ex qua morbus nequaq̄ curat. Tercio q̄ contemptus meritoz est qui sua paup̄ib⁹ elargit̄. sicut dñs iuueni dixit. Si vis p̄fectus esse